

T.C.
KARAMANOĞLU MEHMET BEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SUÇ KORKUSU: KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR İNCELEME

Hazırlayan
AYŞEGÜL BOZTOPRAK

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Doç. Dr. Şerife PEKKÜÇÜKŞEN

KARAMAN 2021

	TEZ ONAY SAYFASI FORMU	Doküman No	FR-285
		İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	1/1

SUÇ KORKUSU: KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR İNCELEME

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 28 /09 /2021

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 24/09/2021 tarih ve 39/927 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Mühür

Hazırlayan	Kalite Sistem Onayı

ÖNSÖZ

"Suç işleyen değil, ona sarılarak sürekli onunla yaşayandır gerçek suçlu. Dolu dolu yaşamama cinayeti yüzünden suçluyuz hepimiz" sözleriyle Henry Miller, aslında yeme, içme, barınma gibi temel ihtiyaçlarımızın yanında güvenlik ihtiyacına dikkat çekerek, toplumsal sorunların en başında gelen suç ve suçtan kaynaklı mağduriyet konusuna ışık tutmaktadır. Modern dünyada, özellikle kent hayatında, suç korkusu ve güvenliği sağlama endişesi yaşantımızın tüm anlarında en temel kaygımız gibi görünmektedir. Öyle ki, güvenliksiz bir toplumda yaşayan bireylerin yaşadıkları bu karmaşa ortamında her türlü suç ve suçlu haberleri ile korku toplumuna dönüşmeleri çok normal hale gelmektedir.

Suç, ceza veya güvenlik tedbirleri gibi önlemleri düşünüldüğünde somut bir olgu gibi görünse de, yarattığı korku algısının zihnimizde uyandırdığı etkileri bakımından soyut bir kavramdır. Bu bağlamda suç ve suçtan mağdur olma korkusu başta hem kişilerin yaşam memnuniyetini düşürmekte ve toplumdan soyutlanmalarına neden olmakta, hem de arka planda psikolojik etkileri bakımından maddi hasarlardan çok daha büyük izler bırakmaktadır. Tüm bu etkileri düşünüldüğünde "Suç Korkusu" önemli ölçüde araştırılmayı hak eden bir konudur. Her ne kadar Kriminoloji biliminde çalışmalar yapılsa da, sosyoloji alanında yapılan çalışmaların sayıca yetersiz oluşu da beni bu alanda çalışmaya sevk etti.

Sosyolojik açıdan katkılarının olacağını düşündürüp beni bu alanda çalışmam konusunda cesaretlendiren, geniş bir perspektifte konuya bakış açımı değiştiren ve bende kocaman bir değeri bulunan kıymetli danışman hocam Sayın Şerife PEKKÜÇÜKŞEN 'e ve her zaman destekleri ile yanımda olan sevgili aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Ayşegül BOZTOPRAK

ÖZET

İnsanoğlu var olduğu günden bugüne sosyal bir varlık olması sebebiyle, ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için diğer insanlarla birlikte yaşaması zorunludur. Birlikte yaşamanın getirdiği bir takım zorluklar ve insanlar arasındaki çekişmeler, beraberinde suç kavramını ortaya çıkarmıştır. Böylesine eski bir tarihi geçmişe sahip olan suç, etkileri bakımından günümüze kadar var olmuştur ve var olmaya da devam edecektir.

Günümüz dünyasında değişimin hız kazanmasıyla beraber çeşitli sorunlar baş göstermekte ve toplumlarda yaşanan bu sorunlarla birlikte ortaya çıkan suç kavramı her geçen gün etkisini hissettirmektedir. Buna bağlı olarak gün geçtikçe artan suç oranları yaşanılan mekâna karşı güvensizlik hissinin oluşmasına, yabancı olana karşı endişe ve korku duygusunun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda toplumda yaşanılan kaygı ve endişe durumunun getirisi olarak ortaya çıkan suç korkusu ciddi bir problem olarak görülmektedir.

Suç korkusu, suçun sosyal ve psikolojik maliyeti olarak nitelendirilmektedir. Suç korkusunun en az suç olgusu kadar önemli bir sorun olduğunu söylemek mümkündür. Bu anlamda öncelikle suç korkusuna neden olabilecek faktörlerin araştırılması ve bu korkunun temelinde yatan nedenlerin ortaya konulabilmesi için suç konusunu tümüyle aktarmak doğru olacaktır.

Çalışmada, öncelikle suç kavramını ve bu kavram üzerinde tarihsel süreç içerisinde geliştirilen teorileri incelenecek, yerli ve yabancı literatür taranarak suç korkusu konusunda bir zemin oluşturulacaktır. Daha sonra suç korkusunun nasıl ortaya çıktığı ile bu korkuya yönelik teorik yaklaşımlar ve korkuyu etkileyen faktörler ele alınarak geniş bir perspektifte

sunulacaktır. Böylelikle suçtan mağdur olma korkusu şeklinde ifade edilen konunun görüşme kısmı için elde edilen verilere teorik çerçeve hazırlanmış olacaktır.

Son kısım ise uygulamalı çalışmanın yapıldığı kısımdır. Bu kısımda Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencilerinden tesadüfi örneklem yoluyla seçilen kişilere önceden hazırlanmış açık uçlu sorular sorularak derinlemesine mülakat yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin farklı çevrelerden kente geldiği düşünüldüğünde, suç korkusu konusunda yaşanılan mekânı onların gözüyle değerlendirmenin faydalı olacağı düşüncesi, uygulamanın çıkış noktasıdır. Elde edilen verilerin en başta sosyoloji, kriminoloji bilimlerinin ve diğer sosyal bilimlerin faydalanabileceği bir kaynak olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suç, Suç Teorileri, Suç Korkusu, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.

ABSTRACT

Since human beings have been a social creature since the day they existed, it is imperative that they live with other people in order to meet their needs. The difficulties of living together and the passions between people have brought the concept of crime together. Crime, which has such an old historical past, has existed until today in terms of its effects and will continue to exist.

In today's world, with the acceleration of change, various problems arise and the concept of crime, which arises with these problems in societies, makes its effect felt every day. Accordingly, increasing crime rates day by day may cause a feeling of insecurity towards the place of residence and a sense of anxiety and fear towards the stranger. In this context, the fear of crime, which emerges as a result of the anxiety and anxiety experienced in the society, is seen as a serious problem.

Fear of crime is characterized as the social and psychological cost of crime. It is possible to say that the fear of crime is at least as important as the crime phenomenon. In this sense, first of all, it would be correct to discuss the crime issue completely in order to investigate the factors that may cause the fear of crime and to reveal the underlying reasons of this fear.

In the study, first of all, the concept of crime and the theories developed on this concept in the historical process will be examined, and a ground will be formed on the fear of crime by scanning the domestic and foreign literature. Then, how the fear of crime arises, theoretical approaches to this fear and the factors affecting this fear will be discussed in a broad perspective. In this way, the theoretical framework will be prepared for the data obtained for the interview part of the subject expressed as the fear of being a victim of crime.

The last part is the part where applied work will be done. In this section, students of Karamanoğlu Mehmetbey University are asked to have an in-depth interview by asking pre-prepared open-ended questions to those who will be selected by random sampling. Considering that university students come to the city from different circles, it will be useful to evaluate the place where the fear of crime is lived through their eyes. It is thought that the obtained data can be a resource that sociology, criminology sciences and other social sciences can benefit from.

Keywords: Crime, Crime Theories, Fear of Crime, Karamanoglu Mehmetbey University.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **i**
ÖZET ..... **ii**
ABSTRACT ..... **iv**
İÇİNDEKİLER ..... **vi**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **ix**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **x**
1.GİRİŞ 1
I. BÖLÜM 6
SUÇ OLGUSUNA KAVRAMSAL VE KURAMSAL YAKLAŞIM 6
1.1. Suç Kavramının Ortaya Çıkışı 6
1.2. Suçun Tanımı 7
1.3. TARİHSEL PERSPEKTİFTE SUÇ 9
1.4. SUÇ TEORİLERİ 11
1.4.1. BİREYSEL TEORİLER 12
1.4.1.1. Klasik Ekol 12
1.4.1.2. Neo-Klasik Ekol 14
1.4.1.2.1. Rasyonel Tercihler Teorisi 15
1.4.1.2.2. Rutin Aktiviteler Teorisi 17
1.4.1.3. Pozitif Ekol 19
1.4.1.4. Coğrafi Ekol 20
1.4.2. BİYOLOJİK TEORİLER 21
1.4.3. PSİKOLOJİK TEORİLER 22
1.4.4. SOSYOLOJİK TEORİLER 23
1.4.4.1. Sosyal Yapı Teorileri 24
1.4.4.1.1. Anomi Teorisi 25
1.4.4.1.2. Gerilim Teorisi 26
1.4.4.1.3. Damgalama Teorisi 27
1.4.4.2. Sosyal Süreç Teorileri 29
1.4.4.3. Sosyal Kontrol Teorisi 29
1.4.4.3.1. Toplumsal Tepki (Etiketleme) Teorisi 30
1.4.4.3.2. Ayırıcı Birleşim (Birliktelikler) Teorisi 31

1.4.4.3.3. Sosyal Bağ Teorisi 31
1.4.4.3.4. Philip Zimbardo ve Kırık Camlar Teorisi 32
II. BÖLÜM 35
2. SUÇ KORKUSU 35
2.1. Suç Korkusu Kavramı 35
2.2. Suç Korkusunun Ortaya Çıkışı 36
2.3. SUÇ KORKUSUNA YÖNELİK TEORİK YAKLAŞIMLAR 37
2.3.1. Mağduriyet yaklaşımı 38
2.3.2. Zayıflık Yaklaşımı 39
2.3.3. Sosyal Kontrol Perspektifi 40
2.3.4. Sosyal Problem Yaklaşımı 42
2.4. SUÇ KORKUSUNUN NEDENLERİ 43
2.5. SUÇ KORKUSUNU ETKİLEYEN/BELİRLEYEN FAKTÖRLER 44
2.5.1. Çevresel Yapı - Suç Korkusu İlişkisi 44
2.5.2. Yaş - Suç Korkusu İlişkisi 46
2.5.3. Cinsiyet – Suç Korkusu İlişkisi 47
2.5.4. Geçmiş Deneyimler – Suç Korkusu İlişkisi 48
2.5.5. Sosyo-Demografik Faktörler – Suç Korkusu İlişkisi 49
2.5.6. Medya – Suç Korkusu İlişkisi 50
2.6. SUÇ KORKUSUNUN SONUÇLARI 51
2.7. Türkiye'de Suç Korkusunun Ulaştığı Boyutlar 52
2.7.1. Dijital Şiddet Boyutuyla Suç Korkusu 57
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 60
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SUÇ KORKULARI ÜZERİNE BİR İNCELEME 60
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 60
3.2. Araştırmanın Yöntemi 61
3.2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 62
3.2.2. Araştırmanın Sorusu ve Hipotezleri 63
3.2.3. Araştırmanın Varsayımları ve Kısıtları 65
3.2.4. Derinlemesine Mülakat Sorularının Hazırlanması 66
3.3. Bulgular ve Yorumlar 67
3.3.1. Görüşmecilerin Demografik Özelliklerinin Analizi 67
3.3.2. Görüşmecilerin Suç ve Suç Korkusuna İlişkin Algıları 71
3.3.3. Suç ve Suç Korkusu Algısına İlişkin Diğer Değerlendirmeler 80

3.3.4. Karaman'da Suç Korkusuna İlişkin Algılar 83
3.3.5. Karaman'da Güvenliğe ve Ulaşıma İlişkin Algılar 89
3.3.6. Karaman ile Yaşadıkları Mekânın Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular 94
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 104
KAYNAKÇA 109
EK-1 115
EK – 2 118

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri…….68

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri-2……..70

Tablo 3. Görüşmecilerin Suç Korkusunu En Çok Yaşadığı Suç Türlerinin Dağılımı……74

Tablo 4. Mağduru Olmaktan En Çok Korkulan Suç Türleri……...75

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

AK: Avrupa Konseyi

AYM: Anayasa Mahkemesi

BM: Birleşmiş Milletler

Çev: Çeviren

Edt: Editör

EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü

md: Madde

PVSK: Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu

RG: Resmi Gazete

TCK: Türk Ceza Kanunu

TDK: Türk Dil Kurumu

vb.: ve benzeri

vd.: ve diğerleri

1.GİRİŞ

"Korku suçu, suç cezayı doğurur."

Voltaire

Bu araştırmanın konusu, suç ve suçluluk davranışının yarattığı korku algısı üzerinedir. Suç, insanlık tarihi kadar eski ve evrensel bir olgudur ve aynı zamanda çok nedenli karmaşık bir yapıdadır. Başta kriminoloji olmak üzere sosyal bilimlerin içerisinde yer alan pek çok disiplin, suç korkusunu incelemektedir.

Suç korkusu yıllardır bilinmesine rağmen ancak yakın zamanda önemli bir sosyal bilim kavramı olarak kabul görmüştür. Kriminoloji ile yakından ilişkilendirilen "Suç korkusu", 1960'larda Batı dünyasında bilim alanında ve siyasi arenada yeni yeni oluşmaya başlamış ve 1970'li yıllardan itibaren de bağımsız bir bilim dalı olarak yerini almıştır.

İlk defa Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleşen siyasi ve sosyal sorunlar sebebiyle Amerikan halkının güvensizlik algısının ne seviyede olduğunu belirleyebilmek adına "Kanun Uygulama ve Adalet Dairesi Başkanlık Komisyonu" tarafından bir araştırma başlatılarak bu kavrama resmiyet kazandırılmıştır. Resmiyet kazandırılması ile Komisyon'un 1967 yılında yayınladığı rapora göre; halkın %43'ü suça maruz kalma korkusu nedeniyle gece dışarı çıkamadığını, %35'i yabancılarla konuşmadığını, %21'i gece arabayla gitmeyi tercih ettiğini, %20'si ise suça maruz kalmamak için başka bir muhite taşınmak istediğini belirtmiştir (Hale, 1996: 79).

Ülkemizde bu konuda ilk çalışmalar 1940'lı yıllarda İstanbul Üniversitesi bünyesinde suç alanında gerçekleştirilen çalışmalar ile başlamaktadır. "Kriminoloji (1953)" kitabı ile Prof. Dr. Sulhi Dönmezer, Kriminoloji'nin Türkiye'deki ilk kurucusu ve eğitimcisidir. Bu alanda çalışmaları yürütmek amacıyla 1954 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde de bir Kriminoloji Enstitüsü kurulmuş ve ardından kriminoloji bir ivme kazanmıştır. Kriminoloji

biliminde özellikle hukuk alanında pek çok isim başarılı çalışmalar sunmuştur. Konu hakkında kapsamlı bir tarama yapılmış ancak hepsine değinmenin mümkün olmadığı gerekçesiyle suç korkusu konusunda çalışmaya yön veren kaynaklara aşağıda yer verilmiştir:

Osman Dolu ile Şener Uludağ'ın 2012 yılında Polis Akademisi tarafından yayınlanan "Suç Korkusu Yaygınlığı Sebepleri ve Sonuçları Yerel Bir Araştırmanın Sonuçları" adlı çalışmada suç korkusu kavramında önemli bilgiler ile bu kavramın nedenleri, sonuçları ve güvenlik politikalarına ilişkin bilgilere yer verildiği görülür. Daha sonra 2013 yılında "Türkiye de Suç Korkusu Ulusal Çapta Yapılan İlk Alan Araştırmasının Sonuçları" kitabı ile Dolu ve Uludağ bu alanda ilk ve önemli katkıları vermişlerdir. Kitabın son kısmında suç korkusuna ilişkin Malatya ve Erzincan illerinde iki araştırma yapılmıştır. Malatya ilinde yapılan araştırma ile 16 yaş ve üzeri 1173 kişi üzerinde rastgele örneklem ve yüz yüze mülakat yöntemi kullanılarak suç korkusunun nedenleri ile bu olgunun bireysel ve toplumsal yansımaları araştırılmıştır.

Suç Korkusu alanında 2015 yılında gerçekleştirilen "Suç Korkusu Kongresi" Hegem Vakfı tarafından yapılmış ve Âdem Solak ile Öner Solak editörlüğünde "Suç Korkusu/ Suç Mağdurları ve Yaşanan Sosyal Travmalar" ismiyle kitaplaştırılmıştır. Yine 2015 yılında aynı isimlerin editörlüklerini yaptığı "Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu" kitabı ile bu alanda katkılar sağlamışlardır.

Mehmet Kul'un 2013 yılında yayınlanan "Suçtan Daha Büyük Suç Korkusu" kitabında suç korkusu konusunda temel argümanlara yer vererek, İstanbul'da bir alan araştırması yapılmıştır. Bu bağlamda İstanbul'da suçun en az işlendiği yer ile en çok işlendiği yerde yapılan nitel ve nicel araştırma yöntemleri sonucu elde edilen verilerin teorik çerçevede yorumlanmasına yer verilmiştir.

Esra Banu Sipahi'nin, 2016 yılında yayınlanan "Suç Korkusu Türkiye Kentlerinde Bir

Alan Araştırması" kitabı konu ile ilgili önemli çalışmalardan birisidir. Çalışmada yirmi altı kent merkezinde bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma, suç korkusu alanında kent merkezlerinde suç korkusuna ilişkin önemli veriler sunar. Yine Sipahi'nin 2017 yılında "Üniversiteli Kız Öğrencilerin Suç Korkularına "Toplumsal Kaygı" Perspektifinden Bakmak: Konya Örneğinde Bir Alan Araştırması" başlıklı bildirisi yayınlanmıştır.

Ertuğrul Talu'nun 2015 yılında yazdığı "Annelerin Özgeci Suç Korkusunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinde ise; annelerin çocuklarına yönelik özgeci suç korkusuna etki eden faktörler incelenmiştir. Bu bağlamda 2015 yılında Kırşehir ilinde 657 annenin katılımı ile18 sorudan oluşan "Suç korkusu ölçeği" ile araştırmanın bağımsız değişkenlerine cevap oluşturmak amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Annenin özgeci suç korkusunu etkileyen faktörlerden; annenin yaşı, eğitim düzeyi, yaşadığı mahalle ve semti güvenli bulma durumu, annenin geçmiş suç mağduriyeti deneyimi yaşayıp yaşamama durumu gibi değişkenlerin istatistiki olarak anlamlı sonuçlar verdiği görülmüştür.

Meral Öztürk'ün 2015 yılında yazdığı "Yaşam Doyumu ve Suç Korkusu İlişkisi: Mersin Örneği" adlı doktora tezi, suç korkusunun yol açtığı sorunlardan birisinin yaşam doyumunu düşürmesi olduğu varsayımından hareketle yapılmıştır ve Mersin ilinde 800 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen bir anket çalışmasından oluşmaktadır. Çalışmada, suç korku düzeyinin beklenildiği gibi ortalamanın üzerinde olduğu ve örneklemin yüksek düzeyde mağduriyet korkusu yaşadığı saptanmıştır.

Filiz Çelik ve Esra Mirza'nın2020 yılında yayınlanan "Öğrencilerin Selçuk Üniversitesi, Alaeddin Keykubad Kampüsü'ne Yönelik Suç Korkusu" adlı makalesinde öğrencilerin Alaeddin Keykubad Kampüsü fiziksel özelliklerine ilişkin suç korkusu algılarını belirlemek amacıyla 225 öğrenci ile bir anket çalışması yapılmıştır. Sonuçta, kadın öğrencilerin %64,4'ü, erkek öğrencilerin de %45,6'sı kampüste suç hakkında endişeli

olduğunu ifade etmişlerdir.

Suç korkusu, suçla çok yakından ilgili olmakla birlikte suçtan bağımsız bir olgudur. Suç oranlarının artışına paralel olarak artan suç korkusunun suç oranındaki düşüşle birlikte düşmediği gözlemlenmiştir. Suç korkusu, suçun önlenebilmesi ve kontrol altına alınabilmesi için en ihtiyaç duyulan toplumsal dayanışmayı zedelediği için suçla mücadeleyi zorlaştırıcı bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle de, suçla mücadele çalışmalarının yanı sıra korkusuyla başa çıkabilmek için özel tasarlanmış programların geliştirilmesine ve uygulanmasına ihtiyaç vardır.

Suç korkusunun ele alındığı bu çalışmada amaç; en az suç kavramının kendisi kadar önemli bir kavram olan suç korkusunun oluşmasına sebep olan faktörleri tespit etmek, açıklamak ve yorumlamaktır. Bu değerlendirmeler çerçevesinde amaçlanan, korkunun bıraktığı etkiler bakımından üniversite öğrencilerinin yaşanılan mekâna ilişkin suça maruz kalma korkularını belirlemektir.

Bu çalışma içeriğinde bölümler halinde konunun genelinden özeline doğru bir araştırma yapılarak değerlendirmelerde bulunulmuştur. Çalışmanın birinci kısmında suç kavramı ve bu kavram üzerinde tarihsel süreç içerisinde geliştirilen teorileri kavramsal açıdan incelenerek, yerli ve yabancı literatür taranmıştır. Daha sonra suçun nedenleri, sonuçları ile çözüm önerileri üzerinden değerlendirmelerde bulunulmuştur.

İkinci kısımda ise, suç korkusunun nasıl ortaya çıktığı ile başlayıp, suç korkusuna yönelik teorik yaklaşımlar ele alınmış, devamında suç korkusunu etkileyen faktörler ile suç korkusunun sonuçları incelenmiştir. Bu bağlamda suç korkusu sosyolojik açıdan tanımlanmış, suçun gerçekleştiği mekân açısından öneminden bahsedilerek, üçüncü kısım için bir zemin oluşturulmuştur. Birinci ve ikinci kısım için bir literatür taraması yapılmış bu bağlamda sınırlı olarak tez, kitap, dergi, makale, kanun, belge, rapor gibi kaynaklardan yararlanılmıştır.

Üçüncü bölüm için Karaman ili içerisinde bulunan Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencilerinden tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 40 kişiye önceden hazırlanmış açık uçlu sorular sorularak derinlemesine mülakat yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin seçilmesinin sebebi; başka illerden kente gelerek farklı bakış açısı ile kentte suça maruz kalma korkularını değerlendirmelerini esas almaktır. Elde edilen verilerin suç korkusuna sebep olabilecek faktörlerin tespit edilerek, politika yapım sürecine yansıyacağı umulmaktadır.

I. BÖLÜM

SUÇ OLGUSUNA KAVRAMSAL VE KURAMSAL YAKLAŞIM

1.1.Suç Kavramının Ortaya Çıkışı

Avcı-göçebe yaşayan insan topluluğunun zamanla yerleşik hayata geçmesi ile birlikte ilk yerleşim yerleri kurulmuş ve insanlar toplu halde yaşamlarını sürdürmeye başlamışlardır. Toplu halde yaşama şekli insanlar arası ilişkilerde kuralları beraberinde getirmiştir. Bunun neticesinde toplu halde yaşamanın getirdiği bir takım zorluklar, insanlar arası sürtüşmeler, topluluklar arası sınır ihlalleri, hırslar ve çeşitli nedenlerle bu kurallar ihlal edilir hale gelmiştir. Hâl böyle olunca zamanla kuralların ihlali ya da norm düzeninin reddi sonucu suç ortaya çıkmıştır. Denilebilir ki, suç insanoğlunun varlığıyla başlamıştır ve insanın bulunduğu her yerde suç da vardır.

Her ne kadar eski bir tarihi geçmişe sahip olsa da suçun sosyal bilimlerde tanımlanması ve anlamlandırmasının zaman aldığı araştırmalarda ortaya koyulmuştur. Bununla birlikte genel olarak söylenebilir ki, suç içinde bulunan dönemin, coğrafyanın ve şartların özelliklerine göre tanımı genişletilmiş bir kavramdır. Farklı tanımlamalardan yola çıkmadaki amaç, suçu mümkün olduğu noktaya kadar anlamak, nedenlerini araştırmak ve suçu önlemeye yönelik çabaları anlatmaya çalışmaktır. Bu çabaların neticesinde suç kavramını ele alan çalışmalar ve yapılan farklı tanımlamalarla konuya ışık tutulmaya çalışılmıştır(Kızmaz, 2005).

Suçun modern anlamda Avrupa'nın aydınlanma çağıyla birlikte şekillenmeye başladığı görülmektedir. Kriminoloji diye adlandırılan 'Suç Bilimi' tarihi 18. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Diğer sosyal bilimlerde olduğu gibi Batı'nın bilim üzerindeki hegemonyacı yaklaşımı suç biliminde de kendini göstermiş ve suç, pozitif bilim perspektifinde 19. Yüzyılda asıl olarak incelenmeye başlanmıştır. Sosyal bilimlerde olduğu gibi Platon ve Aristo'nun bazı

söylemlerine dayandırılarak suça temel kazandırılmaya çalışılmıştır. Günümüzde ise suç bilimi alanında, Cesar Beccaria'nın 1764'te yayımlanan 'Suçlar ve Cezalar Üzerine' adlı eseri temel olarak kabul görmektedir (Sözer ve Balcıoğlu, 2016: 5).

Suçun bilimde varlık kazanmasıyla birlikte her bilim dalında ayrı ayrı tanımlamaları yapılmakta ve çalışmada anlamlandırmaya çalışılmaktadır. Suçu tüm yönleriyle tanımlamadaki amaç, asıl çalışma konusu olan suç korkusunu anlamlandırmaya çalışmak olacaktır.

1.2.Suçun Tanımı

Suç kavramının her bilim dalı içerisinde kendine özgü tanımlaması yapılmakla birlikte, tam olarak bir tanımından söz edilemez. Bunun yanında birbirinden farklı ya da benzeyen hususları ortak tutarak yapılan tanımların bulunduğunu söylenebilir. Suçun sözlük anlamına bakılırsa, Türk Dil Kurumu'na göre suç (TDK, 2021):

"1. Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış. (isim)

2. Yasalara aykırı davranış, cürüm (hukuk) olarak tanımlanmıştır."

Bu tanım kapsamında yazılı ve sözlü hukuk kuralları neticesinde toplum kurallarına uymayan davranışlar "suç" olarak nitelendirilmiştir.

"*Suç, toplumda var olan sosyal ve kültürel değerlerden sapma veya toplum tarafından genel kabul görmüş olan kuralların ihlal edilmesidir.*" denilebilir. Bu bağlamda suç ve sapma kavramları birlikte değerlendirilen ve iç içe geçmiş kavramlardır. *Sapma* ise, kanun tarafından tanımlanmamış fakat toplum tarafından genel kabul görmüş; örf, adet, gelenek görenek ve kurallara uygun olmayan davranışlar olarak tanımlanabilir (İçli, 2010: 6).

Suç genel anlamda, ilk bakışta sadece polis ve mahkemeleri ilgilendiren bir olgu gibi görünse de, dar anlamda her bir bireyi, geniş anlamda ise her toplumu ilgilendiren sosyal bir

olgudur. Bu bağlamda suçun ortaya çıkışı, nedenleri ve sonuçları ile birlikte oldukça karmaşık bir yapıda olduğu söylenebilir.

Suç en genel tanımı ile *"kanun koyucu veya kanun koyucular tarafından kararlaştırılan hükümler çerçevesinde ortaya çıkmış kurallar bütünüdür."* Kanun koyucular bir bakıma toplumun kendisine veya toplumu oluşturan bireylere zarar verdiğini düşündüğü eylemleri suç sayarken, bu eylemleri yasalarla sınır altına almaktadır. Sınırları yasalarla belirlenen her türlü eylemi işleyenlere karşı da çeşitli yaptırımlar uygulanmaktadır (Dönmezer, 1994: 9). Bahsedilen bu yasalar her dönemin kendi şartlarına göre şekil almıştır ve almaya da devam edecektir.

Suçu genel anlamda yasalara ve kurallara dayandırılan boyutu bağlamında hukuki anlamda suç kavramı akla gelmektedir. Hukuki tanımı ile suç, "*Hukuk düzeni tarafından yasalarla sınırları çizilmiş davranışları gerçekleştirenlere karşı kamu gücünü elinde bulunduranlar tarafından ceza veya güvenlik tedbirleri şeklinde bir müeyyideyle karşılaşılan fiil ya da eylemlerdir*" şeklinde tanımlanmaktadır (Dolu, 2012: 33). Bu açıdan bakıldığında suç neticesinde bir yaptırım uygulanıyor olması sosyal devletin bir gereğidir. Öyle ki, suç işleyen kişiler bu suç neticesinde bir ceza ile karşılaşmadığı için tekrar tekrar o suçu işliyorsa, o devlette asayişin sağlanması pek mümkün olmamaktadır. Bu nedenle güvenlik ve adalet gibi sosyal devletin en temel hizmetleri yerine getirilemez bir hal alır. Tüm bunlar düşünüldüğünde, hukuki boyutlarıyla suçun sınırlarının belirlenmesinin devletler için önemli olduğunu söylenebilir.

Suç bilimi olarak tanımlanan kriminolojide, hukuk terimlerinin aksine suçu tanımlarken bir kesinlik söz konusu değildir. Esas konusu suç ve suçu ilgilendiren faktörler olan kriminolojide, "*suç iradî bir eylemi ifade etmekte olup, bilinçsel bir insan hareketi*" şeklinde tanımlanmaktadır (Kızmaz, 2005: 349).

Kriminoloji bilimince suçun iradi bir eylem olduğundan bahsetmişken, iradi eylemler belirli şartlar içerisinde failin nesnel kolektif kişiliğini yansıtmaktadır (Çalıcı, 2019: 3). İnsanın iç dünyasında kalan düşünceler ve kararlar dış dünyaya yansımadığı müddetçe hukuku, dolayısıyla da toplumu ilgilendirmemektedir. Sözgelimi bir insanın başkasının malını çalmayı düşünmesi ahlaka veya dine aykırı hatta ayıp ve günah sayılabilirken, bu düşünce gerçekleşmeyip insanın iç dünyasında kaldığı sürece ne hukuku ne de cezalandırmayı ilgilendirmeyecektir. Fakat tarihin her döneminde bu böyle olmamıştır. Örneğin, Ortaçağ Kıta Avrupa'sında Fransa'da Kralı öldürmeyi düşünmek bile suç sayılmıştı. Ortaçağ skolastik düşünce yapısında pek çok düşünce hem yasaklanmış, hem de ağır yaptırımlarla cezalandırılmıştı. Bu düşünceler hüküm sürerken, işlenen farklı suçlardan dolayı elbette kanıtlama sorunu ortaya çıkmaktaydı. Bu bağlamda en genel anlamda şu söylenebilir: Suç, dış dünyaya yansıdığı ve eyleme dönüştürüldüğü müddetçe suç sayılmaktadır.

Her bilim dalının kendi perspektifinde tanımının yapıldığı suç kavramının tarihte ilk nasıl şekillenmeye başladığından bahsetmekte fayda vardır.

1.3.TARİHSEL PERSPEKTİFTE SUÇ

Suç olgusu tarihsel süreç içerisinde hemen hemen her toplumun düzenini etkilemesinden dolayı insanoğlunun dikkatini çekmeyi başarmıştır. Tarihte ilk olarak günümüzden yaklaşık 3800 yıl önce Babil'de Hamurabi Kanunları içerisinde "suç olgusu" şekil almaya başlamış ve suç kavramı devreye girmiştir. Hamurabi Kanunları kapsamında hırsızlık, ya da diğer kullanımı ile soygunculuk, alkol satışı, kadın ve çocuk hakları, çocuk kaçırma, tıbbi sorunlar, tarım sorunları, iş ve ticarette yaşanan sıkıntılar vb. suç ile ilişkili birçok konuda düzenleme yapılarak ceza kavramı ile birlikte kullanılmaya başlanmıştır.

Her ne kadar ilk olarak Hamurabi Kanunlarında suç olgusuna yer verilse de, Mezopotamya ve Anadolu toplumlarının ortaya koyduğu çivi yazılı hukuk metinlerinde çeşitli

suçların tasavvur edildiği ve bu suçlara verilecek cezaların tespit edildiği görülmektedir. Birçok hususta etkileşim halinde olan Eski Mezopotamya ve Anadolu toplumlarının suç ve ceza bağlamında, farklı uygulamaları olduğu anlaşılmaktadır. Mezopotamya'da cezalandırmada büyük ölçüde "kısasa kısas" prensibini benimserken, Anadolu'da Hitit devletinde daha çok para cezaları verilmiştir. Ortak payda ise, adam öldürme, yaralama, hırsızlık, iftira atma gibi suçların büyük ölçüde ele alınıp, bu suçlara ağır cezaların verilmiş olmasıdır (Mervyn, 2004: 25).

18. Yüzyılın sonlarına kadar suç kavramına sistematik bir şekilde yer verilememiştir. O dönemde daha çok kral, toprak sahibi ve soyluların koyduğu kurallarla adalet sağlanmaya çalışılmıştır. Günümüzde kullanılan suç kavramına ise, ABD'de 1960'lardaki suç oranlarının ciddi bir şekilde yükselmesi ile bağlantılı olarak bilimsel içerik kazandırmaya çalışıldığı ifade edilmektedir (Sözer ve Balcıoğlu, 2016: 2).

Bilim dünyasında kriminoloji henüz çok yeni ve çalışmaları günümüzde de devam eden pozitif bir daldır. Modern kriminolojiye bakıldığında, bu alanda öncü bilim adamlarından olan Edwin Sutherland, ilk olarak suçu sosyal bir kavram olarak tanımlayıp şekil kazandırmıştır. Ona göre kriminoloji, yasa yapma, yasaları ihlal etme veya yasalara karşı gelme durumlarına karşı gösterilecek olan tepkileri inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlanmaktadır. Sutherland'ın bu tanımlamaları üzerinden kriminolojiyi her sosyal bilimci kendi perspektifiyle geliştirmekte ve çeşitli katkılar sağlamaktadırlar.

Kriminoloji terimini ilk olarak Fransız Paul Topinard 1889 yılında suç üzerine yaptığı çalışmalarda kullanılmıştır. Zamanla 18. ve 19. Yüzyıllarda hukuk terminolojisinde kullanılmaya başlanmasıyla da işlerlik kazanmıştır (Sözer ve Balcıoğlu, 2016: 3).

Tarihsel süreç içerisinde yeniden tanımlanabilen ve değişebilen bir kavram olan suç, sanayi kapitalizmi ile birlikte merkezi bürokratik devletlerin kurulmasının ardından önemli bir

değişikliğe uğramıştır. Ülkemizde 1980'lerden sonra yaşanan ekonomik dönüşüm, neo-liberal politikaların yarattığı rekabet, işsizlik ve tüketim kültürü, iktisadi krizler ve politikalar dönem dönem siyasete hâkim olan şiddet dili de daha önce var olmayan farklı suç türlerini ortaya çıkarmış ve suçluluk oranlarını arttırmıştır.

Tarihsel olarak suç kavramının geçmişine inildiğinde şüphesiz sosyal bilim uzmanları ile kriminoloji uzmanlarının suç konusunda ana katkıyı sağlayan kişiler olduğu bir gerçektir. Sosyal bilimciler arasında suç ekonomisi alanında katkı iktisatçı Gary Becker (1968) "Suç ve Ceza: Ekonomik Bir Yaklaşım" adlı çalışması ile vermiştir. Becker'in çalışmasını Ehrlich (1973), Sjoquist (1973), Levitt (1995, 1996, 1998), Corman ve Mocan (2000), Deadman ve Macdonald (2002) gibisosyal bilimciler takip etmiştir (Çalıcı, 2019: 1).

Ülkemize gelindiğinde, özellikle medya sektörü ve siyasetçiler tarafından Türkiye'de son yıllarda artan suç sayısı ekonomik, sosyal ve psikolojik bir takım faktörlerle ilişkilendirilmektedirler. Modern toplumlarda suçun ortaya çıkması ise, psikolojik, biyolojik, sosyolojik, hukuki, siyasi ve ekonomik olarak pek çok sebebe dayandırılmaktadır (Cömertler ve Kar, 2007).

Tarihi çok eskilere dayanan suçun anlamlandırması adına çeşitli ekoller doğmuştur. Bu ekoller, suçu kendi bakış açıları ile tanımlayıp çeşitli teoriler üretmişlerdir. Bu teorilerin suçu ve daha sonrasında suç korkusunu tanımlamada önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. SUÇ TEORİLERİ

Suç Biliminde suçun nasıl anlaşılması gerekliliğine ilişkin ortaya çıkan düşünce okulları vardır. Bu düşünce okulları suça farklı bir perspektiften yaklaşarak suçun nedenleri ile suçun nasıl önlenebileceğine dair farklı modeller ortaya koymaktadırlar. Bireyleri suç işlemeye iten nedenler genel olarak "Bireysel, Psikolojik, Biyolojik ve Sosyolojik Teoriler" olmak üzere dört kısımda incelenebilir.

1.4.1. BİREYSEL TEORİLER

İlk olarak ortaya çıkan kuramlar, bireysel kuramlardır ve suçu tek bir nedene dayandırarak açıklamaya çalışmışlardır. Bireysel teoriler, "*Klasik ekol, Neo klasik ekol, Pozitif ekol ve Coğrafik ekol*" olmak üzere dört düşünce okulu ile suça ilişkin farklı bakış açısı getirmişlerdir.

1.4.1.1. Klasik Ekol

Orta Çağ Avrupası'nda Karanlık Çağ da denilen dönemde feodal bir düzen hâkimdi. Bu dönemde krallar tüm gücü elinde bulunduruyordu. Kralın dışında soylular, toprak sahipleri ve Kilise de söz söyleme, kural koyma ve değiştirme yetkisine sahipti. Hâl böyle olunca kime ne kadar ceza verileceği, nasıl yargılanacağı bu kişilerin takdirine bırakılmıştı. Tamamen adaletsiz bir sistem hüküm sürmekte iken gücün hakta değil, hakkın güçte olduğu bir sistemden bahsedilmekteydi (Cullen ve Agnew, 2003: 15-16).

Orta Çağ Avrupasının karanlık çağında insanların bir şekilde şeytanın ya da kötü ruhların etkisiyle işlediğine inanılan suç, günah sayılmaktaydı. Böylesi bir dönemin cehaletine, batıl inançlarına ve kilisenin tahakkümüne tepki olarak doğan Rönesans ve Reform hareketleri ile Batı için yeni bir dönem başlamıştır. Rönesans ve Reform ile başlayan bu döneme karanlıktan kurtulma anlamında "Aydınlanma Çağı" da denilmektedir. Bu yeni dönemle birlikte ceza ve adalet sistemi sorgulanmaya başlanmış ve topyekûn bir mantıksal dönüşüm süreci başlamıştır.

Aydınlanma çağı ile birlikte ortaya atılan akılcılık ve rasyonalite fikirleri temelinde yükselen ve suçu rasyonel bir tercih olarak gören Klasik ekol düşünürleri, Orta Çağ'ın suç ve suçluya bakışındaki geri kalmış, zalim ve barbar uygulamalarına bir tepki olarak, insanı ve insan onurunu ön plana çıkaran bir yaklaşım geliştirmişlerdir. Bu anlamda Klasik ekol, suç ve cezaya bakış açısı olarak dünya çapında etkiler meydana getirmiş ve etkileri de devam

etmekte olan güçlü bir düşünce okuludur. Bu bağlamda Klasik ekolün ortaya koyduğu güçlü mantık çerçevesi günümüzün gelişmiş demokrasilerinin ve ceza adalet sistemlerinin temelini teşkil etmektedir (Dönmezer, 1994: 77).

Orta Çağ'da suç, mantık dışı hadiselerle anlatılmaya çalışılırken, kriminoloji biliminin sayesinde suçun ortaya çıkışı bilimsel bir temele dayandırılmaya başlanmıştır. Aydınlanma Çağında dönemin filozoflarından Voltaire, Rousseau ve Locke, suçun açıklanamayan mantık dışı olaylardan ziyade nedensellik bağına dayandırılması gerektirdiğine inanan bir bakış açısı geliştirmişlerdir (Darçın, 2017: 5).

Suç davranışı ve ceza kavramları üzerine yoğunlaşan İtalyan Cesare Beccaria ve İngiliz Jeremy Bentham Klasik ekolde suçun temellerini atmış ve bu bilim adamlarının yaptıkları çalışmalar yalnızca o dönemde değil, günümüzde de suç, ceza ve caydırıcılık üzerinde etki yaratmıştır (İçli, 2004: 44).

Klasik ekol ya da farklı bir deyişle faydacı ekole göre kişiler, suç da dâhil her davranışı sergileme eğilimindedirler. Kişilerin işledikleri suçların ceza yaptırımı ile karşılaşırsa caydırılabileceğini ve bu şekilde suçların kontrol altına alınabileceğini iddia ederler. Onlara göre kontrol altına alınan kişiler toplumsal düzene ve kanunlara saygılı davranışlar sergileyecektir (İçli, 2004: 44). Ekolün en büyük katkısı genellikle dinsel motiflerle hareket eden intikama dayalı adalet anlayışında düzenlemeler yapmak olmuştur. Bu bağlamda yapılan düzenlemeler hukuk yasalarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Klasikçilere göre suç, bireylerin kendi iradeleriyle işlemiş oldukları bir eylemdir ve bireyler suçu işleme kararlarını verirken kendilerine göre maksimum fayda ve minimum zararla hareket etmektedirler (Darçın, 2017: 5-6).

Cesare Beccaria 1764 yılında yayınladığı "Suçlar ve Cezalar Hakkında" isimli kitabında suç ve ceza literatüründe yaygın olan görüşlerin günümüzdeki temelini atmıştır.

Beccaria'ya göre, ceza hukuku yalnızca insanlığa zararlı olan davranışların kontrolünde kullanılmalıdır ve en önemlisi verilen cezalar suçla orantılı olacak şekilde uygulanmalıdır. Toplum tarafından genel kabul görmüş olan sözleşmenin kanun koyucular tarafından otoritenin kaynağı olarak görülmesi düşüncesidir. Nitekim hiçbir yargıç, yasada öngörülmeyen ceza koyamaz, kanunların dışına çıkarak da ceza veremez(2004: 31). Beccaria'nın bu görüşleri hukuk literatüründe 'nullum crimen sie lege' olarak geçen ve "*Kanunsuz suç ve ceza olmaz*" prensibinin günümüzdeki karşılığı olarak ifade edilmektedir.

Klasik ekole büyük katkıları olan Beccaria, işlenen suçların öngörülerek önceden önüne geçilebileceğini savunmuş ve bunun ise caydırıcılıkla sağlanabileceğini öne sürmüştür. Caydırıcılığın temel mantığı şu şekilde işlemektedir: Birey işleyeceği suç karşısında kendisinde bıraktığı maddi ve manevi hazzın, yakalandığı zamanki müeyyideden daha az olduğunu düşünürse, suç işleme davranışından vazgeçecektir. Caydırıcılık sayesinde kişilerin suç işleme davranışı engellenebilir. Caydırıcılık davranışına günlük hayatımızda sık karşılaşmaktayız. Örneğin, trafikte polis kontrol noktasını uzaktan gören sürücünün hızını düşürmesi veya selektör yaparak radar uygulaması için uyarılan sürücünün buna uygun önlem alması gibi davranışlar da caydırıcılıktır (Darçın, 2017: 7).

Klasik ekolun günümüze kadar etkileri sürmekte ve halen bu ekolün çalışmaları üzerinden araştırmalar yürütülmektedir. Bununla beraber Klasik suç düşüncesine bir eleştiri olarak ortaya Neo-Klasik ekol çıkmıştır ve bu ekolün de çalışmaları halen sürdürülmektedir.

1.4.1.2. Neo-Klasik Ekol

18. ve 19. Yüzyılda Avrupa ve ABD'de etkisi görülen Klasik kriminoloji görüşüne dayanır. Bu çağda insanların statüleri, eğitimi, ekonomik göstergeleri gibi birtakım içsel ve dışsal faktörler üzerinde yoğunlaşan pozitivist akımın ortaya çıkmasıyla Klasik Ekol eski önemini kaybetmeye başlamıştır. 1970'lerin başında Neo Klasik Teori yaygınlaşmaya

başlamıştır. Bu ekolün Klasik görüşten ayrılan yönü, suç işleyen bireyin bu esnada yüzde yüz rasyonel olamayacağı şeklindeki görüştür (Darçın, 2017: 9).

Neo-klasik ekol, suçlunun bir davranışta bulunurken neden suç işlediği boyutuyla daha çok ilgilenmiş, Klasik ekolün cezanın suça uygun olması görüşünü eleştirmişlerdir. Bu ekol, sosyoloji ve psikoloji gibi bilim dallarının etkisiyle şekillenmiştir (İçli, 2004: 46).

Neo-klasik görüş temsilcisi Gary Becker'e göre, suçlu bir eylemde bulunmadan evvel planlama yaparak her türlü önlemi alır ve sonucunu düşünür. Bu şekilde doğru bir seçim yapmış olur. Görüşün savunucularına göre, kişi hırs, öç alma, sinir, hasetlik vb. olumsuz duyguların etkisiyle suç işleyebilir fakat bunların nedeni neye dayanırsa dayansın planlama yapar. Bu sayede olası suç davranışının kazançlarını ya da kayıplarını hesaplayarak cezadan kaçınmayı hedefler (Darçın, 2017, 10).

Bununla ilintili olarak, yaşı küçük olanlar, bazı özel durumlarda (bunama, akli melekelerini yitirme gibi) yaşlılar, akıl hastaları, zekâ geriliği gibi özel durumları olanlar işledikleri suçları tam olarak özgür iradeleri ile işleyemeyeceklerinden dolayı bu bireyler için ceza indirimine gidilmeli veya farklı yöntemler izlenmelidir. Günümüzde de geçerliliğini koruyan bu görüş Neo Klasik ekolden kaynaklanarak ortaya çıkmıştır (Cullen & Agnew, 2003: 20-21).

Neo klasik ekole göre, "*Rasyonel Tercihler Teorisi ve Rutin Aktiviteler Teorisi*"nin suçun açıklanmasında üretilebilecek stratejiler açısından yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

1.4.1.2.1. Rasyonel Tercihler Teorisi

Neo-klasik okulun en çok üzerinde durduğu yaklaşımlardan bir tanesi olan Rasyonel Tercihler Teorisi, faydacılık prensibine dayanmaktadır ve Cornish ile Clarke tarafından analiz edilmiştir. Rutin Aktiviteler Teorisi ile birlikte değerlendirilmektedir.

Rasyonel Tercih, kişilerin rasyonel (ussal) düşünerek, karşılaştığı durumlar hakkında kendisi için hangi durumların faydalı ve hangi durumların zararlı olabileceğini ölçüp tartması ile rasyonel bir davranış sergileyebileceği görüşünü savunmaktadır. Bu değerlendirme sonucunda kişi, bir fayda-zarar analizi yaparak doğru karar verir ve rasyonel bir tercih yapabilir (Bozdemir ve Argun, 2011).

Rasyonel Seçimler Teorisi olarak da adlandırılan bu teori, suçlunun bakış açısını ve karar verme süreçlerini de içine alan bir suç yaklaşımıdır (Cornish ve Clarke, 2008: 24). Cornish ve Clarke, bu yaklaşımda 6 temel varsayım üzerinden suç davranışını değerlendirir:

- Suçlu bulunan eylem bir amaca yöneliktir.
- Suçlu eylem rasyonel (ussal)dir.
- Suç davranışında karar verme aşaması suç türüne özgü bir aşamadır.
- Suçluların tercihleri "katılma/iştirak" ve "olay/vaka" kararları olarak iki şekilde değerlendirebilir.
- Suça katılma sürecinin farklı aşamaları bulunmaktadır.
- Suç eylemleri bir dizi aşamanın ve kararın neticesinde ortaya çıkmaktadır.

Rasyonel Tercih Teorisi'nde bir dizi rasyonel aşama ile suçlunun suça iştirak ettiğini öne süren Cornish ve Clarke; suçlunun bu suça iştiraki öncesi, sonrası ve eylemin gerçekleştiği esnadaki karmaşık süreç içerisindeki sınırlı rasyonelliğin suçluyu zor durumda bırakacağından bahsetmektedir. Hatta öyle ki, ortaya çıkan bu zor durum kişiyisuç işlemekararından vazgeçirecektir (Cornish ve Clarke'den akt.Darçın, 2017: 109-111).

Mayhew, Clarke, Sturman ve Hough 1976 yılında suçun ortaya çıkması için gerekli şartların taşıması gerekliliğini ilk defa savunan ve bunları suç fırsatları olarak nitelendiren araştırmacılardır. Yaptıkları çalışmalarda suçluların bulduğu fırsatı değerlendirdikleri ve rasyonel seçim yaptıklarını ileri sürmüşler fakat bu ortaya atıldığı andan itibaren eleştirilmişlerdir. Bireylerin düşünme ve algılama kapasiteleri sınırlı ve birbirinden farklıdır.

Bu bağlamda rasyonel ve mantıksal düşünme her yerde ve her zaman fırsata dönüşemeyecek, bulundukları sosyal çevreye göre şekil alabilecektir (Giddens, A.'dan akt. Sözer ve Balcıoğlu, 2016: 50-51).

Rasyonel tercih teorisine göre, suçlunun suçla ilgili kâr ve zarar hesabı yaptığı düşünüldüğünde, suç işleme kararına olanak verecek fırsatlar azaltılmalı ve suçlunun faydasını arttıran unsurlara karşı tedbirler çoğaltılmalıdır. Örneğin, hırsızlığa karşı eve, iş yerlerine kamera sisteminin kurulması, otomobillere alarm taktırılması, sitelere özel güvenlik sistemi getirilmesi suçlular için risk arttırıcı faktörlerdir. Rasyonel Teoriye göre, bu faktörler arttırılarak suç işlemenin önüne geçilebilir. Rasyonel düşünme sayesinde suç işleme kararı verildiği andan itibaren alınan bu önlemler sayesinde kişi vazgeçebilir (Sevinç, 2008).

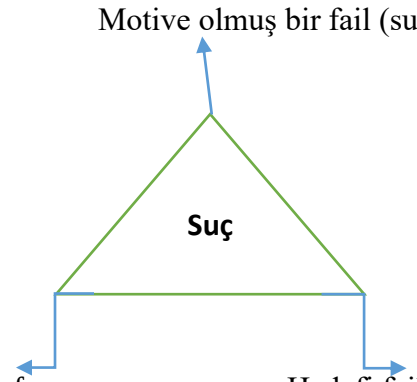
1.4.1.2.2. Rutin Aktiviteler Teorisi

II. Dünya Savaşı sonrası dünya dengelerinin değiştiği bir dönemde Amerika Birleşik Devletleri'nde 1960'lı yılların sonlarında yaşanan ekonomik kriz ile birlikte değişen ekonomik düzen ve toplumsal hareketler ile başkaldırılar suç oranlarını ciddi şekilde arttırmıştır. Karmaşanın hâkim olduğu bu dönemde Cohen ve Felson, dönemin yaygın suç bilim teorilerinden farklı bir teori ortaya atarak, bilinenin aksine farklı sonuçlar elde etmişlerdir. Yaptıkları bu çalışmalarda, suç oranlarındaki artış insanların yaşam tarzlarındaki dönüşüme bağlamakta ve kişilerin sosyal yaşamlarındaki "rutin"lerde yapmak zorunda kaldığı değişiklikler ile analiz etmektedirler (Cohen ve Felson 1979'dan akt. Darçın, 2017: 111).

Cohen ile Felson, suç işleme eyleminde tercih önemli olsa da zaman, mekân ve duruma bağlı bir rutinin olduğunu dile getirmektedirler. Teorinin en önemli kısmı da, suçu üç bileşene dayandırmalarıdır. Bunlar: "Yeterli motivasyona sahip suçlu, uygun hedef, hedefi suçtan koruyabilecek mekanizmanın ve unsurların yokluğu"dur. Bu üç faktör bir araya geldiğinde suç kaçınılmazdır (Cohen ve Felson (1979)'den akt. Darçın, 2017: 112).

Cohen ve Felson'un öne sürdüğü suç analizinde, şehirlerde meydana gelen değişikliklerle insanların günlük yaşantısındaki rutinleri artmış ve buna bağlı olarak evden uzaklaşmışlar ve tüm bunların sonucu olarak da suç oranlarında bir artış gerçekleşmiştir. İnsanların sosyal yaşantısındaki değişiklikler, evlerde akıllı ev aletlerinin artması ve kadınların iş hayatına daha çok katılması ile evlerin uzun süreler boş kalması yeni suç (hırsızlık gibi) fırsatlarını yaratmıştır(Cohen, Lawrence E. and Felson, Marcus, (1979)'dan aktaran Doğan ve Sevinç, 2011: 58).Bu nedenle suçun azaltılması ve önlenebilmesi için hayatın günlük akışı sırasında suç işlemeye fırsat doğuracak azaltıcı tedbirlerin alınması gerektiğini öne sürmektedirler.

Rutin Aktiviteler Teorisi'nde suçun oluşması için gerekli şartları 3 faktörün bir araya gelmesiyle açıklayan Cohen ve Felson, bunu üçgen şekilde formüle ederek bu 3 unsurun aynı zaman ve mekânda buluşmasıyla suçun oluşabileceğini savunur:

Rutin Aktiviteler Teorisine göre, bu 3 unsurun aynı zaman ve mekânda kesişmesi gereklidir. Bu üçayaklı sacdan birinin eksikliği suçun oluşmasını engelleyebilir ya da iki veya üçüncüsüne yapılacak müdahale ile suç engelleyebilir (Sözer ve Balcıoğlu, 2016: 51).

Rutin Aktiviteler Teorisine göre suçun oluşmasını tetikleyen bazı sebepler faili suça götürmektedir. *Bu sebepleri sıralayacak olursak*:

- Suça iten hedefin göz önünde, görünür olması (örneğin; park edilmiş araç içerisindeki çantanın ortada bırakılması, bankadan para çekildiği esnada herkesin görebileceği yerde parayı saymak gibi)
- Suçlunun hedef ettiği şeyin (mal veya şahıs) değerinin yüksek olması (örneğin; genç kadınların tacizci faillerin daha çok hedefi olması veya varlıklı görünenin daha çok hırsızlığa maruz kalması gibi)
- Suçun hedefindeki kişinin korumasız olması (örneğin; güvenlik kamerası bulunmayan ev, dükkân, mağazalar, korunmasız yaşlılar, çocuklar gibi)
- Suçun hedefinin hareket kabiliyeti (örneğin; taşıması kolay eşyalar ya da arabaların tercih edilmesi gibi)
- Suçun hedefindeki yerin müsait olması (örneğin; soyulması planlanan evin boş olması gibi). Bu unsurlar zamana ve mekâna değişebileceği gibi suç fırsatları yaratan nedenler olarak değerlendirilebilir (Dolu, 2009: 9-11).

1.4.1.3. Pozitif Ekol

19. yüzyıl sonlarına doğru Pozitif ekol suç davranışına hâkim olan düşünce tarzı olmuştur. Cesera Lombroso, Enrico Ferri ve Garofalo gibi düşünürler bu ekolün savunucuları olmuşlar ve suç kavramına önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Klasik ve neo-klasik ekollerin aksine Pozitif Ekol, akılcılığın ön planda olması anlayışını reddetmiştir. Bu ekol, suçun kişi tarafından bilinçli bir şekilde bile isteye gerçekleştirildiği anlayışını kabul etmez. Suç, kişinin kendi iradesi dışında birtakım biyolojik, psikolojik ve sosyolojik faktörlerin etkisi altında ortaya çıkmıştır ve suç eyleminin sebebi, bu eylemi gerçekleştirenlerin bedensel ve ruhsal özelliklerinden kaynaklanmaktadır(Sözer ve Balcıoğlu, 2016: 62-70).

Klasik ekol, rasyonel akılcı irade ile suçu anlamlandırmaya çalışırken pozitif ekol suçun neden kaynaklandığını ve sonuçlarını açıklamaya çalışmaktadır. Klasik düşüncede var

olan cezanın caydırıcılığı düşüncesi pozitif düşüncede yoktur. Bu bağlamda pozitif düşüncede suçun ve cezanın daha çok bilimsel rolüne dikkat çekildiği söylenebilir (Yücel, 2004: 37).

Pozitivistler, deneysel yöntem ve araştırmaya önem verirler ve bu yönleriyle de klasikçilerden ayrılırlar. Onlara göre ceza caydırıcı bir yöntem değil, aksine suçludan suçluya değişebilen ve suçluya uygun olarak getirilebilecek bir yöntemdir. Bunların yanında suçun önlenebilmesi için birtakım savunma teknikleri geliştirilmesi gerekliliğini savunmaktadırlar (İçli, 2004: 52).

1.4.1.4. Coğrafi Ekol

Coğrafi ekol, içinde yaşanılan coğrafi faktörlerin ve sosyal şartların suç ve suçlu eylemleri üzerinde etkili olduğu şeklindeki bir anlayışa dayanmaktadır (Çalıcı, 2019: 21). Montesquieu, Adolph Quetelet, Guerry bu ekolün önde gelen temsilcileri arasındadır.

Coğrafi ekolün savunucuları coğrafi şartların ve iklimin insanların suçluluk duyguları üzerinde etkilerinin olduğundan bahsederler ve bu durumun da zamanla istatistiksel araştırmalara yön verebileceği görüşünü öne sürerler. Bu ekole en önemli katkıları sağlayan Montesquieu'dur. Ona göre, Ekvatora yaklaştıkça insanların suçluluk davranışı artış gösterir. İnsanlar sıcak hava şartlarında rahat davrandıkları için zihinlerindeki boş alanı da suça ayırabileceklerdir. Bunun tersine kutuplara yaklaştıkça alkollü içki tüketiminin arttığını, alkolün etkisi altındaki zaman dilimlerinde suç işlenebileceğini dile getirmektedir.

Adolph Quetelet, bireylere karşı işlenen suçların güney bölgelerde ve sıcak iklimlerde daha fazla olduğunu; buna karşın kuzey bölgelerde ve soğuk iklimlerde mülkiyete yani mala karşı işlenen suçların daha fazla görüldüğünü öne sürer. Bu savını yasa haline getirmiş ve "*suçluluk hakkındaki ısı yasası*" olarak adlandırmıştır (Dönmezer, 1994: 158). Ona göre, bireyden çok grup davranışları önemlidir. Belli bir grubun davranış kalıpları takip edilerek ve bütünüyle incelenerek belli bir istatistiği çıkarılabilirse bazı davranışlar daha düzenli ve daha

anlaşılabilir olmaktadır şeklinde görüşü ile coğrafi ekole katkı sağlamaktadır (Adler'den akt. İçli, 2004: 54-55).

1.4.2. BİYOLOJİK TEORİLER

Biyolojik nedenleri öne çıkan bu teori, suçluların biyolojik bakımdan toplumun genelinden farklı bir yapıda olduğunu öne sürmektedir. Bu teoriye göre, suçluların yapılarındaki bu farklılıklar onları suç işlemeye eğilimli hale getirmektedir. Deterministik yaklaşımın ilk örneklerinden ve temel taşlarından birisi olan Biyolojik Teoriler, suçun birey ve bireysel farklılıklardan kaynaklandığını öne sürerek suçun genetik yapıda karşımıza çıktığını ileri sürmektedir(Demirbaş, 2005: 60).

Biyolojik Teorilerin ilk savunucusu Cesare Lombrososuçu insan bilimi açısından incelemeye çalışmıştır. Lombroso askeriyede tıp uzmanıdır ve aynı zamanda fizikçidir. Bu yönünü suç işleyenlerin fiziksel yapılarını, anatomilerini araştırmada kullanmıştır. Lombroso, Darwin'in fikirlerinden etkilenerek, suç işleyen kişilerin aslında tam olarak evrimleşmesinin tamamlanmadığını söylemektedir. Ona göre, suç işleyen kişilerin biyolojik yapısının normal bir yapıda olmadığını ve bu kişilerin yapılarından dolayı doğuştan toplum tarafından dışlanmış olarak dünyaya geldiklerini öne sürmektedir. Yine ona göre, doğuştan biyolojik yapıları normal olmayan bu kişilerin suç işlemesinin nedeni şudur: Bu kişilerin genetik yapıları suç işlemeye elverişlidir veya suç işleme kabiliyeti fiziksel olarak onlarda sonradan oluşabilmektedir. Lombroso'nun kuramı pek çok kişi tarafından kabul görse de, bazı eleştirilere maruz kalmıştır. Yapılan araştırmalar sonucu bazı grupların Lombrosso'nun öne sürdüğü gibi fiziksel suçlu tipinin var olduğu ile ilgili bir sonuca ulaşılamadığı savını öne sürmektedirler (Lomboroso (1876)'dan akt. Durmaz, 2005: 26-27).

Cesera Lombroso, yaptığı deneysel çalışmalarda mahkûmları gözlem altına almış ve suçlu bulunan kişilerin hareketlerinden, huylarından, düşünce yapılarına hatta geçmiş yaşantısına kadar gözlemlerde bulunmuştur. Aynı zamanda bununla da kalmayıp ölen

mahkûmlara otopsi yapmış ve onların kafataslarını incelemiştir. Yaptığı araştırmalar sonucunda; suçlu bulunan ve hapis cezasına çarptırılan kişilerin fiziksel olarak 'ilkel insan' tipine yakın olduğunu belirtmiştir. Özellikle ağır suçluların "Darwin'in öne sürdüğü, evrim sürecini tam tamamlayamayan ilkel 'atavistik' insan tipine benzediğini, bu insan tipinin de gelişimini tam tamamlayamadığı için ilkel insan zekâsına sahip olduğunu" öne sürmektedir. Yaptığı gözlemlerin sonucunda, bu suçlu insan tipinin modern toplum kurallarına uyum sağlayamayıp geri kaldığını ve dolayısıyla da suç işlediğini öne sürmektedir (Lomboroso (1876)'dan akt. Dolu, 2012: 155-156).

Lombroso göre, bazı insanlar doğuştan suçlu dünyaya gelir, bedenlerindeki fiziksel özellikleri ve anormal davranışları nedeniyle ayırt edilebilirler. Bu insanların suç işlemesi tıpkı organizmanın bir ürünü gibidir. Lombroso, "doğuştan suçlu" insanların bedenlerindeki bu farklılıkları onları suç işlemeye götüren sebepler olarak nitelendirmekte ve bunu suçun biyolojik teorisi olarak açıklamaktadır (Hurwitz'den akt. Dönmezer, 1994: 85).

1.4.3. PSİKOLOJİK TEORİLER

20.yy başlarında ortaya çıkan Psikolojik Teoriler, suçun sebeplerini fiziksel nedenlerde aramanın ötesinde ruh dünyasında aramanın doğru olacağından, suçlunun iç dünyasına bakmanın gerekliliğinden bahsetmektedir. Psikolojik suç teorisinde zekâ ile suç arasında bağlantı kurulmaya çalışılmaktadır. Kişinin suç olayını gerçekleştirmede zekâ düşüklüğünün bir etkisi olduğu ileri sürülmektedir. Bazı akıl hastalıklarının suç işlemesinin temelinde yatan bir nedenin de bu olduğu iddia edilmektedir.

Bu teoriyi savunanlara göre, psikiyatri ve psikoloji bilimi, organik akıl hastalıklarının bireyin suç davranışını gerçekleştirmede bir etkisi olup olmadığının üzerinde incelemelerde bulundu. Örneğin, frengi, sara, menenjit gibi kişide davranış bozukluğu bırakan hastalıkların

yapılan incelemeler neticesinde suçlu davranış sergilemede önemli yeri olduğu ortaya çıkmıştır (Sokullu-Akıncı, 1999: 166-167).

Suçla psikolojik sebepler arasında bağ kuran bu teorinin çıkış noktası Sigmund Freud'dur. Freud'a göre kişide hareketler, alt benlik (id), üst benlik (süper ego) ve benlik (ego) olarak tanım bulan faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörlerden üst benlikte birtakım bozukluklar meydana gelmesi halinde normal olmayan kişilik davranışları sergilenmektedir. Bu durum sonucunda normal olmayan davranışların kişileri yönlendirerek suça ittiği psikolojik nedenlere dayandırarak açıklanmaya çalışılır (Durmaz, 2005: 28).

1.4.4. SOSYOLOJİK TEORİLER

Sosyolojik suç teorileri, sosyal yapı, sosyal yapının değerleri, normları ve sosyal yapının kurumlarını suç nedenleri açısından ele almaktadır. Genel anlamda suç, sosyolojik bakış açısına göre sosyal ortamın bir ürünüdür, başka bir deyişle hasta olan toplumun kendisidir (İçli, 2004: 77).

Sosyolojik suç teorilerinin başlangıcı 1897 yılına kadar dayanmaktadır. Sosyolojik suç teorilerinde suçlu davranışların toplumsal nedenlerine vurgu yapar. Bu görüşün temelinde "toplum kişiyi suça hazırlar, suçlu sadece bir vasıtadır" düşüncesi yatmaktadır. Aynı zamanda suçun sosyolojik yaklaşımında suçlu davranışın nedeninin dış (çevresel) faktörlerde aramanın gerekliliğinden bahseder. Bu bağlamda sosyolojik teorilerin çoğu dış etkenlere ağırlık vererek suçun nedenlerini ve sonuçlarını açıklamaya çalışmaktadır (Sokullu-Akıncı, 2013: 176).

Suçu sosyolojik temelde açıklamaya çalışan "Emile Durkheim, Robert Ezra Park, Ernest Burgess, Clifford Shaw, Walter Reckless, Frederic Thrasher" gibi bilim adamlarının bu görüşe önemli katkıları olmuştur.

Suçu sosyolojik olarak açıklamaya çalışan sosyal yapı teorileri içerisinde en çok bilineni Durkheim'ın kuramıdır. Durkheim'a göre suç normalbir eylemdir, yani suçun

işlenmediği bir toplum düzeninden bahsedilemez (İçli, 2004: 16). Yine onun görüşüne göre, suçun ve suçluluğun olmadığı sosyal bir çevre neredeyse imkânsızdır. Bu çerçevede şunları eklemektedir: "Bir toplumda suçluluğun olmadığını düşünün, suç olmadığı takdirde asıl o zaman toplum hastalıklıdır, o toplumun bir tarafı işlemez." Durkheimin bu görüşü suça sosyolojik perspektifte farklı bakış açıları sunarak, sonraki sosyal teorilere temel olmuştur.

Sosyolojik teoriler suç davranışını sosyoloji bilimi varsayımları çerçevesinde ele alarak kriminoloji bilimine önemli katkılar sağlamaktadırlar. Suçun sosyal boyutlarına vurgu yapan sosyolojik teorileri "*sosyal yapı teorileri, sosyal süreç teorileri ve çatışma teorileri*" olmak üzere üç alt başlık altında incelemek mümkündür (Dolu, 2010).

1.4.4.1.Sosyal Yapı Teorileri

Sosyal yapıya ve toplum düzenine odaklanan bu yaklaşım, suçlu davranışlarının toplumsal yapı içerisinde zamanla değiştiğini açıklamaktadır. Sosyal yapı teorileri suçlu kişinin yaptığı eylemi, onun yaşı, cinsiyeti, ırkı, statüsü, toplumsal rolü vb. değerlerle ilişkilendirmeye özen gösterir. Aynı zamanda suçun, bireyin ait olduğu yapı içerisindeki konumuyla ortaya çıktığı varsayımına dayanır.

Sosyal yapı teorileri temelde kişilerin sosyo-ekonomik konumlarının suçlu olma olasılıklarını etkilediği görüşünü ortaya atmaktadır. Buna göre, sosyo-ekonomik durumuna bakılarak yoksul diye tabir edilmiş kişiler, diğerlerine oranla suç işlemesi daha olasıdır. Çünkü bu kişiler başka şekillerde maddi kazanç veya sosyal başarı elde edemezler. Kısaca sosyal yapı teorisyenleri suçlu olup olmama durumunu belirlemede kişilerin toplumdaki sosyal yapısı ve ekonomik koşullarına bakmanın doğru olacağı görüşünü ileri sürmektedirler.

Sosyal Yapı Teorileri, "*Sosyal Düzensizlik Teorisi (Anomi), Gerilim Teorisi ve Damgalama Teorisi*" olmak üzere alt teorileriyle suçu açıklamaya çalışmaktadır (Kızmaz, 2005).

1.4.4.1.1. Anomi Teorisi

Anomi, toplumsal hayatın, toplumsal hayatı düzenleyen kurallardan ve değer yargılarından daha hızlı değişmesi neticesinde oluşan düzenleyememe hali ve kuralsızlık durumudur. Anomi, sosyal kural eksikliği değil, bireysel ve toplumsal kurallar arasındaki uyuşmazlık veya farktır. Aşırı kuralcı olan toplumlarda, kişilerin kendi başına davranamaması, kısıtlanması anomiye örnek gösterilebilir. Bu anlayışı benimseyen yönetimlerdeki kişiler arasında intihar oranının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu teori, suç oranlarının belli toplumlarda neden daha fazla olduğu sorusuna cevap aramaktadır. Uyumsuzluk durumları olarak belirir ve azınlık oranında kaldığı sürece toplumsal mekanizmalarla çözülebilmektedir.

Anomi kavramını Merton, Emile Durkheim'in "*İntihar*" (1897) çalışmasında yer verdiği "anomi" olgusuna farklı bir bakış açısı ile değerlendirerek açıklamaya çalışmaktadır. Merton, anomi kavramını, toplum tarafından genel kabul görmüş hedefler ile o hedeflere ulaşmak için toplumların yaşadığı imkânsızlıktan doğan genel çatışma hali şeklinde açıklamaktadır. Ayrıca Merton, toplumda bulunan mevcut sistemin kişilerin yaşam şekillerinde ve standardında birtakım değişiklikleri zorunlu kıldığını, ancak bu sosyal yapıya kişilerin ayak uyduramadığını bildirmektedir. Bu bağlamda ayak uyduramayan kişiler, toplumsal sistemde bulunan kurumsal normlar ile kültürel çatışma arasındaki ikilemde kalır, der. Bu şekilde sosyal anomi ortaya çıkar (Akbaş ve Güçlü, 2016: 80).

Merton'un yaptığı çalışmada yer alan diğer bir tespit ise şudur: Toplumlarda varlıklı olma ideali, zenginlik, iyi bir iş ve statü gibi bireysel imkânlara kavuşmak için sunulan eğitim, çalışma şartları ve gelirler herkese aynı oranda sunulmamaktadır. Bu sebeple kişiler bu hedeflere ulaşmak için gayrimeşru yolları kullanarak, suç ve sapma davranışlarında bulunurlar. Merton'a göre toplumsal düzen ile kültürel yapı birbiriyle uyum halindeyken dengededir. Bunun tam tersi bir durumda, bu sisteme ulaşmak için kullanılan araçlar ile sosyal

amaçlar arasında bir çelişki olduğu durumda ise "anomi" oluşur (Sözer ve Balcıoğlu, 2016: 80).

Anomi Teorisini savunanlara göre, insan sınırsız ve sonsuz isteme arzusuna sahiptir. Fakat insanın bu sınırsız isteme arzusunun mümkün olmadığını ve toplumun onu kontrol etmesi gerektiğinden bahsedilir. Bununla birlikte toplumsal yapıda meydana gelen düzensizlikler nedeniyle toplumun kişileri kontrol altına alması da zordur (Dolu, 2013: 11).

Toplumlar her zaman aynı standart seviyede ve sabit bir hızla ilerleyemezler. Savaşlar, afetler, ekonomik bunalım gibi olağanüstü durumlarda eski kurallar, yeni durumları düzenlemekte yetersiz kalacaktır ve değişimi yakalayamayacaktır. Bu ve benzeri kuralsızlık durumları da "anomi" ismi ile nitelendirilir. Örneğin, maddi kazanımları yüksek olan bir kişinin ekonomik bunalım sonrası çöküntü yaşaması normaldir. Eski hayat standartlarını devam ettiremeyip bunalıma giren kişinin de bunu yasal olmayan yollara başvurarak gidermek istemesi anomi durumunu ortaya çıkarır ve bu durum zaman zaman intiharı da beraberinde getirir (Dolu, 2013: 12).

1.4.4.1.2. Gerilim Teorisi

Gerilim Teorisine göre suç, kişilerin ulaşmak istediği amaçlar ile bu amaçları elde ederken kullanabilecekleri araçlar arasındaki çatışmadır. Teori, toplumsal yapı içerisinde bireylerin meşru kabul edilen hedeflere ulaşamama durumunda hissettikleri gerilimli durumu ifade etmektedir. Her ne pahasına olursa olsun sonuca ulaşma mantığı ile hareket eden birey suça doğru ilerler (Darçın, 2017: 91).

Gerilim teorisyenlerine göre, ekonomik zenginliğe ulaşma, toplumsal refah tüm toplumlar için ortak hedeftir. Ancak alt sınıflar, zenginlik ve prestije ulaşmak konusunda üst sınıflarla aynı imkânlara sahip değillerdir. Bu durum insanda öfke kontrolsüzlüğü ardından

gerilim hissiyatı yaratacaktır. Bazıları gerilimli durumu yönetebilirken, bazıları da bu durumu kaldıramayıp suça meyledecektir (Kalaycı, 2015: 36).

Sosyal Yapı Teorileri içinde değerlendirilen "*Anomi ve Gerilim Teorileri*" aynı görüşü savunmalarına rağmen, bulguları ve sonuçları itibariyle değerlendirildiğinde birbirinden farklılık göstermektedir. Anomi teorileri ile "neden bazı toplumların diğer toplumlardan daha yüksek suç oranlarına sahip olduğu" sorusu cevaplanmaya çalışılırken, gerilim teorileri ile "neden aynı toplum içindeki bazı grupların diğerlerinden daha yüksek suç oranlarına sahip olduğu" sorusu cevaplanmaya çalışılmaktadır (Dolu, 2011: 301).

1.4.4.1.3. Damgalama Teorisi

Damgalama teorisi ABD'de 1960'lı yıllarda yaygın olarak kullanılan ve taraftar bulan bir teoridir ancak başlangıcı 1938 yılında Frank Tannenbaum, "*Kötülüğün Tiyatrosu*" (Dramatization of Evil) adlı makalesine dayandırılır.

Tannenbaum'e göre, kişinin tutuklanması ve yargılanmak üzere alıkonulması kamusal bir işlemdir. Tutuklanan kişiye bir etiket yapıştırılması da o kişinin suçlu olduğunu göstermeye yarayan bir işarettir. Bu teori, suçun açıklanmasında bakış açısını suçlu kimseye değil toplumsal tepkiye veya damgalamaya yöneltmektedir.

Damgalama teorisine göre toplumsal otorite kişinin davranışlarının toplumsal bir düzeltmeye ihtiyaç duyup duymadığını ve bu davranışlara bir ceza gerekip gerekmediğini tayin etmektedir. Teori, bir kimse niçin suç işler sorusu yerine, toplumsal gücün resmi veya resmi olmayan yollardan nasıl zararlı olacağı sorusuna yoğunlaşır. Mesela bir kişi hırsız olarak damgalanır ve toplumdan soyutlanır, kişi tutuklanabilir, hapishaneye atılabilir veya akıl hastanesine gönderilerek kişinin gelecekte işleyecekleri hırsızlık suçunun önüne geçilebileceği ümit edilir. Kişinin toplumdaki normallerden soyutlaması ve şu anlama

gelmektedir: "bir kere hırsız her zaman hırsızdır", "bir kere suçlu her zaman suçludur" (Wickman ve Whitten, s. 190).

Kişinin davranıştan saptığı belirlenir ve kişiye şu soru yöneltilir: Böyle önemli bir toplumsal kuralı kim ihlal edebilir? Ve cevabı verilir: "Bu kimse bizlerden farklı olan bir kimsedir. O kimse ahlaklı bir insan gibi davranamaz ve bu yüzden başka önemli kuralları da ihlal edebilir. Böylelikle davranış sapması kontrol edilen bir duruma getirilir" (Wickman ve Whitten, s. 190).

Damgalama yaklaşımı, suç ve suçlu davranışlarının nedenlerini açıklamaya çalışan diğer suç bilim yaklaşımlarının tersine, kişilerin suç ve suçluya gösterdiği tepkilere yoğunlaşır. Damgalama teorisi, bireylerin etiketlenmesinin suçlu davranışı üzerinde etkili olduğu görüşünü savunur. Hatta şöyle ki, suçlu olarak nitelendirilenler kendilerini toplumdan soyutlanmış hisseder, bu dışlanmışlık ise onları suçlu gruplarla ilişkide bulunmaya iten sebep olarak nitelendirilir (Kızmaz, 2005: 167).

Charles H. Cooley'in (1902) "ayna benlik" ve George H. Mead'in (1934) "sembolik etkileşim" kavramlarının temelini Damgalama Teorisi oluşturur. Kişinin nasıl bir görüntüye sahip olduğu toplum aynasındaki görüntüsüne göre şekillenir. Yani bir kişi kendisini toplumdaki aynasında görerek anlayabilir (Darçın, 2016: 109). Bu teori genellikle alkol, uyuşturucu bağımlılığı vb. suçları açıklamada kullanılmaktadır (Çalıcı, 2019: 25).

Damgalama teorisinin temel fikri, hiç bir hareketin kendi başına suç teşkil etmediği, suçun toplumsal hareketlenmeler neticesinde ortaya çıktığı fikridir. Evrensel olarak suç sayılan adam öldürme, hırsızlık gibi suçların dışında ülkeden ülkeye değişen suç tanımları göz önünde bulundurulursa bu düşüncenin doğruluk payının olduğu düşünülebilir.

Damgalama teorisinde toplumların suçluya suç davranışından sonra verdiği tepki önemlidir. Suçluya verilen tepki ve ceza kişinin sonraki hayatına suçlu birisi olarak mı, yoksa üretken birisi olarak mı devam edeceğini göstermektedir (Dolu, 2013: 14).

1.4.4.2. Sosyal Süreç Teorileri

1930'lu 40'lı yıllarda bir grup sosyolog, sosyal etkileşimi kriminolojik davranışa bağlamaya başladı. Sosyologlar, kişinin aldığı eğitimin aile ilişkilerinin, sosyal çevresinin davranışlarının asıl kaynağını oluşturan kilit kısım olduğunu söylemektedirler. Yoksulluğun ve toplumsal yaşamın düzensiz oluşunun suçlu davranışlara neden olmadığını da eklerler. Bu değerlendirmeler ışığında suç, kişinin toplum ile olan sosyal ilişki bağlarıyla şekillenir. Bu ilişkiler kişiler ve toplum açısından olumlu olur ve desteklenirse, o zaman başarı ile sonuçlanabilir. Tersi durumda yani kişilerin toplumla olan sosyal bağlarının olumsuz ilerlemesi halinde, birbirleriyle bağı kopan insanların ilişkileri zedelenir ve bu insanların suça olan meyli artar. Hatta bu insanlar suçu bir alternatif olarak bile görebilirler. Bu teori sosyologlar tarafından "Sosyal Süreç Teorisi" olarak adlandırılmaktadır (Darçın, 2017: 92).

Teori, insan davranışlarını etkileyen çeşitli sosyo-kültürel kurumların, ilişkilerin ve süreçlerin olduğunu söylemektedir. Sosyal süreç teorisyenlerine göre alt sınıf gençler ile üst sınıf gençler arasında suça eğilim açısından herhangi bir fark bulunmamaktadır (Kaner, 1992).

Sosyal Süreç Teorisi dışında "*Sosyal Kontrol Teorisi, Toplumsal Tepki (Etiketleme) Teorisi, Ayırıcı Birleşim Teorisi, Ayırıcı Güçlendirme Teorisi Ve Sosyal Bağ Teorisi*" sosyal yapı teorilerine dâhil edilebilir (Gölbaşı, 2007: 98-99).

1.4.4.3. Sosyal Kontrol Teorisi

Sosyal Kontrol Teorisine göre, her insan suç işleme potansiyeline sahiptir, ancak topluma olan bağımlılıkları ile kontrol altına alınabilirler. Teori, suç olgusunu, kişilerin toplumsal değerlere ve sosyal normlara olan bağımlılıklarına oranla değerlendirmektedir.

Kuramın savunucularına göre, kişilerin ailelerine, arkadaşlarına ve sosyal çevrelerine olan yüksek bağlılıkları suçlu davranışlara engel olabilir (Darçın, 2017: 93). Kişilerin aile, arkadaşlık, akraba, gelenek ve görenek bağlılıkları ile dini inanışları ne kadar kuvvetli olursa, o kişilerin suç işleme ihtimalinin o derece düşük olacaktır.

Sosyal kontrol kuramcılarının en çok Durkheim'in görüşlerinden esinlendikleri söylenebilir. Öyle ki, kuramı geliştiren Travis Hirschi, Sosyal Kontrol Teorisinde Durkheim'in kişinin ait olduğu grupla bağlarının kopması halinde kişiyi kontrol etmenin güç olduğu görüşünden faydalanmaktadır.

Hirchi, kişinin toplumla olan bağlarının zayıflaması oranında suça meyli artacağı görüşünü öne sürmektedir. Çocukların aileleriyle bağlarının zayıflaması, onların ileride suça sürüklenme ihtimalini arttırmaktadır. Ailesiyle bağı kopan birey kendi halindeliği ile baş başa kalır. Kendi halinde kalan kişi yalnızlaşır ve içinde yaşadığı olumsuz çevre koşullarının da etkisiyle suça sürüklenebilir (Maguire, Morgan ve Reiner, 2002). Hirchi, suça farklı bir bakış açısı ile yaklaşarak, sürekli cevabı aranan "Neden suç işleniyor?" sorusunun yanı sıra "Biz bunu neden yapmıyoruz?" sorusunu sormaktadır.

Sosyal Kontrol Teorisyenlerine göre, modern toplumlar suç işleme potansiyeline yönelik çok sayıda fırsat sunduğundan, toplum içindeki tüm vatandaşların bundan faydalanıp kanunları ihlal etme ihtimali vardır (Darçın, 2017: 93). Sosyal Kontrol Teorisi ile birlikte suçu açıklamada birçok teori geliştirmiştir. Bunlardan en bilineni şunlardır:

1.4.4.3.1. Toplumsal Tepki (Etiketleme) Teorisi

Etiketleme teorisi, hem kişileri damgalayan etiketleme sürecini hem de bu etiketleme sürecinin suç davranışına etkisini açıklamaya çalışmaktadır.

Etiketleme teorisi, grup içerisinde sapma davranışı gösteren ve kurallara uygun olanın dışında eylemsellik göstereni dışlayarak bir 'öteki' tanımı yaratıp damgalama sürecine giren

toplulukların bakış açısını anlatmaktadır. Toplum içindeki kalıpları çiğnemek isteyen kişiler olması halinde bu kişilere toplumda 'suçlu' damgası basılmakta ve böylece toplum kendi ötekisi yaratmış olmaktadır.

Teoriye göre kişilerin her birine sembolik bir etiket verir. Etiketleme kavramı aslında bir tepkime sürecidir ve bu tepkime tüm davranış ve tutumları belirler. Toplumsal tepki modeline göre, kişi ne şekilde etiketlenirse ona benzeyen davranışlar sergilemektedir (Darçın, 2017: 93). Etiketleme yaklaşımına göre suç olarak sayılan şey suçun eylemi değil, toplum tarafından o eyleme yüklenen tepkidir (Gölbaşı, 2007: 98-99).

1.4.4.3.2. Ayırıcı Birleşim (Birliktelikler) Teorisi

Edwin Sutherland tarafından 1930'ların sonlarına doğru geliştirilmiştir. Suçlu kişilerin birtakım yollarla diğer kişilerle olan etkileşimi sonucunda suç davranışını bırakmalarını ve sonrasında normal bir kişiye nasıl dönüştüğünü açıklamaya çalışan bir yaklaşımdır (Sözer ve Balcıoğlu, 2016: 93). Sutherland'in "ayırıcı birliktelikler" demesinin iki nedeni olduğu varsayılır. Bunlar: "*öğrenmede beraberliğin önemi*" ve "*kimle birlikte olduğuna bağlı olarak değişme*". Tıpkı "Üzüm üzüme baka baka kararır ve körle yatan şaşı kalkar" atasözlerinde anlatılmak istenene benzer şekilde, birliktelik yaşayanların bir süre sonra birbirine benzeyeceğini varsayar (Dolu, 2012: 238).

Ayırıcı Birliktelik Teorisine göre, kişi kendi kararları ile nadiren suç eyleminde bulunmaktadır. Suç işlemeye iten tecrübeler kişinin içinde hâlihazırda bulunur ve kişi, suç işleme sırasında kendisinde bulunan bu altyapıyı kullanır (İçli, 2013: 109).

1.4.4.3.3. Sosyal Bağ Teorisi

"Suçun Nedenleri" kitabında Travis Hirschi, Sosyal Bağ Teorisini ortaya atmış ve bu teori kriminoloji biliminde bulunan diğer kontrol teorilerini de derinden etkilemiştir. Hirschi'ye göre, bireyin davranışlarını ebeveynleri, öğretmenleri ve akranlarının kontrol

etmesi sayesinde onun çevreyle olan sosyal bağı güçlenecektir. Kişi çevreyle uyumunun artması ile farkında olmadan kişi kontrol altına girecektir. Kişileri kontrol eden bu mekanizma olmazsa kişilerin yasaları ihlal edebilir (Sözer ve Balcıoğlu, 2016: 105-106). Bu bağlamda Sosyal Bağ teorisine göre suç, insanların içinde yaşadıkları toplumla aralarındaki sosyal bağların zayıflamasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal Bağ yaklaşımında, kişinin suç davranışına yönelmesinin özünde bu davranışta bulunma kararının fayda-zarar karşılaştırması yatmaktadır. Yine Hirschi'ye göre, Sosyal Bağ Teorisinin dört temel bileşeni vardır: Bunlar, "*bağlılık, adanmışlık, sürekli meşguliyet ve inanç*." Bu dört bileşen kişiyi içinde yaşadığı topluma sıkı bir şekilde bağlamaktadır ve bu bağların güçlü olmasıyla da kişiler yasalara kendiliğinden uyacaktır (Demirbaş, 2012: 184).

Hirschi'nin bu dört bağla ilgili bir savı da şudur: "Yeterli düzeyde *bağlılığın* olmaması (özellikle ebeveyn ve okula), yetersiz düzeydeki *taahhüt* ya da *adanmışlık* özellikle eğitimsel ve mesleksel başarı, izcilik ve sportif oluşumlar gibi geleneksel aktivitelere yetersiz *katılma* ve özellikle ahlak ve hukuka olan *inancın* yetersizliği, suçlulukta etkili olan etmenlerdir." Bu dört etmenin sağlanması ile suç olgusunu en aza indirilerek bireylerin toplumsal değer ve normlara olan bağlılıkları arttırılabilir (Kızmaz, 2005).

1.4.4.3.4. Philip Zimbardo ve Kırık Camlar Teorisi

"Kırık Cam Teorisi" ABD'li suç psikoloğu Philip Zimbardo'nun 1969 yılında gerçekleştirdiği bir deney sonucunda ortaya atılmıştır (Demirbaş, 2012: 186).

Zimbardo'nun yaptığı deney, suç oranlarının fazla olduğu yoksul Bronx ile daha iyi yaşam standartlarına sahip Palo Alto eyaletlerine 1959 model birer otomobil bırakmasıyla başlamaktadır. Öncelikle bu araçların bir tanesinde plaka yoktur ve aracın kaputları aralık bırakılmıştır. Deney sonucunda Bronx'taki otomobil üç gün gibi kısa süre içerisinde baştan aşağıya yağmalanmıştır. Diğer araca ise bir hafta boyunca kimse dokunmamıştır. Ardından

Zimbardo ve iki öğrencisi yaşam standardı iyi olan bölgedeki 'sağ kalan' otomobilin yanına giderek çekiçle otomobilin camını kırarlar. Daha ilk darbe vurulur vurulmaz civardaki zenginler de camın kırılmasına dâhil olmuşlardır. Çok geçmeden otomobil kullanılamaz hale gelmiştir ve Zimbardo şu tespitte bulunmuştur: "İlk camın kırılmasına izin verdiğiniz takdirde bu kırılmanın gerisi gelir ve sonucunda bu kötü gidişatı engelleyemezsiniz" (Demirbaş, 2012: 186-187; Doğan ve Sevinç, 2011: 30-31).

Kırık Camlar Teorisi'ninde uygulanan deneyi araştırmacılar şu şekilde yorumlamıştır: Aracın kırılmasındaki sebep yoksulluk değildir, terk edilmiş bir aracın camının kırık olmasının kişilerde kayıtsızlık ve zarar verme algısını yaratmaktadır. Bu yüzden ilk kırıktan sonra devamı gelir. Başka bir deyişle, ilk kırıkla insanlarda kanunsuzluk, kuralsızlık ve itaatsizlik hissi yaratılmış olur.

Kırık cam burada metafordur ve camın kırılması yani toplumsal değerlere verilen ilk zarar sonucunda o araç değersiz kılınmıştır (Beşe, 2006: 1). Bu metaforu Wilson ve Kelling şu şekilde ifade etmektedir: "Kırık Camlar" toplumsal düzene ve sisteme karşı hoşgörü anlayışının timsalidir. Düşünün bir binada kırık bir cam var ve bu cam tamir edilmezse bina ile ilgilenilmediği düşünülür. Böyle düşünenler tarafından diğer camların da kırılmasına meydan verilir. İlgilenilmeyen, denetimden geçirilmeyen yerlerin suça zemin hazırlayacağından suça meydan vermemek adına buna en baştan önlem alınması gerekliliğine vurgu yapılmaktadır (Doğan ve Sevinç, 2011: 31).

"Bir Kereden Bir Şey Olmaz"cılık söylemine tamamıyla uyan Kırık Camlar Teorisi'ni iş hayatına uyarlamak kolaydır. Denetimsizlik hissi uyandıran örgütler içerisinde çalışanlar etik dışı davranışlar sergilemeye meyilli olduklarından bu tür örgütlerde özellikle yönetim kademesine büyük görevler düşmektedir. Çünkü yönetimin göz ardı ettiği ya da yeterince üzerinde durmadığı çalışanların "bir kereden bir şey olmaz" anlayışı ile hareket ettiği örgütler, çalışanlarını daha fazla etik dışı davranışlar sergilemeye teşvik ederek bunun gibi

davranışların kartopu misali büyüyerek kırık camlara dönüşmesine neden olmaktadır. Zamanında müdahale edilmeyen küçük düzensizlikler veya kural ihlalleri kitle davranışlarına bağlı olarak örgütlerde daha büyük düzensizliklere ve en nihayetinde ciddi etik dışı davranışlara davetiye çıkarmaktadır (Bektaş, Erkal, Çetin, 2019).

Kırık Camlar Teorisi, suç alanında önemli bir yere sahip olurken, günümüzde de modern anlamda suçtan mağdur olanların yaşayacağı suç korkusuna da ışık tutmaktadır.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, suçun değişim ve dönüşümüne paralel olarak suç ile ilgili teorik çalışmalar da artış göstermektedir. Bu teorilerinin her biri, suç olgusunun farklı boyut ve problemlerine odaklanarak bir analiz çerçevesi geliştirdiği için çok çeşitli ve karmaşık bir yapıda karşımıza çıkmaktadır.

Küreselleşen dünyada değişen toplumsal şartlar ve problemler beraberinde suç olgusunun açıklanmasında yeni teorik yaklaşımlara ihtiyaç duymaktadır. Bu teorileri besleyen ve harekete geçiren en önemli faktörlerden biri de suçun zaman ve mekâna göre değişmesidir. Bir diğer önemli nokta da sadece suç değil suçu işleyen bireylerin de farklı demografik, psikolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik arka plan ve özelliklere sahip olması gerçeğidir. Bu amaçlarla birinci bölümde suç teorilerini farklı ihtiyaç ve türlerine göre kategorize ederek suç korkusuna etkileri bakımından zemin hazırlanmıştır. Suçtan mağdur olma korkusunu ifade eden suç korkusunun neden kaynaklandığını tespit edebilmek amacıyla konunun içeriğinde yer vermek önem arz etmektedir.

II. BÖLÜM

2. SUÇ KORKUSU

2.1. Suç Korkusu Kavramı

İnsanoğlunun var olduğu günden ve birbirini etkilemeye başladığı andan itibaren suç olgusunun toplumsal hayatı etkilediği söylenebilir. Bu etkilenme neticesinde birey suç ile hep ilişki içerisinde olmuş ve suçtan etkilenen olduğundan, suçun bıraktığı korku ile yaşamak zorunda kalmıştır. Bu korku, bugün modern toplumların en ciddi problemlerinden birisi olarak karşımıza çıkarken, bıraktığı sosyo-psikolojik etkileri nedeniyle üzerinde durulması önem arz etmektedir.

Suça yönelik korku nedeniyle psikolojik düzeyde insanlar arası ilişkilerde karşılıklı güven hissi azalmakta, insan ilişkilerine negatif yönde etkiler bırakmaktadır. Bu bağlamda suçtan kaynaklanan korku durumunun kişilerin günlük rutininde alt üst edici bir etki bıraktığını söylemek mümkündür.

Güven hissi zedelenen kişilerin yaşam faaliyetleri zorlaşmaktadır. Kentsel yaşam kalitesi düşmekte, korku insanların gece sokağa çıkmamasına, sosyal aktiviteler içinde bulunmamasına, kent merkezlerinden uzağa ya da güvenlikli sitelere taşınmasına neden olmaktadır (Karasu, 2017).

Korku TDK tanımına göre; "*Bir tehlike veya tehlike hissinin karşısında duyulan kaygı ve üzüntü halidir*." Korku insanın yapısından kaynaklanır, aynı zamanda insan bunun bilincindedir. İnsan olmazsa olmaz bu gerçeklik duygusu ile belirli birtakım fiziksel veya psikolojik tehlikelerin varlığını önceden hissedebilir. Bu yönüyle korkunun insanın davranışlarını sınırlama ve karşılaştığı durumlara karşı gösterdiği tepkileri de etkileme özelliği vardır.

Korku, günlük yaşamda tehlikeden kaçınma konusunda kişileri yönlendirir, olası tehlike ve suç risklerine karşı tepki gösterilmesine neden olur. Korku evrensel, insani bir histir ve bu histen kaçınılması mümkün değildir. Günümüz yaşam koşullarında geliştirilen korkular da bulunmaktadır. Bunlar, internet şifrelerini ve banka hesap şifrelerini sık sık değiştirme, internet alışverişlerinde duyulan korku, evde bulunulmayan zamanlarda hırsızlık tehlikesine karşı evin ışıklarını açık bırakma, güvenlik kameraları yerleştirme vb. şeklinde alınan önlemler de korkuya karşı gösterilen tepkilerdir.

Suç korkusu (fear of crime) bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları içeren karmaşık ve çok yönlü bir olgudur. Suç korkusu, kişilerin suç ile tanımladığı sembollere karşı geliştirdiği duygusal kaygı veya korku tepkisi olarak tarif edilebilir (Ferraro, 1995: 23). Bu korku özellikle de kent yaşamında yaygın olarak görülmekle birlikte kişilerin yaşam biçimini ciddi şekilde etkilemektedir. Kalabalık yerlerde bulunmaktan kaçınma, kalabalığa girme korkusu, toplu taşıma araçlarını kullanmaktan kaçınma, gece taksi kullanmaktan korku duyma, mezarlık gibi yerlerden geçerken ürperme gibi duyular ile ilişkilendirilir.

2.2. Suç Korkusunun Ortaya Çıkışı

Aslında suç korkusu bireyler ve toplumlar için yeni bir kavram değildir. Korkunun da içinde bulunduğu çalışmaların başlangıcı 18. Yüzyılın sonlarına kadar uzanmaktadır. Korku alanındaki çalışmalar ne kadar eskiye dayansa da, "Suç korkusu" 1960'larda Batı dünyasında bilim alanında ve siyasi arenada yeni yeni oluşmaya başlamıştır.

Suç korkusu, ilk defa ABD'de gerçekleşen siyasi ve sosyal sorunlar sebebiyle, Amerikan halkının güvensizlik algısının ne seviyede olduğunu belirleyebilmek adına Kanun Uygulama ve Adalet Dairesi Başkanlık Komisyonu tarafından bir araştırma çalışması başlatmasıyla şekil kazanmıştır. Bu araştırmanın neticesini 1967 senesinde yayımladığı bir raporla kamuoyuna duyurmuştur. Raporun neticesi de şunu göstermektedir: Amerikan

halkının önemli bir kısmı suçun mağduru olma korkusu ile tedirginlik yaşamakta ve suç korkusu da ciddi şekilde gündelik yaşamı etkilemektedir.

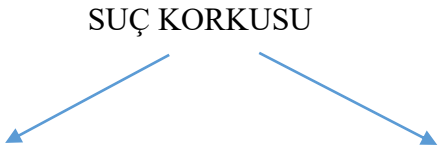
İngiltere'deki politikacılar, 1970'li ve 1980'li yıllarda vatandaşların sokaklarda kendini güvende hissetmediğini iddia ederek çeşitli siyasi kampanyalar düzenlemişlerdir. Hukuk kuralları da bu politika kampanyalarında etkili olmuştur. Yine bu tarihlerde İngiltere'de bir araştırma birimi oluşturulmuş, bu birim giderek artan suç oranlarını ve kaos ortamından doğan panik durumlarını düzene sokmak adına çalışmalar başlatmıştır. Ayrıca halkın güven algılarını ölçmeye çalışan bu birim diğer yandan da kayıtlara geçmeyen suçları belirlemeye çalışmıştır.

Suç korkusunun tarihi yakın geçmişe dayanırken çalışmanın temelini oluşturan bu kavramı anlamlandırmak adına çeşitli teoriler geliştirilmiştir. Suçtan mağduriyet yaşayanların korkularının neden ve sonuçlarını bu teoriler yardımı ile değerlendirebiliriz.

2.3.SUÇ KORKUSUNA YÖNELİK TEORİK YAKLAŞIMLAR

Suç ve suç korkusunu açıklamak için birçok suç teorisi geliştirildiğini görürüz. Bu teorilerin fazlalığı temelde suç olgusunun karmaşık yapısından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında suç korkusunun nedenlerinin çokluğu ve çok çeşitli suç türlerinin var olması sebebiyle bu teorilerin de geliştirildiğini görmekteyiz.

Suç korkusu bireysel ve toplumsal düzeylerde olmak üzere temelde iki farklı kategoride sınıflandırılabilir. İlk grupta yer alan yaklaşımlar suç korkusunu bireysel boyutta değerlendirerek suçluların kişilik özelliklerini esas almakta ve bireysel sonuçlar ile bu görüşünü savunmaktadır. Diğer grup ise toplumsal değerleri esas alarak suç olgusunu makro bakış açısı ile kurumsal açıdan yaşanan değişimlerin sosyal çözülmeler üzerindeki etkileri ile değerlendirmektedir.

Bireysel Düzeyde	Toplumsal Düzeyde
-Suç Mağduriyeti Yaklaşımı	-Sosyal Kontrol Yaklaşımı
-Savunmasızlık/Zayıflık Yaklaşımı	-Sosyal Problem Yaklaşımı

Bireysel düzeyde yapılan değerlendirmeler, ***suçlunun mağduriyeti*** ile bireylerin ***savunmasızlık*** düzeylerini yani ***zayıflık yaklaşımlarını*** suç korkusu kavramıyla ilişkilendirmeye çalışırken; toplumsal düzeyde yapılan değerlendirmeler ***sosyal kontrol*** ve ***sosyal problemlerle*** ilişkilendirerek suçun etkileriyle ilgilenmektedir.

2.3.1. Mağduriyet yaklaşımı

Mağduriyet yaklaşımı, önceden suça maruz kalmış kişilerin daha sonra bu suç ile tekrar karşılaşacağı korkusuyla daha fazla endişe duyması ve bu nedenle daha fazla suç korkusu taşıyacağı varsayımından hareket etmektedir.

Mağduriyet modeli, suç korkusunu bir model üzerinden açıklamaya çalışan ilk yaklaşımlardan bir tanesidir. Bu model, kişinin daha önce yaşamış olduğu suç mağduriyetinin daha sonra tüm hayatını etkileyeceğini varsayar. Suça maruz kalan kişiler, bu endişe ve korku haliyle gece sokağa çıkmamaya, karanlık ve ıssız yerlerde kalmamaya, tekin olmayan ara sokaklara girmemeye özen gösterirler. Mağduriyet yaşayan kişilerin bir kısmı evlerini değiştirirken, kimileri de oturdukları muhiti değiştirir ve hatta bu yüzden kenti bile terk edenler olabilir (Dolu, Uludağ ve Doğutaş, 2010: 65).

Mağduriyeti suç korkusu ile ilişkilendirenlerin açıklamalarına göre, suç korkusu yalnızca doğrudan mağduriyetler yolu ile yaşanmaz. Kişileri doğrudan kendi yaşadıkları

mağduriyet deneyimleri etkilediği gibi, kendisi ile beraber ailesi, akrabaları ya da arkadaşlarının yaşadığı mağduriyet deneyimleri de etkiler (Dolu ve diğerleri, 2010: 66).

Dolaylı mağduriyetler kişilerin yakınlarının yaşadığı mağduriyetleri kapsamakta olup, bu mağduriyetler neticesinde yaşanan güvenlik algısındaki değişimleri de içine almaktadır. Bunun yanında dolaylı mağduriyetleri, kitle iletişim araçları, medya ve haber kaynakları da tetiklemektedir. Kişilerin radyo ve televizyondan duyduğu, gördüğü suç haberlerinin etkisine göre korkunun şiddeti artmakta, aynı zamanda günümüz koşulları içerisinde sosyal medya kanallarından anında edinilen bilgilere göre de bu korku da artış meydana gelmektedir (Fox ve diğerleri 2009: 26).

2.3.2. Zayıflık Yaklaşımı

Birey düzeyinde suç korkusunu açıklamaya çalışan ikinci teori **zayıflık perspektifi**dir. Bu yaklaşıma göre, kendisini fiziksel olarak dışarıdan gelen tehlikelere karşı savunamayacak olan kişiler suç korkusunu daha fazla yaşarlar. Zayıflık yaklaşımında, potansiyel suçlulara karşı meydan okuyamayacak olan yaşlılar, kadınlar ile direnemeyecek kadar kırılgan ve zayıflar suçun mağduru olarak düşünülmektedir (Skogan, 1981: 212).

Mağduriyet ve zayıflık yaklaşımının her ikisinin de suç korkusunu açıklamada birey üzerinden hareket etmesi ortak noktalarıdır. Bu iki yaklaşım tarzında ayrılan nokta, mağduriyet yaklaşımında temel olan daha önceden işlenmiş suça karşı duyulan endişe, yani suçun varlığı olurken, zayıflık perspektifinde temel olan kişinin suça karşı beklenen direnci gösterememesidir. Her iki durumda da birey suç ile etkileşim içerisindedir ve suç karşısında zayıf durumda olduğunu göstermektedir.

Toplumsal düzeyde "*Sosyal Kontrol ve Sosyal Problem Yaklaşımı*" şeklinde değerlendirilen suç korkusu yaklaşımlarından ilki '***Sosyal Düzensizlik Perspektifi'*** (social disorganization perspective) de denilen ***Sosyal Kontrol Perspektifi*dir**.

2.3.3. Sosyal Kontrol Perspektifi

Sosyal Kontrol ya da diğer adıyla Sosyal Düzensizlik perspektifine göre, fiziki ve sosyal çevrede başlayan bozulmalar ile birlikte çevrenin etkisiyle bireylerdeki suç korkusu tetiklenebilir. Kişilerin yaşadığı çevrede meydana gelebilecek bir bozulma veya oluşabilecek bir düzensizlik o çevreye karşı olumsuz duygular gelişmesine sebep olacak, kişide güvensizlik ve korku gibi hisler bırakacaktır. "F*iziki çevre ve sosyal düzen*"in bozuk olması ve bu ikisinin etkileşimi ile sosyal kontrol perspektifi suç korkusunu açıklamaya çalışmaktadır (Sipahi, 2016: 41-57; Gates ve Rohe, 1987: 429; Franklin, Franklin ve Fearn, 2008: 208). Örneğin, halka açık alanda uyuşturucu satımı, alkol tüketimi, madde bağımlısı gençlerin kullandığı yıkık, dökük harabeler ve bu gibi yerlerde uyuşturucu satımı, şehirde var olan terk edilmiş binaların varlığı, yetersiz aydınlatmanın olduğu alanlar, köşe başları ve benzeri korku duygusunu tetikleyebilecek alanlarda kişiler kendilerini daha çok suçun mağduru olabileceklerini hisseder. Bu ve benzeri toplumsal düzensizliğin yaşandığı yerlerde kişiler kendilerini diğer sakin yerlere göre risk altında hissetmektedirler (Karasu, 2017).

Türkiye'de yapılan çalışmalar Toplumsal Düzensizlik yaklaşımını destekler niteliktedir. Yapılan çalışmalar, *fiziki ve sosyal çevreden* kaynaklanan bozukluklar olmak üzere iki boyutta değerlendirilebilir. ***Fiziki çevre***den kaynaklanan düzensizlikler daha çok yaşanılan çevreyi tasvir eder; yıkık, dökük binalar, harabeler, etrafa saçılmış çöpler, duvar yazıları, kırık camlar gibi (Ferraro, 1995). Bu ve benzeri yaşanılan mekân içerisinde bulunan olumsuz fiziki şartlar, kişinin kendisini sahipsiz hissetmesine neden olurken, aynı zamanda dışarıdan gelebilecek zararlara karşı da korunmadığı hissiyatına kapılmasına neden olmaktadır.

Fiziki koşullar, kent planı ile kent planı içerisinde yer alan binaların düzeni suç korkusunu etkileyen öğelerdir. Örneğin, gecekondu bölgesinde yaşayan bir kadınla güvenlikli sitede yaşayan bir kadının suç algısı birbirinden farklıdır. Bu örnek üzerinden bu iki bölgedeki

suç algısı şu şekilde açıklanabilir: Gecekondu alanlarında birbiri ile iç içe geçmiş evlerin bulunduğu mahallelerde, ilişkiler sıcak ve samimidir. Hatta bu bölgedeki evlerde yaşayanlar kapısını bile kilitlemeden dışarıya çıkabilirler. Fakat suç algısı boyutu düşünüldüğünde, gecekondu bölgesinde bulunan fiziki şartların yetersizliği, bu alanlarda yaşayanların kendisini korunmasız hissetmesine neden olurken, aynı zamanda korku ve endişe gibi duyguların da artmasına neden olabilmektedir. Diğer yandan güvenlikli sitede yaşayan bir birey, bir kadın yalnız yaşayabilirken, korku boyutunu gecekondu bölgesinde yaşayan bir kadın ile aynı derecede hissetmeyebilir (Solak, 2015: 78-79). Yaşanılan mekânın fiziki şartlarının korku dereceleri üzerinde etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

Toplumsal düzensizlik yaklaşımında yaşanılan ikinci bozulma *sosyal çevre* üzerindedir. Sosyal çevre toplumsal bağlarla yakından ilişkili olup, bu bağların bozulması neticesinde suçun mağduru olma korkusu devreye girmektedir. (Aytaç vd. 2015: 265).

Sosyal çevrenin bozulması, mahalle içlerinde oturanlar arasında iletişimin zayıflaması, komşuluk bağlarının kopması, etnik kimlik çeşitliliğinin sosyal çatışmaya dönüşmesi, aile yapısında meydana gelen bozulmalar, toplumsal hoşgörü ve adaletin azalması gibi örneklerle açıklanabilir. Sosyal bağların zayıf veya kuvvetli olması, kişiler ile toplum arasındaki ilişkilerin ona göre şekle bürünmesine ve kişilerin davranışlarına ona göre yön vermesine sebep olmaktadır. Bütün bu sosyal çevre ile ilgili belirleyiciler suç noktasında önemli olmaktadır (Gates ve Rohe, 1987: 445).

Sosyal düzensizlik ve sosyal kontrolün bir diğer önemli hususu ise, hukuka olan güven konusundadır. Toplumda meydana gelen bozulmalar neticesinde bazı durumlarda suçlunun yargılanmasının geç yapılıyor olması veya bu yargılamada yetkinin eşit kullanılmaması hukuka olan güveni zedelenmektedir. Bunun yanı sıra sık sık af yasasının çıkarılması, şartlı salıverme, pişmanlık gibi yasalarda sebepli sebepsiz uygulanan cezai indirimler nedeniyle de hukuka olan güven sarsılmaktadır (Ömeroğlu, 2012:342).

2.3.4. Sosyal Problem Yaklaşımı

Toplumsal düzeyde suç korkusunu inceleyen yaklaşımlardan bir diğeri ***Sosyal Problem yaklaşımıdır***. Bu yaklaşıma göre, toplumda suça ilişkin olayların ne şekilde değerlendirileceğinde ve yorumlanacağında belirleyici olan algı boyutudur. Algı boyutuna etki eden en önemli faktörün de medya yani basın-yayın organları olduğu söylenebilir. Günümüz şartlarında medyanın çepeçevre sardığı insanın medyanın etkisi altına girmemesi mümkün değildir. Zira bir haber yayınlandığı an ve dakika bireylere bu kadar çabuk ulaşırken, suç haberlerinin de bu kadar çabuk yayılmamasına şaşırmamalıdır. Bunun yanında sosyal medya da yayılan yalan yanlış suç haberleri korkunun şiddetini tetiklemekte, suç haberlerine konu olan bölgede yaşayan insanlar kendisini suç korkusunun içinde hissetmektedirler.

Sosyal problem boyutunda yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda, suç haberlerini sık sık takip eden kişilerin suç korkularının daha yüksek olduğu görülmektedir. Öztürk (2015)'e göre, Türkiye'de % 80'ne yakın bir kesim medyadan takip ettiği haberler neticesinde kendisini güvende hissetmemektedir. Özellikle suç haberlerinden en çok etkilenen ve suç korkusunu yaşayan kesimin kadınlar olduğu bir gerçektir (Öztürk, 2015:259). Medya bu denli suça etki ederken hareket ettiği nokta ne yazık ki, sosyal sorumluluk yerine kâr güdüsüdür. Bu bağlamda medyanın suç haberlerini ve olayları sunuş biçiminde abartıya kaçması da hep bu kâr amacında ve rant sağlama peşinde olmasından kaynaklanmaktadır. Medyanın unuttuğu bir gerçek de şudur ki; abartıya kaçan bu haberleri ve üçüncü sayfa haberleri yüzünden suç korkusunun boyutu git gide artmakta ve bu konu sosyal problem yaklaşımı çerçevesinde toplumsal boyutta ele alınması gereken önemli bir yaklaşım olmaktadır (Kalaycı, 2015: 36).

Sosyal Problem yaklaşımına büyük bir çoğunlukla medyanın etki etmesi sebebiyle **'Medyanın Etkisi Modeli'** de denilmektedir. Medya, toplumsal sorunlar perspektifine ciddi şekilde yön verirken suç ve suç korkusunu etkileme gücünde en önemli yer tutmaktadır (Karasu, 2017: 51).

2.4. SUÇ KORKUSUNUN NEDENLERİ

Suç korkusu yani kısaca "bir suçun mağduru olma korkusu" olarak ifade edilen bu kavram üzerine geliştirilen farklı teorilerden bahsedilmişti. Bu teoriler doğrultusunda suç korkusuna neden olan bireysel ve toplumsal nedenler genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

• Kişinin kendisi veya yakın çevresindeki bir kişide daha önce suç mağduriyeti yaşanmış olması,

• Kişinin suç ile ilgili bilgi edinme kaynaklarının (cep telefonu, sosyal ağlar, medya vb.) suç korkusunu tetiklemesi,

• Kişinin suç hakkında duyduğu yaşanmış veya yaşanması mümkünmüş gibi anlatılan olaylar karşısında etkilenmesi,

• Yaş (yaş ilerlemesine bağlı olarak artan suç korkusu),

• Cinsiyet (kadınların erkeklere göre daha fazla suç korkusu yaşamaları),

• Medeni durum (bekârların evlilere göre daha fazla suç korkusu yaşamaları),

• Sosyal statü (kişinin toplumdaki sosyal statüsü düştükçe suç korkusu yaşama oranının artması),

• Ekonomik durum (gelir seviyesi yüksek olan kişilerin daha güvenlikli bölgede yaşamaları),

• Eğitim seviyesi (ekonomik durumu iyi olanlar ile daha eğitimli olan kişilerin suçtan daha az korkması),

• Suç ve şiddet olayları (günümüzde sıkça haberleri de yapılan suç ve şiddet olaylarının korku seviyesini arttırması),

• Geleneksel mahalle kültüründe var olan aile ve komşuluk ilişkilerinin bozulmuş olmasının korkuyu arttırması,

• Mekânın suça etkileri (mekânsal düzensizlik, dağınık ve toplanmamış çöpler, duvar yazıları, boş araziler, terk edilmiş binalar, arabalar vb. suç korkusunu artırması. Bunun yanında kişinin iç mekânda kendisini güvende hissetmesi, dış mekânda ise kendisini risk ve tehlikeye yakın hissetmesi),

• Sosyal uygarlıktan uzaklaşma etkileri (evsiz insanlar, dilenciler, alkolikler, madde bağımlıları, sokak çeteleri ve başıboş gençler),

• Sosyal katılımın zayıf olması, nüfusun ve yerleşimin yoğunluğu, ırk-yaş-cinsiyet farklılıkları, kalabalık yaya ve araç trafiğinin yaşanması, binaların yapısı, hizmetlerin yetersizliği suç korkusuna neden olmaktadır. Bunun yanında kamunun kentsel alanlarda yetersiz kalıyor olması, bir bölgenin güvenlik alt yapısı çözülürken diğer bir bölgenin göz ardı ediliyor olması gibi sayılan pek çok özellik suç korkusuna neden olabilmektedir (Özaşçılar ve Ziyalar, 2009, 8; Özaşçılar, 2015, 333).

2.5.SUÇ KORKUSUNU ETKİLEYEN/BELİRLEYEN FAKTÖRLER

Korku her ne kadar evrensel bir kavram olsa da kişiden kişiye farklılık gösteren ve her kişide farklı şiddetlerde hissedilen bir kavramdır. Özellikle kent yaşamında suç ile artan oranda devam eden suç korkusu kişileri çeşitli şekillerde etkilemektedir. Bu etkilenme çevresel faktörlerle olabileceği gibi, kişilerin iç dünyasından kaynaklanan bir etkilenme biçimi de olabilmektedir. Kişilerin iç dünyasından kaynaklanan etkiler, psikolojik duygu durumlarına göre şekil almaktadır. Suçun kişileri etkileme sebeplerine göre kategorize etmenin faydalı olabileceği düşünülerek, hangi faktörlerin etki ettiğinden şu şekilde bahsedebiliriz:

2.5.1. Çevresel Yapı - Suç Korkusu İlişkisi

Son zamanlarda üzerinde sıklıkla çalışılan suç korkusunun yaşanılan çevrenin fiziki özellikleri ile ya doğrudan ya da dolaylı olarak bir ilişki içerisinde olduğu belirtilmektedir. Kişinin içinde yaşadığı çevrenin fiziki özelliğine göre kendisini güvende hissetme duygusu ile suç korkusu arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Yaşanılan çevrenin fiziki yapısı bu bağlamda değerlendirildiğinde, çevre yapısının bozuk ya da düzensiz olması kişileri olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum düzensiz çevre yapısından etkilenen kişilerin hem güvenlik algılarını negatif yönde değiştirmekte hem de güvensiz hissettiği mekânda kişinin tehdit altında hissetmesine neden olmaktadır. Bahsedilen bu nedenler suç korkusunu arttırıcı bir faktör olarak karşımıza çıkarmaktadır (Apak, Ülken ve Ünlü, 2002: 66,67).

Çevresel faktörlerin en etkili olduğu yer şüphesiz kentlerdir. Kentleşme ile birlikte hızlı nüfus artışının yaşandığı kent mekânları yoğun göç alan yerlerdir. Bu mekânlarda gecekondulaşmanın artmasıyla birlikte, düzensiz ve çarpık kentleşme meydana gelmektedir. Bu durum kent mekânlarını düzensiz hale getirmiştir.

Yaşanılan göçler ile birlikte çevrenin fiziki görünümünde meydana gelen değişmenin yanında çeşitli sosyal sınıfların bir arada yaşaması kargaşa ve kaos ortamına zemin hazırlamaktadır. Kentlerde oluşan bu değişim ile birlikte kuralsız bir toplum ortaya çıkmakta ve akabinde suç oranlarında artış meydana gelmektedir. Özellikle 1980'lerden sonra görünüş olarak kötü diye tabir edilen terkedilmiş, köhne binalarda meydana gelen artışın kişilerin suç korkusunda bir artışa neden olduğunu Snedker (2011)'in kentler üzerinde yaptığı araştırmada göstermektedir (Keane, 1995: 449; Smolej ve Kivivuari, 2006: 212).

Çevresel faktörler arasında, yaşanılan mekândaki nüfus yoğunluğu, kent ve kırsal yaşam alanı, kent imgesi gibi fiziki koşulların varlığı sayılabilir. Bir kentin kent olduğunu bizde tasavvur eden ve zihnimizde kalan her şey kent imgesi olarak tanımlanır ve bir kentin imgesinin zamanla geçirdiği evreler yaşadığı nüfusa göre şekillenebilir. Varsayalım ki, yaşadığımız kentin ilk yerleşim yerleri birbirine yakın ve sıkı ilişkilerin kurulabildiği bir yer.

Şehri tanımlarken kullanacağımız öğe önceden kent meydanı, ana cadde iken zamanla hızlı nüfus artışı ile şehir merkezi taşınmış ve kent imgesi değişmiş olabilir. Bu da bizim güvenlikli kent algımızı değiştirebilir.

Yukarıda sayılan koşullara paralel olarak hızlı nüfus artışının bireylerde suç korkusunu tetiklediğine değinilmişti. Bunun yanı sıra kalabalık parklar, bahçeler, organize sanayi bölgeleri, piknik yerleri, kentin dışında bulunan mekânlar insanlar tarafından tehlikeli ve riskli olarak değerlendirilir. (Warr ve Ellison, 2000: 555). Önceki dönemlerde güvenli olarak nitelendirilen bu alanların zamanla hırsızlık ve tecavüz olaylarının artışına paralel olarak güvenliği sorgulanır olmuştur. (Pain, 2000: 371).

2.5.2. Yaş - Suç Korkusu İlişkisi

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, yaşın ilerlemesine paralel olarak suç korkunun arttığı yönünde bir sonuca varılmaktadır (Hale, 1996). Literatür incelendiğinde suç korkusu ve mağduriyet araştırmalarında, kişilerin sosyo-ekonomik durumu, cinsiyeti vb. faktörlerden bağımsız olarak suç korku seviyeleri 65 yaş üstünde %35-40 oranlarında iken, 26 yaş ve altında bu oran %15-20 gibi seviyelerdedir. Yaşlı kesimin genellikle kendisini savunmasız ve zayıf görmesi suç korkusunu ciddi boyutlara ulaştırmaktadır. Bunlara ek olarak yaşın ilerlemesi ile belli bilgi birikimine sahip olmanın da korku seviyesine etki eden olumsuz bir etmen olarak nitelendirilmektedir. Yaşı ilerlemiş kimselerin belli suçların (hırsızlık, dolandırıcılık gibi) hedefi olduğunu düşünmeleri onların toplumdan soyut hissetmelerine ve evden çıkmamalarına neden olmaktadır (Siegel, 2011).

Kriminolojik çalışmalarda korku ile yaş faktörü ilişkilendirildiğinde yaşanılan bölgenin kültürüne, değerlerine ve yaşam şekline bağlı olarak her toplumda farklı sonuçlar çıkmıştır. Bireyselliğin az olduğu az gelişmiş veya gelişmemiş ülkelerde korku seviyelerinin

gelişmiş ülkelere göre daha fazla olduğu gözlemlenir. Savunmasız bölgelerde yaşayan, suç oranlarının fazla olduğu bölgeler güvensiz olarak adlandırılır.

Ülkemizde yapılan bazı çalışmalarda ise yaşın korku seviyesine etkisi kanıtlamamıştır (Karakuş, McGarrell, & Başıbüyük, 2010; Uludağ & Dolu, 2012). Karakuş ve Başıbüyük'ün (2010) çalışmasında yaş ilerledikçe, korku seviyelerinde bir artışa rastlanmamış, aksine düştüğü gözlemlenmiştir. Uludağ ve Dolu'nun (2012) çalışmasında da aynı şekilde yaşlı kadınların suçtan etkilenme oranlarının diğer gruplardan az olduğu belirtilmiştir. Türk toplumunda gösterilen yaşlılara saygıdan ve geleneksel yapıdan dolayı yaş gruplarındaki bu oranlar Avrupa'nın aksine bir sonuç verebilmektedir.

2.5.3. Cinsiyet – Suç Korkusu İlişkisi

Suç korkusuna neden olan faktörler incelenirken, bu korkuyla en çok ilişkilendirilen faktörün cinsiyet olduğu görülmektedir. Hatta suç korkusu yaklaşımlarından savunmasızlık yaklaşımında hemen her çalışmanın üzerinde en çok durduğu değişkenin cinsiyet olduğu söylenebilir.

Cinsiyete göre suçtan etkilenme oranı ve mağdur olma durumuna göre kadınların erkeklere oranla daha fazla etkilenmesi istatistiksel olarak ortaya konulmaktadır. Bununla birlikte suç üzerinde çalışan birçok bilim adamının yaptığı açıklamalarda, korkunun kadınlarda üç kat fazla yaşandığı dile getirilmektedir. Kadınlar bu korkuyu abartı düzeyde yaşayabilir. Şunu da unutmamak gerekir, korku seviyelerindeki cinsiyet araştırmalarında çıkan oranlar toplumdan topluma değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin, ataerkil yönetimin hâkim olduğu milletlerde, erkekler güçlü yapıları nedeniyle korku seviyelerini açıklamakta ketum davranırlar ve sonuçlar doğal olarak kadınların korku seviyelerini istatistiksel olarak fazla gösterir (Alvi ve diğerleri, 2001: 639).

Savunmasızlık yaklaşımının yanı sıra cinsiyet faktörünü ele alan diğer bir anlayışa göre, kadınların mağduriyetten daha çok korkmasının diğer bir sebebi de "cinsel saldırı" korkusudur (İçli, 2014). Bu korkudan tedirgin olan kadınların mağduriyet korkusuna bazı araştırmacılar "tecavüz korkusu" şeklinde bir tanımlama getirmektedirler (Warr, 1984; Ferraro, 1996). Cinsel saldırı ve tecavüz, istatiksel olarak kadınlarda en fazla çıkan korku değişkenlerinden birisi olmaktadır. Bu istatistikler ülkeden ülkeye değişkenlik göstermekle birlikte, kadın olmaktan kaynaklı korku nedeni olarak en başta gösterilmektedir.

Risk-korku paradoksu olarak nitelendirilen savunmasızlık yaklaşımında belirtildiği gibi cinsiyet farklılıklarından etkilenme biçimi olarak, kadınların korku konusunda dürüst cevaplar verdiği, erkeklerin ise konumundan dolayı kaçamak cevaplar verdiği gözlenmektedir. Bu görüş doğrultusunda kadınların yaşanılan sosyalizasyon içerisinde risk almaktan kaçınan yapısı nedeniyle de hayatın içinde onları daha pasif olarak nitelendirilmektedir (Cömertler ve Kar, 2007).

2.5.4. Geçmiş Deneyimler – Suç Korkusu İlişkisi

Suçtan etkilenen her birey -ister az etkilensin isterse çok- hayatının belli döneminde suç korkusuna maruz kalmıştır. Suça maruz kalınan ilk tecrübe genelde ilerleyen dönemde suç korkusunu tetikleyen en büyük neden olabilmektedir. Bu bağlamda suçun mağduru olmaya yönelik doğrudan ya da dolaylı yaşanan her deneyim suç korkusunu etkileyebilecek bir faktördür.

Kişilerin yaşadığı suç korkusunda, geçmişte hangi suça maruz kalındığı belirleyici bir nedendir. Örneğin, cinsel saldırı suçundan mağduriyet yaşamış bir kadının mağduriyetini hatırlatan her ortam ona geçmişini hatırlatır. Bu kişinin geçtiği her karanlık ortam, karşılaştığı her tekinsiz kişi onun mağduriyetinden dolayı korku duygularını harekete geçirmektedir.

Suç korkusuna etki eden mağduriyet şeklinin değişmesi kişilerin korku seviyelerini değiştirmektedir. Bir kişinin hırsızlık vakası yaşaması ile tecavüze uğraması ya da bıçakla yaralanması aynı korku etkilerini yaratmamaktadır. (Truman, 2005: 4). Yine aynı şekilde kişilerin bizzat yaşadığı mağduriyet dışında yakın çevresinin veya haberini aldığı suçların da korkusunu yaşaması mümkündür. Bu nedenle ister kendisi isterse de çevresinden bir kişinin deneyimlediği her suç kişide korku yaratmaktadır ve bu korkunun derecesini etkilemektedir.

2.5.5. Sosyo-Demografik Faktörler – Suç Korkusu İlişkisi

Toplum içinde kişiler belli statülere sahiptir. Kişilerin sosyal statülerini eğitimleri, bilgileri, gelir seviyeleri gibi birtakım faktörler etkilemektedir. Kişilerin sahip olduğu sosyal statüleri ve rollerinin de suç korkusunu etkileyebileceği düşünülmektedir (Department of Justice, 2009: 8; Heath ve Petraitis, 1987: 108).

Genel olarak değerlendirildiğinde, gelir seviyesi düşük veya eğitim seviyesi yetersiz olan kişiler ile etnik azınlıkta kalan kişilerin görece daha iyi eğitim almış, ekonomik olarak güçlü kişilerle karşılaştırıldığında suç korkusunu yoğun hissetmeleri olasıdır.Bununla ilintili olarak, ekonomik seviyesi yetersiz olan kişilerin suç oranlarının fazla olduğu, güvensiz bölgelerde yaşamaları da bu kanıyı destekler niteliktedir (Hale, 1996).

Kişilerin eğitim seviyelerinin düşük olması tıpkı ekonomik durum gibi suç korkusunu etkilemektedir. Eğitim seviyesi ile ilgili şu değerlendirilme yapılmaktadır: Eğitim seviyesinin düşük olması, kişinin kendini savunacak kadar donanıma sahip olmaması olarak değerlendirilir ve suç karşısında savunmasızlık psikolojisinin devreye gireceği düşünülür. Bu bağlamda kendisini koruyamayan kişinin güvenlik konusundaki algısı yetersiz kalacağından korkunun artış şiddeti etkilenmektedir. Öte yandan eğitim seviyesinin suç ve suçluya ilişkin algıda farkındalığı da etkilediği düşünülürse, eğitim seviyesi ne kadar yüksek olursa, bireylerin dışardan gelebilecek tehdit ve suçlara karşı bilgi düzeyinde o derece donanımlı

olabilmesini sağlamaktadır. Araştırmalar da bunu kanıtlar şekilde, bilgi sahibi olan kişilerin dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı tedbirlerini alabilen ve riski en aza indirebilen kişiler olduğunu söylemektedir (Cömertler ve Kar, 2007).

2.5.6. Medya – Suç Korkusu İlişkisi

Günümüz modern toplumlarında kitle iletişim araçları hemen her kesimde toplumsal yaşantımızı etkisi altına almaktadır. İletişim ve medya hiç olmadığı kadar küresel bir güç haline dönüşmekte ve bununla birlikte medyanın günümüzdeki rolü gitgide artarak, suç kavramını etkilemektedir (Romer, Jamieson & Aday, 2003; İçli, 2014).

Küresel dönemde hemen her yaştan bireyin kitle iletişim araçlarını sosyal hayatında kolay bir şekilde kullanabildiği bir dönem içerisindeyiz. Bu dönemin sunduğu imkânlar sayesinde kişiler haber kaynaklarını dilediği gibi kullanarak her konuda fikir sahibi olabilmektedir. Aynı zamanda kitle iletişim araçlarını sürekli anında bilgi akışı sağlayan kişiler dünyada olup biten her şeyden kısa sürede haber alabilmektedirler. Bu bağlamda kişilerin eriştiği tüm bu bilgilerden etkilenmesinin normal olduğu dile getirilmektedir.

Suç konusu medyanın ilgilendiği en önemli konulardan bir tanesidir. Medyanın suç ve suç korkusuna ilişkin aktardığı haberler hep ilgi çekmiştir ve kişileri her zaman etkilemiştir. Şu bir gerçektir ki, medya insanların dikkatini çeken haberleri bu yüzden daha çok yayınlamaktadır. Medya özellikle kişilerin dikkatini çeken suç konularında insanların algısını çeken alanlara girerek çeşitli mesajlar vermektedir. Hatta medya insanların dikkatini çekmek için suçları yansıtış şekli de suç korkusunu etkileyen ve değiştiren bir tarzda olabilir. Özellikle daha ağır ve şiddetli gösterdiği haberler kişilerin suç ile korku ilişkisini arttırmaktadır. (Romer, Jamieson & Aday, 2003: İçli, 2014).

Medyanın suç korkusunu tetikleyen diğer bir faktör de, kişinin medyada gördüğü ve okuduğu suç haberleriyle kendisini bağdaştırıyor olmasıdır. Örneğin, gazetede okuduğu bir

suç haberinde kişinin kendisini faile benzetiyor olması veya suçun yaşadığı bölgede işlenmiş olması suç korkusunu artırabilmektedir. Tüm bu sebepler düşünüldüğünde, medyanın suç korkusunu ciddi şekilde tetiklediği ve arttırdığı bir gerçektir.

2.6. SUÇ KORKUSUNUN SONUÇLARI

Suç olgusu bütünüyle değerlendirildiğinde nedenleri ve sonuçları ile karmaşık bir yapıdadır. Özellikle kamusal düzene ve kamu politikalarına etkileri düşünüldüğünde hem bireysel hem de toplumsal boyutlarda üzerinde çalışılması gereken bir olgudur. Bu nedenle suç korkusu oluşturabilecek faktörleri tespit edip nedenleri ve sonuçlarına ilişkin stratejiler belirlemek gerekmektedir. Elde edilen veriler toplum içindeki kişilerin suça neden olabilecek sorunun temeline inecek ve güven saikleri belirlenmiş olacaktır. Bu sayede kişilerin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen suç korkusundan kurtulma yolunda bir adım atılmış olacaktır.

Suç korkusu temelinde suçun algı boyutuyla ilgili olup, tamamen kişinin olaylar karşısında durduğu tavırla alakalı bir durumdur. Bu korku genelde insanlarda güvensizlik, tehdit, şüphe, olaylardan kaçma, kaçınma, birtakım stres durumları, anksiyete ve depresyon gibi olumsuz duyguları beraberinde getiren bir olgudur. Bununla ilintili olarak yaşadığı korku neticesinde suçun mağduru olan kişiler, mağduriyetten önce veya sonra değerlendirildiğinde rahatsızlık veren duygularının arttığı gözlenmiştir. Hatta suçun mağduru olan kişilerin mağduriyet yaşamadan önceki yaşadıklarına verdiği tepki az iken, mağduriyetten sonra en küçük olumsuz olaya karşı geliştirdiği tepki bile büyük olmaktadır. Bu gibi sebeplerin neticesi olarak suç korkusu genel anlamda kamuyu ilgilendirdiği gibi sosyoloji ve psikoloji gibi bilim dallarının da üzerinde sıkça durduğu konulardan biridir.

Suç korkusunun kamuyu ilgilendiren boyutu ele alındığında, mikro düzeyde bireyi, makro düzeyde ise toplumu ve toplumsal yapıyı ilgilendiren çok boyutlu bir olgu olduğundan

bahsedilmişti. Bu düzlemde toplumsal yapı üzerinde suç korkusunun etkileri büyüktür ve aynı zamanda bu yapının değişmesine de yol açmaktadır. Suç korkusunu yoğun yaşayan bireyler diğer insanlara göre kendisini toplumdan soyutlar ve daha yalnız ve güvensiz hissederler. İşte bu yüzden, korkunun ciddi boyutta yaşandığı toplumlar, sosyal bütünleşmeyi sağlayamamış ve iletişim konusunda sıkıntıların yaşadığı toplumlardır.

2.7. Türkiye'de Suç Korkusunun Ulaştığı Boyutlar

Ülkemizde son yıllarda suç oranlarının artması ve toplumda geniş yankı uyandırmasına paralel olarak insanlarda korkunun arttığı yönünde yapılan haberler uzmanlar tarafından suç korkusu alanında araştırma yapılmasına neden olmaktadır. İnsanlar arasındaki sosyal etkileşim ile çevrenin birbirini etkilemesi ve bunun yanı sıra radyo, televizyon ve internet haberlerinin suç korkusunu artırmaktadır. Nitekim Ülkemizde bu alanda yapılan araştırmalarda, kişilerin duyduğu ve öğrendiği suç ve mağduriyet senaryoları, kendilerinin de bir gün aynı suçun mağduru olacakları endişesine kapılmasına sebep olurken, bu korku aynı zamanda kişilerin yaşam kalitesini ciddi şekilde düşüren sonuçlar doğurmaktadır.

Suç korkusu duyan kişilerin duygusal yönden kuşku ve endişe hissettiklerini belirten uzmanlara göre, bu korku nedeniyle kişiler, davranışsal olarak kendisini koruma ihtiyacıyla çakı, sopa, ateşli silah gibi yasal olmayan aletler taşımaya yöneltmekte, dolayısıyla suç korkusu yaşayan kişileri de suç işlemeye de itebilmektedir.

Suç korkusu söz konusu olduğunda kadınların erkeklere oranla fazla reaksiyon gösterdiği çeşitli çalışmalarda ortaya konulmuştur. Korku konusunda ülkemizde son yıllarda artan suç vakaları ve kadın cinayetleri ile birlikte ciddi bir araştırma yapılmaktadır. Yapılan bu çalışmalar şunu göstermektedir: Günümüzde korku ciddi boyutlarda günlük yaşamı etkilemekte, hatta son yıllarda insanlar korku nedeniyle gece dışarı çıkamamakta ve evlerinde

yalnız kalamamaktadır. Ayrıca artan suç oranları ve bu nedenle yaşanan korku yüzünden insanlar diğer insanlarla olan sosyal ilişkilerine mesafe koymaktadır.

Suç korkusu alanında Uzman Adlî Psikolog Hazar Çoli ve Uzman Adlî ve Klinik Psikolog Ebru Çorbacı'nın (2017) yaptıkları bir araştırmaya göre, "Bir insanda suç korkusu ne kadar artarsa, etrafındaki insanlara olan güveni o kadar azalmaktadır. Bununla birlikte suç korkusu kişilerde güven ihtiyacını eksik bıraktığı için onların diğer ihtiyaçlarından mahrum kalmasına neden olmaktadır. Suç korkusu yaşayan kişiler, özellikle gece geç saatlerde eve dönerken, evde yalnız kaldıkları zaman veya yalnız seyahat ettikleri zaman korku ve endişe duyarlar. Ayrıca sosyal ilişki içine girmekte zorlanırlar. Kişilerin yaşam tarzının değişmesine ve yaşam kalitesinin düşmesine neden bu korkular bununla kalmayıp, onların yaşadığı yerden başka bir yere taşınmasına bile neden olabilir. Kişi, kendisini tehlike altında hissettiği için tek arzusu güvenliğini sağlayabilmektir."

Uzmanlar, ülkemizde yankı bulan cinsel taciz ve tecavüz, adam öldürme, darp, ölümlü trafik kazaları, hırsızlık, ev açma, mala zarar verme (vandalizm), kaçırılma, araba kundaklama, tehdit, dolandırıcılık gibi suçların işlenme oranının artması nedeniyle oluşan suç korkusunun, toplumda günden güne artan bir korku ve endişe yarattığına vurgu yapmaktadır.

Ülkemizde suç korkusunun son yıllarda artmasının bir nedeni olarak gösterilen medyanın, korkuyu tetiklemekteki etkenlerden birisi olduğuna değinilmişti. Özellikle son yıllarda kadın cinayetlerinin akılda kalıcı örneklerini teşkil eden birkaç isim suça olan korkuyu ciddi şekilde arttırmaktadır. Bu bağlamda bahsedilen cinayetlerden birisi şuydu: "14 Şubat 2015 tarihinde gazete ve televizyonlarda Özgecan Aslan isimli genç kızın cinayete kurban gittiği yazılmıştı. Haberlere göre 3 gün önce kaybolan üniversite öğrencisi Özgecan Aslan isimli genç kızın cesedi, Mersin'in Çamalan Köyü yakınlarındaki bir dere yatağında bulunmuştu. Cinayete kurban giden kızın Mersin-Tarsus arasında sefer yapan bir dolmuş şoförünün cinsel tacizine karşı direndiği için bıçaklanarak öldürüldükten sonra yakıldığı yine

haberlerden öğrenilmişti. Cinayet medyanın yoğun ilgi gösterdiği olaylardan birisi olmuştur. Tıpkı Münevver Karabulut cinayetinde olduğu gibi medya organları haberi günlerce tüm detaylarıyla izleyicilerine sunmuştur. Haberlerin içeriği incelendiğinde olayın duygusal boyutunun ön planda olduğu görülmektedir. Hatta haber spikerinin birisi cinayeti şu sözlerle ifade etmişti: "Kanımız dondu!" "Öğlen çıktı okuldan, arkadaşı da yanındaydı. Yemek yediler, akşam o dehşet minibüsüne bindiler. Arkadaşı yolda indi. Özgecan, evine doğru hareket etti. Minibüsün son yolcusuydu. Bu onun son yolculuğu oldu." şeklinde cümlelerle anlatılan cinayet haberi tüm Türkiye'nin dikkati kadın cinayetlerine çekmiştir.

Özgecan Aslan olayından sonra Türkiye'nin dört bir tarafında protesto amaçlı yürüyüş ve gösteriler düzenlenmiştir. Bu gösterilerde yer alan kadınların taciz ve tecavüz korkuları, uzatılan mikrofonlara yansımış, kadınlar karşılaştıkları cinsel taciz olaylarını toplumla paylaşmaya başlamışlardır. Anne ve babalar çocuklarının güvenlikleriyle ilgili endişelerini dile getirmişlerdir. Bu olaydan sonra, suça dair haberlerin gerek yazılı gerekse görsel medyada her gün sıklıkla haber konusu yapıldığı, ana haber kuşaklarının yarısının neredeyse şiddet ve suç içeren haberlere ayrıldığı görülmektedir. Özgecan Aslan cinayeti medyanın gündeminde olan ilk ve son cinayet değildir. Edinilen kaynaklara göre, 2008-2020 tarihleri arasında 3656 kadın cinayete kurban gitmiş ve kadın cinayetleri son 10 yılda 3 kat artmıştır.

Son yıllarda basında yer alan bu haberlere tepki amaçlı çeşitli görseller de yayınlanmıştı. İstanbul Kabataş Meclis-i Mebusan Caddesi'nde sanat platformu olarak kullanılan binanın duvarına kadın cinayetlerine dikkat çekmek amacıyla 440 tane kadın ayakkabısı yerleştirilmiştir. Sanatçı Vahit Tuna tarafından tasarlanan proje kapsamında binaya yerleştirilen 440 tane topuklu ayakkabı, 2018 yılında öldürülen 440 kadını simgelemektedir. Projenin basında sıklıkla yer alması, dikkatleri çekmesi bu amaçla yapılacak diğer projelere de örnek niteliğinde olmaktadır.

https://www.aa.com.tr/tr/yasam/440-topuklu-ayakkabiyi-duvara-asip-kadina-siddete-tepki-gosterdi/1579965

Ülkemizde suçun türleri ve mağduriyetleri arttıkça insanların çevrelerinden ve medya kanallarından duyduklarının da etkisiyle güvensizlik duyguları artmaktadır. Bireylerin güven duygusunu sarsan en önemli problemlerin başında gelen suç konusunda çözümler üretmek ve suç korkusunu en aza indirmek devletlerin ortak sorunudur.

Suç Korkusu Alanında Emsal Teşkil Eden Avrupa'dan Bir Örnek:

Londra'nın kenar mahallelerin birinde lise öğrencisi genç kız arkadaşına ders çalışmaya gider. Gece yarısı evine dönerken, aydınlık ve kalabalık caddeden dolaşmak yerine, iki ev arasındaki parkın içinden kestirmeden gitmek ister. Park loş ve o saatte de bomboştur. Kız ağaçların arasında yürürken bir karaltı fırlar ve saldırır. Kız çığlık çığlığa koşmaya başlar. Sesi duyanlar koşar, kıza yardım ederler. Kız evine döner, saldırgan ise yakalanır. Geceyi karakolda geçiren saldırgan ertesi gün mahkemeye çıkarılır. Yargılama sonunda İngiliz yargıç kararını açıklar: "*Yedi yıl, yedi gün hapis*." Adliye muhabirleri şaşırırlar. Adam kıza dokunmamıştır bile. Sadece korkutmuştur, o kadar. Duruşma sonunda yargıca sorarlar: "*Ortada sadece, hatta başlamamış denebilecek bir girişim var. Yedi yıl, yedi gün fazla değil mi?*" Yargıç, hukuk tarihine geçen şu yanıtı verir: "*Doğru, genç kıza saldırma girişiminin cezası yedi gündür. Ancak yedi yıl, İngiliz kızlarının gece yarısı loş ve boş parklarda dolaşma özgürlüğüne saldırının cezasıdır.*" (https://www.hurriyet.com.tr/dunya/ingiliz-yargicin-turkiyede-sehir-efsanesine-donusen-karari). Bu ünlü yargı hikâyesi, pozitif hukukun yetmediği ya da yetemediği korku iklimiyle ilgili anlatılagelmiş emsal teşkil eden en güzel hikâye. Bu olayda hâkim, bu ve bundan sonraki suç girişimlerine etki edecek bir karar vermiştir. Hâkimin belirttiği, İngiliz kızlarının gece yarısı dışarıda dolaşma özgürlüğünün kimse tarafından alınamayacağı, kimsenin kızları korku duymasına sebep olamayacağı nitelikte bir karar vermesidir.

Söz konusu bu olayda verilen karar, bir bakıma Londra'da genç bir kızı korkutmanın alacağı ceza ile bundan sonra korkutma veya saldırma girişimlerinde ne olacağının kanıtını

teşkil etmektedir. Bu karar aslında genç kızların korkmadan, özgürce dolaşmalarını sağlayan bir karar, niteliğindedir. Ayrıca suç konusunda ülkelerin tutumunun çok önemli olduğu muhakkak ki bir gerçektir. Tıpkı "Kırık Cam Teorisi"nde olduğu gibi ülke olarak bir karardan dolayı imtiyaz verilirse, arkasından diğer imtiyazlar da gelecektir. Suç konusunda verilen bir taviz, suç korkusu yaşayan kişilerin hepsini etkileyecek olup bu korkunun önüne geçilebilmesi anlamında önemli olmaktadır. Konuyla ilintili olarak suçtan duyulan korkunun artması demek, toplumsal anlamda ülkede sosyal dengeyi bozması demektir ve bu alanda verilen bir tavizin bile suç korkusunu arttırması anlamına gelmektedir. Ülkemizde bu ve benzeri kararların alınması suç korkusunda bir çözüm olabilmektedir.

2.7.1. Dijital Şiddet Boyutuyla Suç Korkusu

Teknolojik gelişmeler ve internet günümüz modern dünyasında hızlı bir şekilde ilerlemiş ve kişiler, teknolojinin nimetlerini hayatlarının hemen her alanında kullanarak dijital dünyayı hayatlarının vazgeçilmezi konumuna getirmeye başlamışlardır. Bilgisayarlar, cep telefonları, tabletler, akıllı eşyalar vb. birçok teknolojik gelişmeler ile bilişim sisteminin sunduğu imkânlarsayesinde günümüzde kişilerin hayatları ciddi anlamda kolaylaşmaktadır. Bu nedenle insanların günlük hayatlarını kolaylaştıran bu dijital dünya, onların hayatlarında vazgeçilmez bir noktaya gelmiştir (Yılmaz, 2018).

Teknolojik gelişmelerin kişilerin günlük hayatlarında her alanının içine girmesi bir anlamda geleneksel sosyalleşme alanlarını da önemli ölçüde değiştirmektedir. Örneğin, geleneksel Türk aile yapısında sık sık bir araya gelen aile bireyleri veya akrabalar günümüz dijital platformlarında yerini görüntülü görüşme veya telekonferanslara bırakmaktadır. Bunun yanında günümüzde sosyal medya platformları, kişiler arası iletişim, reklam ve pazarlama amaçları, iş arayışları ve hatta eğlence için kullanılan ortamlara dönüşen bir mecra haline gelmektedir.

Dijital dünyanın bu kadar hızlı hayatımıza girmediği dönemlerde insanlar ev ve işyerlerinde, yolda veya toplu taşıma araçlarında, kafelerde yüz yüze iletişim halinde iken; günümüzde internetin sunduğu sosyal ağlarda sosyalleşmeye başlamışlardır. Fakat ne yazık ki, bu sosyal ağlarda birçok soruna neden olabilecek kullanıcılar da bulunmaktadır. Yüz yüze söyleyemeyecekleri birçok sözü buradan rahatlıkla söyleyebildikleri için bu kişilere kendilerini farklı şekillerde tanıtabildikleri bir ortam sunmaktadır. Sosyal medya, muhtemelen kişilerin gerçekte kim olduklarını maskeleyebilecekleri ve başkalarına rahatlıkla hakaret edebilecekleri bir ortam sunmaktadır. Bu nedenle kişiler olumsuz dışa aktarımlarını bu mecralarda kolaylıkla ortaya çıkarıp, hakaret içerikli mesajlar gönderebilmektedirler. Bu bağlamda öfke gibi olumsuz duyguları tetiklenen insanların suça meyilli davranışları ortaya çıkmakta ve aynı zamanda bu kanallar günümüz suç türlerini de değiştirmektedir (Yılmaz, 2018). Günümüzde devam eden pandemi gibi olağanüstü bir dönemde insanların evde daha çok vakit geçirdiği de düşünülürse, söz konusu bu dijital suçlar ve bundan kaynaklı korkular da artmaktadır.

Stanford ve Cornell Üniversitelerindeki araştırmacılar konuyla ilintili olarak internetteki kaba davranışlar üzerine yaptıkları bir araştırmanın sonucu şu şekildedir: “Negatif özellikler veya olaylar, olumlu olanlara hükmetme eğilimindedir. Negatif olanlar, pozitif olanlardan daha bulaşıcıdır ve kötü izlenimler beyinde daha hızlı oluşur ve hızlı bir şekilde onaylanır. Bu nedenle, negatif davranışları etkili olan kişilerin bu davranışları da devam etmektedir, denilmektedir.” Bu durumu sosyal medya psikolojisiyle açıklayabilmek de mümkündür (Bölükbaş ve Kırık, 2020).

Cinsiyet açısından sosyal medya kullanımı değerlendirildiğinde, erkeklerin kadınlara oranla daha fazla sosyal medyayı tercih ettiği son yıllarda yapılan araştırmalarda görülmektedir. Bununla birlikte bu çalışmalarda kadınların erkeklere oranla daha fazla dijital şiddete maruz kaldığı söylenmektedir. Zira kadınların sosyal medyada daha az yer alıyor

olması da bu olayın bir yansımasıdır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan araştırmada, her üç kadından birisinin yaşamı boyunca bir şiddet biçimi yaşadığını veya her on kadından birisinin bir tür dijital şiddet deneyimi yaşadığı tahmin edilmektedir (Bölükbaş ve Kırık, 2020).

Kadınlara yönelik siber şiddet her geçen gün internette ve özellikle sosyal medya platformlarında artarken, aynı zamanda da bu alanda gerçekleşecek şiddete karşı kullanılacak bir koz da olabilmektedir. Son yıllarda özellikle cinsel şiddete karşı başlatılan hareketler internette hızla yayılmaktadır. Konuya dikkat çekmek isteyen kitlelerin bu alanda yaptığı çalışmaları paylaşılarak dikkat çekmek amaçlanmaktadır ve bu çalışmalar mağduriyet yaşayanlara cesaret verici hareketler de olabilmektedir. Bu bağlamda siber şiddet yaşanılan internet aynı zamanda bu şiddete karşı uyaran ve mağdurlara danışmanlık ve destek hizmetleri sunan bilinçlendirme kampanyaları için de iyi bir yer olabilmektedir.

Sonuç olarak, kadınlara yönelik dijital saldırılar ve şiddet gün geçtikçe arttığı için bundan kaynaklı suç korkusu da artmaktadır, denilebilir. Bu nedenle yaşanan korkunun önüne geçebilmek amacıyla siber suçların üzerine gidilmeli, devletler diğer suçlara olduğu gibi bu alanda yaşanan suçlara da önem vermelidir. Dijital şiddete maruz kalan kişiler bu konuda şu önlemleri alabilirler: Öncelikle bu şiddetin neden olduğu paylaşım, mesaj veya içeriğin ekran görüntüsünü almalıdır. Ülkemizde Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bu konuyla ilgilenmekte olup, elde edilen verilerle bu birime başvuru sağlanabilmektedir. Yine aynı şekilde 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kapsamında özel hayatın ve mahremiyetin gizliliğinin ihlali gibi bir durum mevcutsa, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna https://www.ihbarweb.org.tr/ sitesi üzerinden başvuruda bulunabilmektedir (Keser Berber ve Kaya, 2010).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SUÇ KORKULARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İnsan dünyaya korku hissedebilme özelliği ile birlikte gelmektedir. Korkuyu tehlikelere karşı savunma mekanizmasına geçme hali şeklinde genel bir tanımlama ile açıklayabiliriz. Bu bağlamda düşünüldüğünde insanın doğası gereği korku her yerde vardır ve tehlike anında kendiliğinden ortaya çıkabilmektedir. Suç korkusu ise, korkunun kaygı durumunu da aşmış halidir. Bireysel olandan çıkıp, toplumsal boyutlara etki etmesi bakımından da araştırmalara konu olmaktadır.

İnsanların toplumdan bekledikleri güven duygusunun karşılanamaması halinde geliştirdikleri duygu durumunun yansıması olarak karşımıza çıkan, suçtan kaynaklanan mağduriyet korkusunu ifade etmektedir (Karasu, 2017: 44).

Bireyleri etkileyen suç korkusunun ciddi anlamda araştırılması ve her bilimin kendi yaklaşımlarıyla incelenmesi ve sonuçlarını ortaya koyması bakımından önemlidir. Öyle ki, suç korkusu çoğu zaman hayati fonksiyonları etkilemekte, bazı durumlarda ise insanı günlük rutinlerinden alıkoymaktadır.

Suç korkusunun ele alındığı bu çalışmada amaç suç kavramının kendisi kadar önemli bir kavram olan suç korkusunun oluşmasına sebep olan faktörleri tespit etmek, açıklamak ve yorumlamaktır. Bu açıdan çalışma, suç korkusuna sebep olabilecek faktörleri üniversite öğrencilerinin değerlendirmeleri bağlamında ele alınmıştır. Üniversite öğrencilerinin farklı çevrelerden kente geldikleri düşünüldüğünde, öğrencilerin geldikleri yer ile yaşadıkları kenti suç korkusu açısından değerlendirmelerinde ortaya çıkabilecek sonuçların önemli veriler teşkil edebileceği düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının politika yapım sürecinde karar

alıcılar açısından da önemli veriler teşkil edecek olması, araştırmanın önemini daha da artırmaktadır.

3.2.Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma içeriğinde bölümler halinde konunun genelinden özeline doğru bir araştırma yapılarak değerlendirmelerde bulunulmuştur. Çalışmanın birinci kısmında suç kavramı ve bu kavram üzerinde tarihsel süreç içerisinde geliştirilen teorileri kavramsal açıdan incelenerek, yerli ve yabancı literatür taranacaktır. Daha sonra suçun nedenleri, sonuçları ile çözüm önerileri üzerinden değerlendirmelerde bulunulacaktır.

İkinci kısımda ise, suç korkusunun nasıl ortaya çıktığı ile başlayıp, suç korkusuna yönelik teorik yaklaşımlar ele alınacaktır. Devamında suç korkusunu etkileyen faktörler ile suç korkusunun sonuçları incelenecektir. Bu bağlamda suç korkusu sosyolojik açıdan tanımlanmış, suçun gerçekleştiği mekân açısından öneminden bahsedilerek, üçüncü kısım için bir zemin oluşturulmuştur. Birinci ve ikinci kısım için bir literatür taraması yapılmış bu bağlamda sınırlı olarak tez, kitap, dergi, makale, kanun, belge, rapor gibi kaynaklardan yararlanılmıştır. Üçüncü kısım uygulamalı çalışmanın yapılacağı kısımdır. Karaman ili içerisinde bulunan Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencilerinden tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 40 kişiye önceden hazırlanmış açık uçlu sorular sorularak derinlemesine mülakat yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin seçilmesinin sebebi, çeşitli bölgelerden kente gelerek farklı bakış açısı ile kentte suça maruz kalma korkularını değerlendirmelerini esas almaktır.

"Kişisel Bilgiler ve Demografik Sorular, Suç ve Suç Korkusu İle İlgili Sorular, Güvenlik, Suç ile Karşılaşmış Oldukları Deneyimler Hakkında Sorular" olmak üzere 5 bölümden oluşan toplamda 22 klasik soru yöneltilmiştir.

Suç Korkusu konusu geçmiş deneyimleri de esas aldığı için, özellikle bir yıl ve daha uzun süre kentte yaşamış örneklem grubunun uygun olacağı düşünüldüğünden üniversite 2. sınıf ve üzeri öğrenciler seçilerek görüşmeciler belirlenmiştir. Mülakatta kullanılan sorular öğrencilerin suça bakış açısını, suç korkusunu hangi yollarla edindiklerini, geldikleri kent ile yaşadıkları kent arasında güvenlik karşılaştırmalarını ve kentte korkuya sebep olabilecek kriterlere ilişkindir. Üçüncü kısım, derinlemesine mülakat soru ve cevaplarının analiz edilmesi, çalışmadan elde edilen bilgilerin sunulması, birbiriyle ilişkilendirilmesi yapılan çalışma doğrultusunda öneriler, eleştiriler ve çalışmanın sonucunun ortaya konulması ile sonlandırılmıştır.

3.2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'dir.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi ilk temelleri 30 Mart 1987 tarihli Yükseköğretim Kurulu Kararı ile Selçuk Üniversitesine bağlı olarak kurulan Meslek Yüksekokulu ile atılmıştır. Ardından aynı Üniversiteye bağlı Ermenek Meslek Yüksekokulu, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Kazım Karabekir Meslek Yüksekokulu, Sağlık Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Edebiyat Fakültesi, Kamil Özdağ Fen Fakültesi ile Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsü eğitim öğretime başlamıştır.

29 Mayıs 2007 tarihinde, 5662 sayılı Kanunla değişiklik 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu ile Selçuk Üniversitesine bağlı olarak kurulan tüm fakülte, yüksekokul ve enstitüler Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'ne bağlanmıştır. Kurulduğunda, 3 Fakülte, 2 Yüksekokul ve 3 Meslek Yüksekokulu ile Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, 2020 yılsonu itibarıyla bünyesinde 3 Enstitü, 11 Fakülte, 2 Yüksekokul, 6 Meslek Yüksekokulu ve 22 Uygulama ve Araştırma Merkezi, 11

koordinatörlük ve birimler ile birlikte toplam 44 akademik birimi bulunmaktadır. Karaman, yaklaşık 17 bin Üniversite öğrencisiyle kente katkıları olan bir Üniversiteyi bünyesinde barındırır. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nin bünyesinde bulunan 9 fakülte, 2 yüksekokul, 6 meslek yüksekokulu ve 3 enstitü ile toplam öğrenci sayısı 17697'dir. Üniversitesi'nde eğitim gören toplam kız öğrenci sayısı 9406, erkek öğrenci sayısı ise 8291'dir.

Tüm bu veriler düşünüldüğünde, kent sakinleri ile birlikte kenti paylaşanlar arasında üniversite öğrencileri önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda üniversite öğrencileri özelinde kent içinde suça maruz kalma korkusunu, kent içi güvenlik kapsamında değerlendirmek doğru olacaktır.

3.2.2. Araştırmanın Sorusu ve Hipotezleri

Öncelikle araştırmanın konusunu da oluşturan "Suç Korkusu"na ilişkin öğrencilerin düşüncelerini belirleyebilmek adına: "Suç Korkusuna İlişkin Algınız nedir?" sorusu ile görüşme soruları başlamaktadır. Suç Korkusunun hangi suçtan kaynaklandığını belirleyebilecek çoktan seçmeli, en çok karşılaşılan ve tedirgin edebilecek suç türleri sıralanmaktadır. Ardından sıralanan bu suç türlerinden herhangi birini yaşamış olanı tespit edecek soru sorulmaktadır.

Suç Korkusuna ilişkin genel bir değerlendirme istenildikten sonra, araştırmaya katılan öğrencilerin suç korkusu nedeniyle günlük yaşam faaliyetlerini etkileyip etkilemedikleri soru sorulmaktadır. Bununla ilintili olarak bu korku ile nasıl başa çıktıkları sorusu yöneltilmektedir.

Medya ve haberlerden edindiğimiz bilgilerin suç korkusuna neden olduğu düşünüldüğünde, "Suç ile karşılaşma korkunuzu medya ve haber kaynakları etkilemekte midir?" sorusu ile cevap aranmaktadır.

Araştırmanın evreni olan Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencilerinden "Karaman ilinde sizi en çok korkutan suç türü nedir?" sorusu sorularak Karaman ile ilgili deneyimleri merak edilmektedir. Akabinde "Kent içinde bir yerden başka bir yere giderken tedirgin olur musunuz? Ve "Okuldan eve veya yurda dönerken bir korku duyuyor musunuz? Soruları ile yaşadıkları kent içinde suç korkularını paylaşmaları istenmektedir. Daha sonra, "Kenti gece vakti dışarı çıkmak için güvenli buluyor musunuz? Gece toplu taşıma aracı kullanırken bir tedirginlik yaşıyor musunuz?" soruları ile geç vakitlerde kentin güvenlik derecesi ve bıraktığı suç korkusunun boyutu sorulmaktadır.

Karşılaştırma kısmında ise, Karaman'a gelmeden önce yaşanılan kentte karşılaştıkları korku deneyimlerinin aktarılması istenmektedir. Bu nedenle, "Karaman'dan önce bulunduğunuz kentte kendinizi güvende hissediyor muydunuz? Herhangi bir suç türü ile karşılaştınız mı? Karaman'ın geldiğiniz kente göre suç konusunda dezavantajı var mıdır? Varsa nedir? Ve Geldiğiniz yerde suç korkusu hissediyor muydunuz?" soruları ile karşılaştırma yaparak Karaman'ın öğrenciler üzerinde bıraktığı suç korkusu ölçülmek istenmektedir. Bilgiler ışığında değerlendirme yapan öğrencilerden elde edilen verilerle Karaman'ın güvenlik algısı aktarılmak istenmektedir.

Sorulan 22 sorudan hareketle çalışma ve araştırma şekillenecektir. Bu bağlamda çalışmanın hipotezleri;

H1: Suç ile karşılaşmış kişilerin suç korkusu daha fazladır.

H2: Medyadan veya çevreden edinilen bilgiler suç korkusuna sebep olur.

H3: Yaşadıkları kentin güvenlik algısında geçmiş deneyimlerin etkisi büyüktür.

H4: Yaşadıkları yerin tenha ve ıssız olması kişilerin suç korkusunu artırır.

H5: Kadınların suç korkuları erkeklere göre daha fazladır.

H6: Kadınların erkeklere göre korku yaşadığı suç türleri farklıdır.

H7: Üniversite için büyük kentlerden nispeten daha küçük kentlere gelen öğrencilerin suç korkuları daha azdır.

H8: Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları yere (ev, aile evi, yurt vb.) göre suçtan etkilenme korkuları da farklıdır.

3.2.3. Araştırmanın Varsayımları ve Kısıtları

Suç korkusu, bazı olayların dayandığı neden veya bu nedenlerin yol açtığı algıya dayalı sonuç olduğu için belirlenmesi, ölçülmesi ve analiz edilmesi oldukça güçtür. Ferraro (1995) suç korkusu konusunda, suç korku seviyeleri tespit edilirken, duyguların gizlenmek istenmesi nedeniyle duygusal durum yerine fiziksel çevreye yönelik yargıların belirlenmesi ve ölçülmesi daha doğru olacaktır, şeklinde ifade etmektedir. Bu bağlamda derinlemesine mülakat soruları hazırlanırken, öğrencilerin yaşadığı ilin fiziksel çevresine ilişkin suç kokusunu ifade eden yargıları seçmelerini sağlayacak şekilde hazırlanmaya çalışılmıştır.

Suç korkusu ve suça maruz kalma, insanların kolaylıkla ifade edebilecekleri bir durum değildir. Bu nedenle bazı sorulara gerçek cevabın verilmeme olasılığı bulunmaktadır. Özellikle cinsel taciz veya cinsel saldırıya uğramak gizli tutulabilir. Ayrıca erkeklerin de korkularını gizleme eğilimi vardır. Bu durumların gizli tutulmak istenmesi, gerçeğin açığa çıkarılması ve yorumlanmasında sınırlılığa neden olabileceği göz önünde bulundurulmuştur.

Ülkemizin içinde bulunduğu pandemi koşullarını da dikkate alacak olursak; çalışmanın en belirgin kısıtı, örneklem yapılan öğrencilere ulaşma kısıtıdır. Bunun yanında yaşanılan kentte suça maruz kalma korkularını belirleyebilmek için geçmiş deneyimleri olan öğrencilerden seçmenin daha doğru olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda üniversiteye yeni başlamış veya birinci sınıfta okuyan öğrenciler yerine üst sınıf öğrencilerin seçilmek durumunda olunması da çalışmanın bir kısıtıdır.

Çalışmada yapılacak olan derinlemesine mülakat uygulaması sonuçlarının Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nin tamamını temsil ettiği varsayılmaktadır. Çalışmada görüşme yapılan kişilerin herkesi temsil edemeyeceği ve kişilerin görüşlerinin kişisel olması sebebiyle suç algısını ölçmede bir genelleme yapmanın zor olacağı kanaati başka bir kısıt olarak değerlendirilebilir.

Tüm bu sınırlılıklar göz önünde tutularak nitel araştırma yöntemlerinin kuralları çerçevesinde örneklem sayısı yüksek tutulmaya çalışılmış ve evreni en genel şekilde temsil etmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

3.2.4. Derinlemesine Mülakat Sorularının Hazırlanması

Araştırmada katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesine yönelik soruların yanında suç korkusunu ölçmek amacıyla Ferraro (1995) tarafından geliştirilen ve Mehmet Kul (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan "Suç Korkusu Ölçeği"nden yararlanılarak mülakat soruları hazırlanmıştır. Ayrıca suç korkusu üzerine daha önce yapılmış anket çalışmalarının taraması yapılarak değerlendirilmiş, konuyla ilgili Esra Banu Sipahi'nin 2016 yılında yaptığı çalışmadan yararlanılmıştır.

Araştırmaya katılan Üniversite öğrencilerinin farklı çevrelerden kente geldiklerini göz önüne alırsak, örnekleme katılan öğrencilerin geldikleri yer ile yaşadıkları kenti suç korkusu açısından değerlendirmelerinde ortaya çıkabilecek sonuçları saptayabilmek amacıyla derinlemesine mülakat soruları hazırlanmıştır. Görüşme sonucunda ortaya çıkan verilerin politika yapım sürecinde karar alıcı mercilere yardımcı olabileceği de düşünülmektedir. Bu amaçla değerlendirilen görüşmeler neticesinde suç korkusunun ağırlıklı olarak görülebileceği mekânların tespitine de yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada yararlanılan görüşme formu 4 kısımdan oluşmaktadır. Kişisel bilgiler ve demografik sorular, suç ve suç korkusu ile ilgili sorular, Karaman'da suç korkusu ile ilgili

sorular ve geldikleri yer ile Karaman'ın karşılaştırmasından oluşan sorular olmak üzere toplamda 22 sorudan oluşan görüşme soruları görüşmecilere yöneltilmiştir.

Kişisel bilgiler ve demografik sorular bölümü öğrencinin hangi bölüm ve öğrenim türü ile kaçıncı sınıf olduğu yani kaç yıldır Karaman'da bulunduğunu saptamak amacıyla hazırlanmış sorulardır. Suç ve suç korkusu ile ilgili sorular, öğrencilerin suç deneyimleri ile suç korkusu hakkındaki düşüncelerini belirleyebilmek amacıyla hazırlanmış sorulardır. 3. ve 4. kısım sorular öğrencilerin Karaman'da suç korkusunu ölçmeye, Karaman'ı suç konusunda güvenli bulup bulmadığına yönelik sorular ile geldikleri kent ile Karaman'ın karşılaştırmalı suç korkularını ölçmeye yönelik sorulardır. Hazırlanan sorular ile suç korkusu ve suça maruz kalma korkusu, katılımcıların içinde bulunduğu mekânla doğrudan ilişkili olup insanların içinde bulunduğu çevreyi nasıl algıladığı ve değerlendirdiğiyle ilgili sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle görüşmecilere suç korkusunu yaşanılan olayla birlikte açıklamaları şeklinde sorular hazırlanmıştır.

3.3. Bulgular ve Yorumlar

Bu kısımda yarı yapılandırılmış görüşme sorularından elde edilen suç ve suç korkusu ile ilgili öğrencilerin algıları, Karaman'da suç korkusu yaşayıp yaşamadıkları ile ilgili algıları ve geçmiş deneyimleri ışığında suç korkuları ölçmek istenmektedir. Bununla beraber Karaman'ı suç konusunda geldikleri kent ile karşılaştırması istenerek, şehrin güvenlik algısı hakkında bilgiler üzerinde durulmuştur.

Görüşme soruları tek tek belirtilerek görüşmecilerden alınan cevaplar üzerine çıkarımlar ve yorumlamalar yapılmış dikkat çekici bazı cevaplara doğrudan bu başlık altında yer verilmiştir.

3.3.1. Görüşmecilerin Demografik Özelliklerinin Analizi

Araştırma, Karaman ili sınırlarında bulunan Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencilerinden tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 40 kişiden oluşmaktadır. Görüşmecilerin demografik dağılımı tablo 1'de ayrıntılı olarak kategorize edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	**Grup**	**Sayı (N)**	**Kadın**	**Erkek**
Cinsiyet	Kadın	23	-	-
	Erkek	17	-	-
Yaş	20	1	1	0
	21	3	2	1
	22	9	5	4
	23	15	9	6
	24	6	6	0
	25 yaş ve üstü	6	1	5
Öğrenim düzeyi	Ön lisans	1	1	0
	Lisans	34	22	12
	Lisansüstü	5	1	4
Öğrenim Türü	Normal Öğretim	30	17	13
	İkinci Öğretim	10	6	4
Öğrenim aşaması	1. sınıf	2	1	1
	2. sınıf	6	1	5
	3. sınıf	11	8	3
	4. sınıf	16	12	4
	Yük. Lis. 1. sınıf	2	0	2
	Yük. Lis. 2. sınıf	3	1	2
Barınma	Aile Evinde	8	3	5
	Arkadaş ile Evde	8	5	3
	Devlet Yurdu	22	15	7
	Özel Yurt	1	0	1
	Diğer	1 (Tek Başına Ev)	0	1

Görüşmeye katılan tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 40 kişi içerisinde tablo 1'de görüldüğü gibi, örneklem grubunun 23'i kadın, 17'si erkektir.

Örneklem grubunun yaş dağılımları genel olarak 20 yaştan başlamak üzere, ağırlıklı olarak kadınların yaşları 22, 23 ve 24 olurken, erkeklerin ise 22, 23 ile 25 yaş üzeri kişilerden oluştuğu tablo 1'de görülmektedir. Örneklem grubunun yaş aralığı 20-26 olarak saptanmıştır.

Örneklem grubunun öğrenim düzeyi yine tablo 1'de belirtildiği gibi ağırlıklı olarak lisans öğrencilerinden olduğu bildirilmiştir. Bu kişiler içerisinde 34 lisans öğrencisinin 22'sini kadın, 12'sini erkek öğrenci oluştururken, 5 yüksek lisans öğrencisinin 4'ünü erkek, 1'ini kadın öğrenciden oluşmaktadır. 1 kadın öğrenci de ön lisans öğrenim gördüğünü belirtmiştir.

Araştırmaya katılan 40 öğrencinin 30'u normal öğrenim (gündüz) öğrenim görürken, 10 öğrenci ise ikinci öğretim (akşam) öğrenim gördüğünü bildirmiştir. Aradaki fark tüm programların ikinci öğretimlerinin olmaması sebebiyledir. Yine normal öğrenim gören 30 kişinin 17'si kadın ve 13'ü erkektir. İkinci öğrenim gören 10 kişinin 6'sı kadın ve 4'ü erkek olarak kategorize edilerek tablo 1'de gösterilmiştir.

Görüşmeye katılan öğrencilerin ağırlıklı olarak 3. ve 4. sınıflardan oluştuğu Tablo 1'de gösterilmektedir.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin barınması çoğunluğu devlet yurdunda olmak üzere bir dağılım gösterdiği Tablo 1'de görülmektedir. Görüşmecilerin 22'si devlet yurdu ve 1 kişi de özel yurtta, 17 kişi de evde kalmaktadır. Evde kalan bu kişilerin 8'i ailesi ile birlikte, 8'i arkadaşları ile birlikte ve 1 kişi de tek başına kaldığını bildirmiştir.

Görüşmeye katılan öğrencilerin demografik bilgileri genel olarak Tablo 1'deki gibi listelenirken diğer demografik bilgileri de Tablo 2'de listelenmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri-2

Değişkenler	Grup	Sayı (N)	Kadın	Erkek
Karaman'da Yaşam Süresi	1 yıl	1	0	1
	2 yıl	2	0	2
	3 yıl	9	8	1
	4 yıl	14	10	4
	5 yıl ve üstü	14	4	10
Karaman'dan önce Yaşanılan Yer	Köy	0	0	0
	İlçe	16	5	11
	İl	12	7	5
	Büyükşehir	12	10	2
Karaman'dan Önce Yaşanılan Bölge	İç Anadolu Böl.	19	9	10
	Akdeniz Böl.	8	7	1
	Güneydoğu And. Böl.	1	1	0
	Doğu Anadolu Böl.	1	1	0
	Ege Böl.	7	3	4
	Marmara Böl.	4	2	2
	Karadeniz Böl.	0	0	0

Tablo 2'ye göre örneklem grubunun Karaman'da yaşam süreleri ağırlıklı olarak 2 yıl ve üzeri kişilerden oluşmaktadır. Bu kişilerden 1 yıldır Karaman'da yaşayan 1 erkek öğrenci, 2 yıldır yaşayan 2 erkek öğrenci, 3 yıldır yaşayan 9 kişinin 8'ini kadın öğrencinin oluşturduğu, 4 yıldır yaşayan kişilerin 10'unu erkek, 4'ünü kadın öğrenci oluştururken, 4 yıl ve üzeri yaşayan kişilerin ise 4'ünü kadın ve 10'unu erkek öğrenci oluşturmaktadır.

Karaman'a gelmeden önce yaşadığı yerin ilçe olduğunu bildiren 16 kişinin 5'inin kadın, 11'inin erkek olduğu görülmektedir. İlde yaşan 12 kişinin 7'si kadın, 5'i erkek, büyükşehirde yaşayan 12 kişinin 10'u kadın ve 2'si erkek olarak bildirilmektedir. Katılan kişilerden köyde yaşayan kimse bulunmamaktadır.

Tablo 2'de belirtildiği gibi görüşmeye katılan öğrencilerin Karaman'a gelmeden önce yaşadığı bölgenin İç Anadolu Bölgesi'nden olduğunu bildiren 19 kişi, Akdeniz Bölgesi'nden 8 kişi, Ege Bölgesi'nden 7 kişi, Marmara Bölgesi'nden 4 kişi ve Güneydoğu Anadolu ile Doğu Anadolu Bölgelerinden 1'er kişi olduğu bildirilmektedir.

Demografik bilgilerin tek tek kategorize edilmesi, görüşmecilerin suç korkusuna ilişkin verileri sonucu ortaya çıkan bulgular ve hipotezler için önem arz etmektedir.

3.3.2. Görüşmecilerin Suç ve Suç Korkusuna İlişkin Algıları

Bu başlık altında yer alan sorular; görüşmecilerin suç ile ilgili görüşlerine, suç korkusu yaşayıp yaşamadıklarına ve hangi suç türünden en çok korktuklarına veya mağduriyet yaşadıklarına ilişkin gözlemlerine yer verilmektedir. Ardından suç korkusunun görüşmecilerin günlük yaşam faaliyetlerini etkileyip etkilemediğini ölçmeye yönelik sorulara yer verilmektedir.

Suç korkusuna ilişkin algınız suç türlerinden hangisi olurdu?

Suç korkusuna ilişkin algıyı ölçmeye yönelik ilk soruda günlük hayatta karşılaşılabilecek suç türleri sayılarak görüşmecilerin korkuya ilişkin algılarını belirtmeleri istenmektedir. Bu soru ile ilgili olarak görüşmecilerin korku algılarını, kadın ve erkek olmak üzere cinsiyet farklılığı kıstası üzerinden değerlendirmek faydalı olacaktır.

Literatürde cinsiyet, suç korkusu ile en çok ilişkili olduğu kabul edilen değişkenlerden bir tanesidir (Cops ve Pleysier, 2010: 58; Franklin ve Franklin, 2009: 84). Bu bağlamda yapılan çalışmalarda, cinsiyete bağlı farklılıklar kişilerin savunma durumunu ve mağduriyetini etkilemekte olup cinsiyete bağlı en çok etkilenen kişilerin ise kadınlar olduğunu öne sürmektedir. Hatta suç mağduriyetini araştıran Scotta (2003) "Stranger Danger: Explaining Women's Fear of Crime" adlı çalışmasında, 'Kadınlar, suç korkusu konusunda

erkeklere oranla üç kat yoğun duygular yaşamaktadır.' sonucuna varmıştır (Alvi'den akt. Çardak, 2012).

Bir kadın görüşmecinin yaşadığı suç türüne ilişkin anlattığı olay bu kanıyı destekler niteliktedir:

"Karaman'a ilk geldiğim sene devlet yurdu çıkmamıştı. Ailem güvenlik için okula yakın sayılan özel bir yurda yerleştirdi. Yurdum güzeldi fakat bulunduğu yer ıssız ve ışıklandırması azdı. Bu yüzden geç saatlerde uzun süre çıkamadığımı hatırlıyorum. Korkmamın asıl sebebi, yurt arkadaşımın başına gelen olaydı. Yurt arkadaşım ikinci öğretim olduğu için geç saatte çıkıyordu. Yine geç döndüğü bir gün, yanına bir araç yaklaşmış ve laf atmış, kaçırma girişiminde bulunmuş. Arkadaşım bağırdığı için kaçmışlar ama o olayı anlattığı zaman hepimiz aynı korkuyu yaşadık. Bu olay, benim Karaman'a karşı ilk ön yargım oldu ve o olaydan sonra şehirden genel olarak korkar oldum." (K34, 24, Kadın).

Çalışmalarda kadınların suç korkusunu yoğun olarak yaşamalarına neden olan iki temel etkenden bahsedilmektedir: Bu etkenlerden ilki, kadınların maruz kaldıkları suçların türleri, ikincisi ise kadınların erkeklere oranla hem suçtan daha fazla etkilenmeleri, hem de genel olarak kadınların suç mağduriyetini daha ciddi bir sorun olarak görmeleridir (Pantazis, 2000: 416). Bu bağlamda kadınların korkularının yoğun olmasına neden olan suç türü öncelikle fiziksel suçlardır ve bu suçların içinde en çok korku duyulan suç türü ise, cinsel suçlardır. Keane'a (1995) göre "tecavüz", kadınların suç korkusu konusunda provokatif bir suç olarak görülmektedir. Kadınların hemen hepsi için tecavüzün oldukça korkutucu bir suç olduğu ifade edilmektedir. Giddens'a (2005) göre tecavüz suçundan mağdur olmayan bir kadın bile mağdur olan kadın kadar endişe ve korku yaşayabilmektedir.

Görüşmede yer alan 3. katılımcının bu soruya cevabı bu kanıyı destekler nitelikte ve görüşmeye katılan diğer kadın katılımcıların çoğunun belirttiği gibi yaşamaktan en çok korktukları suç türünün "cinsel saldırı" olduğu yönündedir.

"Suç Korkusu yaşamaktan en çok korktuğum suç, cinsel saldırıdır. Özellikle benim yaşımdaki kızların (Özgecan olayı gibi) saldırıya uğraması, öldürülmesi ya da kaçırılması olayları hem beni hem de ailemi çok etkiliyor." (K3, 22, Kadın).

Kadınların suç korkusunun nedenlerini açıklamaya çalışan Sutton ve Farrall'a (2004) göre, ataerkil düşünce tarzının hâkim olduğu yerlerde erkekler -erkekler ağlamaz düşüncesiyle- suç korkusuna yönelik bilgi verme konusunda kadınlara göre daha isteksizdirler. Bu bağlamda korkularını açıklamaktan çekinen erkekler, yaşamış oldukları mağduriyetler ve korkular hakkında bilgi verirken, ketum davranmaktadır (Moore ve Trojanowicz,1988: 2; Smolej ve Kivivuari, 2006: 212).

Tecavüz ve yarattığı korku, kadınların bilinçaltında hayatlarının bir bölümünde bulunmaktadır. Bu korku kadınların hayatlarını kısıtladığı için kadınları pasif olmaya itebilmektedir. Tecavüze maruz kalmaktan korkan kadınlar dış görünüşlerinde de değişikliğe giderek, kendileri için riski en aza indirmeye çalışmaktadırlar. Kadınlar, tecavüz suçu işlemeye eğilimi olanlar için 'açık ve dikkat çekici hedef' olmaktan kaçınmaktadırlar (Warr, 1985: 241).

Görüşmede yer alan 6. katılımcının suç korkusuna ilişkin verdiği cevabı bu tespitleri destekler niteliktedir:

"Suç korkusu yaşamamda haber kaynakları ve çevreden duyduklarımın etkisi oluyor. Özellikle son yıllarda kaçırılan genç kız haberleri veya tacize uğrayan kadınların üçüncü sayfa haberleri kadın olarak belki de algıda seçicilikten dolayı daha çok dikkatimi çekiyor. Bu

tarz haberler, bana da her an bir suçun mağduru olacağım korkusu yaşatıyor." (K6, 24, Kadın).

Kadınlar cinsel saldırı suçlarında kendilerini korumada yetersiz görmektedirler. Bu bağlamda da korkuları katlanarak artmaktadır (Giddens, 2005: 226). Görüşmecinin örneğinde olduğu gibi kadınların fiziksele dayalı suç türlerinde korkuyu daha fazla yaşamaları olası görülmektedir.

Tablo 3'te örneklem grubunun suç korkusuna ilişkin algısı suç türleri içerisinden çoktan seçmeli olarak ayrıntılı verilmektedir ve görüşmecilerden en çok korktukları 3 seçenek yer almaktadır.

Tablo 3.Görüşmecilerin Suç Korkusunu En Çok Yaşadığı Suç Türlerinin Dağılımı

SUÇ TÜRLERİ	**KADIN**	**ERKEK**
Sözlü saldırı / sözlü taciz	4	2
Tehdit	4	2
Evde değilken eve hırsız girmesi	1	3
Evdeyken eve hırsız girmesi	2	4
Bir eşyamın çalınması (yurt/okulda)	-	2
Gaspa /kapkaça uğramak	2	3
Kaçırılmak	14	-
Dolandırıcılık	2	12
Fiziksel saldırı	11	10
Silahlı saldırı	12	13
Cinsel saldırı	20	
Diğer (Lütfen belirtiniz)	-	-

Görüşmecilerin suç korkularına ilişkin algıyı içeren ve en çok korktukları suç türlerinde verilen üç cevabın dağılımı Tablo 3'te görüldüğü gibi kategorize edilmiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda görüşme yapılan 23 kadının en çok korktuğu suç türü 20 kişinin belirttiği "cinsel saldırı" suçu olurken; 17 erkek görüşmecinin beyanı 13 ve 12 kişinin yanıtı ile "silahlı saldırı ve dolandırıcılık" suçları olmuştur. En çok korkulan suç türlerinden devam

edersek, örneklem grubu içerisinde kadınların cinsel saldırı suçundan sonra beyanları sırasıyla "kaçırılmak, fiziksel saldırı ve silahlı saldırı" suçları şeklinde olmuştur. Yine örneklem grubu içerisinde yer alan erkeklerin silahlı saldırı ve dolandırıcılık suçlarından sonra korku yaşadığı suç "fiziksel saldırı" olmuştur.

Beyanlar sonucu şu şekilde göstermektedir: Kadınların yüzde doksanı cinsel saldırı suçundan korktuklarını bildirmektedir. Cinsel saldırı suçunu kaçırılmak, fiziksel saldırı ve silahlı saldırı suçları takip etmektedir. Sayılan suçları bildirenler neredeyse grubun yüzde ellisini oluştururken, diğer yanıtları sözlü saldırı, tehdit, gasp ve kapkaça uğramak şeklinde devam etmektedir. Tüm bunlar neticesinde kadınların genel olarak fiziksel suç türlerinde korku eğilimlerinin fazla olduğu çalışmada göstermektedir. Diğer çalışmalarda da bahsedildiği üzere kadınlar birebir yaşamamış olsa bile savunmasızlık psikolojisi neticesinde cinsel saldırı ve fiziksel saldırının odağında hissedip korku duymaları bunun bir nedeni olabilmektedir.

Erkek katılımcılar ise, fiziksel ve silahlı saldırı ile dolandırıcılık suçundan sonra hırsızlık suçundan korktuklarını bildirmişlerdir ve erkeklerin yüzde seksenin beyanı bu suçlardır. Diğer yüzde yirmi cevabı ise, gasp, tehdit ve sözlü saldırı olmuştur. Erkekler genel olarak çalışmalarda belirtilen korktukları suçu bildirmelerinde daha çekingen davranıyor olabilirler. Diğer bir tespitte çalışmada erkeklerin fiziksel suçlarda kadınların aksine yanıt vermeleri, bununla birlikte kadınlardan farklı olarak hırsızlık suçundan daha çok endişe duyduklarını bildirmeleri olmuştur.

Görüşmede yer alan bir diğer soru olan "*En çok hangi suçun mağduru olma korkusunu yaşamaktasınız?"* sorusuna tek bir yanıt verilmeleri istenmektedir. Kadınların çoğunluğunun verdiği tek cevap "Cinsel Saldırı" suçu olmuştur. Erkek görüşmecilerin verdiği cevap ise "Silahlı saldırı ve dolandırıcılık" suçları olmuştur. Sonuçlar aşağıda yer alan Tablo 4'te de ayrıntılı yer almaktadır:

Tablo 4. Mağduru Olmaktan En Çok Korkulan Suç Türleri

SUÇ TÜRÜ	KADIN	ERKEK
Dolandırıcılık	0	7
Fiziksel saldırı	0	2
Silahlı saldırı	3	7
Cinsel saldırı	19	0
Hırsızlık	0	0
Gaspa /kapkaça uğramak	1	1

Herhangi bir suça maruz kaldınız mı? Cevabınız evet ise lütfen maruz kaldığınız olayı kısaca anlatınız?

Çalışmada yer alan bu soruda, yine kadın ve erkek görüşmecilerin yaşadığı tecrübeler ışığında, hangi suç türünün kadın veya erkek üzerinde nasıl bir etki bıraktığını saptamaya çalışılmıştır.

"Karaman'a geldiğim ilk sene sözlü saldırı yaşadım. Akşam okul çıkışı kız arkadaşımla yurda dönüyordum. Yurt bölgesi tenha diye bunu fırsat bilen bir grup genç, araçla yanımıza yaklaşıp "Şşşt kızlar hadi gelin gezdirelim…" şeklinde laf attılar. "Bağırırız, gidin buradan..." şeklinde tepki verdiğimde ise, "Hayrola, tipimizi mi beğenmediniz?" diyerek sözlü tacize devam ettiler. Koşarak yurda girmiştik fakat o olay çok korkutmuştu. "Yine gelirler mi, ya önümüzü kesip bizi kaçırırlarsa…" gibi düşünceler yaşamıştım." (K2, 24, Kadın).

2. görüşmecinin yaşadığı olayda olduğu gibi kadın görüşmecilerin yaşadığı suç türü fiziksel suç olmuş ve verilen tepkiler de kadın olmaktan kaynaklanan fiziksel saldırının odağında hissetme korkusu şeklinde olmuştur.

Literatürde yer alan çalışmalar, suç korkusunu yaşayanların birbirini tetiklediği yönündedir. Araştırmacılar, bireylerin çevreden duyduklarından etkilenmelerini, suç ve suçluya ilişkin bilimsel verileri bilmemesine bağlamaktadırlar. İnsanlar, genel olarak suçların

ve suçluların istatistiksel özellikleri hakkında bilgi sahibi değildirler. Ancak toplumda gerçekleşen suç olaylarını yansıtırken çevrenin kullandığı dil ve özellikle de sunulan görüntüler toplumun zihninde yer etmektedir. Bu durumun da suç korkusunu arttırdığı düşünülmektedir (Liska vd. 1982: 761).

"Evde değilken eve hırsız girmesi olayına maruz kaldık. Memlekete gittiğimiz dönemde evimize hırsız girmiş. Durumdan, eve girdiğimiz anda iç kapının açık olması, terlik vs. eşyaların yerlerinin değişmiş olması nedeniyle şüphelendik. Sadece özel ve değerli parçalar (fotoğraf makinesi, markalı kol saatleri, gözlük vs.) çalınmış, biz bunu sonradan fark ettik. Maddi kayıptan ziyade, hırsızın kimliğinin kim olduğunun bilinmemesi, bulunamamaları bizi en çok rahatsız eden durum olmuştu." (K1, 23, Erkek).

İnsanların evlerinde suçun mağduru olmaları halinde yaşadığı travma, sadece mal kaybından kaynaklı travma değil, kendilerini güvende hissettikleri özel alanın yabancı kişiler tarafından kirletilmesi, izinsiz girilmesi gibi faktörleri de içine alarak büyümektedir. Bu sebepler dolayısıyla ister küçük, isterse büyük maliyetli hırsızlık olsun, yaşanılan mekâna ilişkin güvenlik algısını değiştirmektedir. 21. katılımcının aşağıda yer alan cevabı da bu kanıyı destekler nitelikte bir örnektir:

"Geldiğim şehirde yaşadığımız eve hırsız girmişti. Olayın gerçekleştiği zaman küçük olmama rağmen uzun yıllar etkisini yaşadım. Evimizde mal değeri olan şeyler aradıkları için her yeri dağıtmışlardı. Hatta annem şöyle demişti: 'Ben bu eşyalara tekrar nasıl dokunacağım, temizleyeceğim.' Bu hırsızlık olayı bu yaşıma kadar etkiledi, hatta Karaman'da yurtta kalırken bile dolabıma ekstradan kilit almıştım."(K21, 23, Kadın).

Diğer bir katılımcının yaşadığı hırsızlık suçuna ilişkin verdiği cevap şu şekildedir: *"Hırsızlık olayı yaşadım. Öğrenci olduğum için kısıtlı imkânlarla otostop kullanarak arkadaşlarımla tatile gitmiştim. Otostop ile seyahati her zaman kullanırım o zamana kadar*

bir sorun yaşamamıştım. O gün bindiğimiz araçtaki iki genç, benzinlikte cüzdanımızı çalmışlardı. O olaydan sonra insanlara güvenim azaldı diyebilirim."(K36, 23, Erkek).

İstatistiksel verilerde de en çok işlenen suç türü hırsızlık suçudur. Suçun travması ayrı bıraktığı korku ayrı olmaktadır. İnsanların en başta çevreye olan güvenini, sonrasında ise kişilere olan güvenlerini yitirmelerine neden olabilmektedir. 32. katılımcının yine hırsızlık suçu ile ilgili aşağıda yer alan görüşü bu konuda iyi bir örnek olmuştur:

"*Karaman'da yurda ilk geldiğim sıralarda özel bir eşyam kaybolmuştu ve çalındığından şüphe ediyordum. Olayı yurt müdürlüğüne ilettim fakat odalarımızın bulunduğu katlarda kamera bulunmadığını söylediler. Olayla ilgili herhangi bir şey yapılmadı. Benim gibi pek çok arkadaşım benzer şeyleri yaşadı, onlar da bir sonuç alamadılar. Eşyamın kaybolması bir yana, kişilere olan güvenim kalmıyor."* (K32, 24, Kadın).

Suç korkusu ve suça maruz kalma korkusu, insanların içinde bulunduğu mekânla doğrudan ilişkili olup, insanların içinde bulunduğu çevreyi nasıl algıladığı ile yakından ilgili olmaktadır. Öğrencilerin yaşayacakları kentte karşı ilk izlenimleri ne kadar olumlu olursa, kenti değerlendirmeleri de o derece olumlu olabilmektedir. Aksi bir durum söz konusu olduğunda yani olumsuz bir deneyim ile karşılaştıkları takdirde, öğrenciler o kentten gidene kadar olumsuz değerlendirmelerde bulunabilirler.

Herhangi bir suç türüne maruz kaldınız mı? sorusuna Üniversite içinde karşılaşılan bir suç da öğrencilerin suç korkusunun tetikleme konusunda önemlidir. "*Üniversitemizde gerçekleştirilecek olan 'Öğrenci Konseyi Seçimleri' sürecinde, 'kendilerine ülkücü diyen bir grubun tehditlerine maruz kalmıştım. Sonrasında Üniversitemizin ilgili birimleri konu ile alakadar olmuşlardı."* (K25, 23, Erkek).

Üniversiteler farklı görüşlerden, faklı düşüncelerden insanları bir arada barındıran eğitim kurumlarıdır. Bu bağlamda, her görüş birbirinin aynı olamayacağı için bundan

kaynaklı yaşanması muhtemel fikir ayrılıkları da olacaktır. Bu çatışma halinin bir örneği üniversitelerde yapılan öğrenci seçimleri olmaktadır. Seçimlerde sonuçlar ne olursa olsun, o seçime gidene kadar yaşanan süreçte katılanları etkileyen pek çok şey olmaktadır. Üniversite öğrencilerinin yaş itibari ile kendini bulma ve arayış çağı içerisinde olduğu da düşünülürse bir takım duyguların dışavurumları ortaya çıkmaktadır. Tüm bu düşüncelerin duygu vurumu olan öğrenci seçimlerinde bu ve bundan sonra da önüne geçilmeyen durumların yaşanması mümkün gözükmektedir. Suç ve suça yakın olaylar, bundan kaynaklı korku durumları Üniversite içinde de kendini göstermektedir.

Kadınlar erkeklere göre yaşadığı suç türlerinin farklı olduğundan bahsedilmişti. Bu bağlamda kadınların yaşadığı korku da farklı olabilmektedir. Kadın ve erkek katılımcıların maruz kaldığı suçlara verdiği cevaplardan birkaçı aşağıdaki yer almaktadır:

"Sözlü saldırı, sözlü taciz ve tehdide maruz kaldım. Üniversite birinci sınıfta okurken toplu taşıma aracında kimliğimi düşürmüştüm ve almak için tekrar geri dönmüştüm. Aracın şoförüne kimliğimi düşürdüğümü söyleyip kimlik bulup bulmadıklarını sorduğum sırada, aracın şoförü tarafından sözlü taciz edildim. Şikâyette bulunacağımı söylediğimde ise çeşitli tehditlere maruz kaldım. Yaşadığım bu olay daha ilk yıldan kötü bir izlenim yaşamama sebep oldu." (K12, 24, Kadın).

Yine görüşmecilerden birisinin yaşadığı sözlü saldırı cevabı şu şekilde: *"Sözlü saldırı yaşadım. Doğup büyüdüm şehirde evime giderken geç vakitte korktuğum bir hadise yaşadım. Evimin bulunduğu sokakta arkamdan 2 kişinin beni takip ettiğini hissettim ve hızlı hızlı yürümeye başladım. Durdurmaya çalıştılar, ben bağırırım dedim, neyse ki apartmanı gördüm ve hızlıca içeri girdim. Eğer yakın olmasaydı ve evime yetişemeseydim korkunç şeyler yaşayabilirdim. Bu hadise beni hep tedirgin etmiştir ve nerede olursam olayım o korkuyu hep yaşıyorum."* (K30, 23, Kadın).

Yine diğer katılımcıların verdiği cevaplar, *"Kendimin yaşadığı bir suç türü olmadı fakat arkadaşımın başına gelen tehdit olayına şahit oldum. Aynı yurtta kaldığım kız arkadaşımı sürekli bir kişi takip ediyordu. Arkadaşım her seferinde reddettiği halde kişi ısrarla karşısına çıkıyor ve onun kız arkadaşı olmazsa kaçıracağından bahsediyordu. Arkadaşım çok korkuyordu ben de onunla birlikte korkuyordum. Durumu emniyete şikâyet ederek kurtulmakta bulduk. Kişi şikâyetten sonra sanırım korktu ve geri çekildi."* (K7, 23, Kadın).

"Tehdit edildim. Şehir içinde araç kullanıyorum. Bir gün trafikte yol verme durumu yüzünden trafik magandalarının sıkıştırmasına maruz kaldım. "Buluruz seni" diye sözlü tehditlerde bulundular." (K24, 27, Erkek).

"Hırsızlık olayı yaşadım. Geldiğim ilk yıl yurtta içinde yüklü miktarda paranın olduğu cüzdanımın içinden paranın alınarak dolaba bırakılmış olarak buldum. Emin olmadan birisini ya da birilerini suçlamak istemedim." (K33, 21, Erkek).

3.3.3. Suç ve Suç Korkusu Algısına İlişkin Diğer Değerlendirmeler

Suç korkusu, suçun kendisinden çok bireysel ve toplumsal bir sorun olup hızla yaygınlaşmakta ve artmaktadır. Bu bağlamda suç korkusunun öğrenciler tarafından nasıl algılandığı belirlenmeye çalışarak, "*En çok hangi suçun mağduru olma korkusunu yaşamaktasınız*?" sorusu yöneltilmiştir.

Görüşme yapılan 23 kadının verdiği cevaplar doğrultusunda; kadın katılımcılardan suç korkusuna ilişkin algısının "cinsel saldırı, fiziksel saldırı ve gaspa uğramak" olduğunu beyan etmeleri olmuştur. Bu suç türleri arasında 19 kadın görüşmecinin en çok korktuğu suç türü olarak "cinsel saldırı" suçunu belirtmeleri dikkat çekici olmaktadır. Görüşme yapılan 17 erkeğin genel olarak suç korkusuna ilişkin algısı "dolandırıcılık, fiziksel saldırı ve silahlı

saldırı" olduğu yönündedir. Erkek görüşmecilerin belirttiği bu suç türleri arasında dengeli bir dağılım söz konusu olmuştur.

"*Suç mağduru olma korkunuz günlük yaşam faaliyetlerinizi ve çevreyle olan ilişkilerinizi kısıtlamakta mıdır?"*

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde, 23 Kadın görüşmecinin 20'si bu soruya "Suç korkusu günlük yaşam faaliyetlerimi kısıtlıyor." şeklinde belirtirken, 3 kadın görüşmecinin kısıtlamadığı şeklinde beyanları olmuştur. Çalışmaya katılan 17 erkek görüşmecinin 10'u "Suç korkusu günlük yaşam faaliyetlerimi kısıtlamıyor." beyanı ağırlıkta iken, 7 görüşmeci erkeğin beyanı "Suç korkusu günlük faaliyetlerimi kısıtlıyor." olmuştur. Kadın ve erkek katılımcının bu soruya beyanlarından bazıları aşağıdaki şekildedir:

"Korku, kesinlikle günlük faaliyetlerimi kısıtlıyor. Karaman'a geldiğim ilk yıl yaşadığım sözlü taciz vb. olaylar yüzünden Karaman'a önyargı ile yaklaşıp, uzunca bir yıl geç vakitte çıkmanın doğru olmadığını düşünmüştüm." (K2, 24, Kadın).

"Kesinlikle kısıtlıyor. Bir kere kadın olmaktan kaynaklı en başta fiziksel bir suçun mağduru olma korkusu yaşıyorum. Bunu yaşamamak için aldığım önlemler, kadın olduğumuz için kendimizi sürekli koruyup kollama durumumuz, günlük yaşantımızı etkiliyor." (K4, 23, Kadın).

"Evet, suç korkusu günlük faaliyetlerimi kısıtlamaktadır. Şehir içinde bilmediğim bir yere gitmekten çekinirim, yolda yürürken yanıma birisinin yaklaşıp bir şey sormasından ve de onlara cevap vermekten çekinirim." (K4, 24, Kadın).

"Suç mağduru olma korkusunu her yerde yaşıyorum fakat bu günlük faaliyetlerimi ve ilişkilerimi kısıtlamama neden olmamaktadır." (K8, 22, Erkek).

"Evet, günlük faaliyetlerimi kısıtlamaktadır. Mesela geç vakitlerde şehir içinde arkadaşlarımla bir organizasyon yaparken kırk kere düşünüyorum." (K12, 24, Kadın).

"Evet, kısıtlamakta adres soran insanlara bile cevap vermekten kaçınıyorum." (K13, 24, Kadın).

"Kesinlikle kısıtlamakta. Karamanlı olduğum için Karaman'ı ne kadar tanısam da, bazı mekânlara belli bir saatten sonra gidemiyoruz. Mesela şehir dışından kuzenim, arkadaşlarım geldiği zaman geç saate kadar dışarıda kalmak istiyoruz fakat geç saatte ailem güvenlik endişesinden dolayı izin vermiyor." (K14, 24, Kadın).

"Hayır, sonuç olarak suç korkusuyla yaşayan bir birey değilim. Bu nedenle yaşamımı etkileyecek derecede bir korku seviyem yok." (K19, 27, Erkek).

"Evet, günlük faaliyetlerimi kısıtlıyor. Gece dışarıya tek başıma çıkamıyorum." (K18, 21, Kadın).

"Günlük faaliyetlerimi kısmen kısıtlıyor. Bölümüm gereği bilgisayar ve yazılım işi ile uğraşıyorum. Bu nedenle internet alışverişlerinde bilgilerin çalınma durumunu bildiğim için kişisel bilgilerimin çalınması korkusu yaşıyorum." (K20, 22, Erkek).

"Bazı durumlarda günlük faaliyetlerim kısıtlanıyor. Mesela trafikte yaşadığım yol verip vermeme gibi durumlarda o kişilerden uzaklaşıyorum ve münakaşa içerisine girmiyorum. Çünkü öfke ile hareket edip bir saldırı veya kavganın içinde bulunmak istemiyorum." (K24, 27, Erkek).

"Kısıtlamakta. Günümüzde o kadar çok kadın cinayete kurban gidiyor ve saldırıya uğruyor ki, bu haberler ister istemez kadın olarak beni etkiliyor. Kadın olarak her istediğimiz yere özgürce gidemediğimizi düşünüyorum. Sürekli kendimizi koruma içgüdüsü ile yetiştirildik." (K26, 22, Kadın).

"Suç sayılarının son yıllarda fazlaca artması benim de suç korkumu ister istemez arttırıyor. Çevremdeki insanlara temkinli yaklaşıyorum ve günlük faaliyetlerimi sınırlandırıyorum." (K28, 22, Erkek).

"Evet kısıtlıyor. Doğduğum mahallede yaşadığım saldırı olayı hep korkuyla yaşamama sebep oldu, akşamları yalnız başıma çıkamıyorum. Aile evimde bile olsa dışarda olduğumda, döneceğim zaman gelip beni almalarını söylerim. Karaman'da da arkadaşlarım olmadan çıkamıyorum. Kendimi kısıtlıyorum ve çevreye ve insanlara güvenim kalmadığı için rahat hareket edemiyorum." (K30, 23, Kadın).

"Evet, kısıtlıyor. Yaşadığım hırsızlık olayı yakın çevreme bile bir mesafe bırakmama neden oldu. Erkek arkadaşı tarafından öldürülen kadın cinayeti haberleri nedeniyle karşı taraftaki kişilere karşı güven sorunu yaşıyorum." (K40, 24, Kadın).

Suç mağduriyeti yaklaşımı suç korkusunun kişilerin doğrudan ya da dolaylı olarak suça maruz kalmaları durumunda oluşacağını belirtmektedir. Bu yaklaşıma göre, suç mağduriyeti yaşayan kişilerin daha çok suç korkusu yaşadığını bildirilmektedir (Skogan, 1987). Dolaylı olarak suç mağduriyeti yaşayan kişiler bu mağduriyetlerinin, genel olarak kendilerinin savunmasız olduklarını düşündükleri durumlarda tekrar yaşanabileceğini düşünmektedirler (Taylor & Hale, 1986). Daha önce bir suçun mağduru olan K2, K14, K24, K30 ve K40 adlı katılımcıların verdiği örnek cevaplarda olduğu gibi, yaşadıkları mağduriyetin etkisi ile daha fazla suç korkusuna maruz kalmaktadırlar.

3.3.4. Karaman'da Suç Korkusuna İlişkin Algılar

Suç olgusu bireysel bir fiilin ötesinde sosyo-ekonomik ve asayiş içerikler barındıran toplumsal bir olgudur. Toplumu ilgilendiren boyutu ile kent içinde güvenliğin sağlanabilmesi için devletin suçluluğun önüne geçmesi gerekmektedir. Bu bağlamda suçun bıraktığı korku

kent içinde, kentten kaynaklanıyorsa bu konu özelinde araştırmalar yapılması lüzumlu görülmektedir.

Çalışmada Karaman ile ilgili korku değerlendirmelerine yer verecek olursak; "*Yaşadığınız kentte sizi en çok korkutan suç türü nedir?" sorusuna* erkek katılımcılar *cinayet, silahlı saldırı, darp* gibi fiziksel saldırılar ile *dolandırıcılık* cevabını vermişlerdir.

Kadın katılımcıların bu soru hakkındaki görüşleri erkeklerden tamamen farklıdır. *Cinsel saldırı, taciz, kaçırılmak, fiziksel saldırı* gibi suç türlerinden daha çok tedirgin olduklarını bildirmektedirler.

Crew (2005) yaptığı çalışmada, suç korkusunun suç türüne göre değişiklik gösterebileceğini savunmaktadır. Ona göre, suçların varlığı ne kadar gerçekse, suç korkusunun gerçekliği de o kadardır. Bu bağlamda suç korkusunun özellikle çağdaş olarak tanımlanan toplumlarda suç oranlarıyla beraber artış gösterdiğini, yüksek suç oranlarının ve şiddet eylemlerinin artışının suç korkusunu da pekiştirdiği ifade etmektedir (Crew'den akt. Çardak, 2012: 27).

"Kent içinde bir yerden başka bir yere giderken tedirgin oluyor musunuz? Cevabınız evet ise lütfen sizi tedirgin eden mekânları yazar mısınız?"

Bu soru çerçevesinde kadın ve erkek görüşmecilerin kent özelinde değerlendirmeleri aşağıda belirtilen cevaplar şeklinde olmuştur:

"A*kşam vakitleri özellikle geç vakitlerde bu şehirde kendimi güvende hissetmiyorum. Beni en çok okulla yurt bölgesi, çarşı merkezden kaleye giden mahalle, bir de sanayi bölgesinden çarşıya giden Mara yolu tedirgin ediyor."* (K2, 24, Kadın).

"Akşam vakitleri tek çıkmak benim için korkutucu bir hal alıyor. Bu yüzden genelde arkadaşlarımla çıkmaya çalışıyorum. Evimin olduğu Doğukışla Mahallesi, okuldan çarşıya giderken geçtiğimiz sanayi yolu (Mara yolu) ürkütücü ve ıssız geliyor." (K3, 22, Kadın).

"Evet, kısmen kent içinde bazı mekânlar tedirgin ediyor. Gündüz ve arkadaş grubu ile gideceğim yerlerden herhangi bir tedirginlik duymam. Fakat akşam tek başıma dolmuşa binemem mesela. Okul ve yurttan çarşıya giden yol akşamları çok ıssız, ayrıca Doğu Kışla mahallesi tedirgin ediyor. Bunun yanında Kale civarı tekinsiz diye duyduğumuz için, arkadaşlarımla kaleyi gezip, bir kere bile civarında oturamamışızdır." (K6, 24, Kadın).

"Hayır, kent içinde bir yere giderken tedirgin olmuyorum." (K8, 22, Erkek).

"Evet, sokakların ışıklandırmanın yetersiz olması tedirgin edici bir durumdur. Özellikle Cumartesi pazarının olduğu mevkiler ve diğer merkeze bağlı mahallelerin genelinden tedirgin olurum." (K11, 20, Kadın).

"Evet, akşamları dersten sonra dışarı çıktığımda araba kornaları çalıyor ve bu durum beni tedirgin ediyor. Devlet yurtlarının olduğu bölgeyi güvenli bulmuyorum. Bir de merkezdeki kafelerin birinde uyuşturucu madde alınmış, bu olayları da duyduğumuz için güvenli gelmiyor." (K13, 22, Kadın).

"Aslında kent merkezinde, çarşı alanında tedirgin olmuyorum. Fakat Toki civarında ışıklandırma az ve bölge ıssız olduğu için tedirgin oluyorum. Bir de Kale civarı, Kazalpa, Hecceler dedikleri bölgeler tekinsiz diye duyduğumuz için bu bölgelerden geçemiyoruz." (K14, 23, Kadın).

"Mara yolunda gece yaya olarak seyahat etmekten çekinirim." (K19, 27, Erkek).

"Evet. Yerleşimin az olduğu ya da ışıklandırmaların az olduğu bazı mekânlarda akşam vakitlerinde tedirgin olurum. (Kale civarı, Mara yolu)" (K25, 23, Erkek).

"Hayır, tedirgin olmuyorum. Engelli bir bireyim ve kent içinde engellilere karşı daha hassas davranılıyor. Bir yere giderken bana hep yardım edildi. Bu yüzden hiç tedirginlik yaşamadım." (K28, 22,Erkek).

"Ben Karaman'a geldiğimden beri okuluma yakın olan devlet yurdunda kalıyorum. Ne kadar yakın gibi görünse de o mesafe bile akşam vakitleri korkutucu olabiliyor. Çünkü yurtların olduğu bölgede ne bir market, ne bir kafe var. Başıboş gezenler mi dersiniz, arabalar mı dersiniz yurdun etrafında hepsi konuşlanmış. Bu durum beni tedirgin ediyor." (K30, 23, Kadın).

"Evet, tedirgin oluyorum. Çevremde işittiğim hadiseler de daha çok korku yaşamama neden oldu. İlk kaldığım yurda yakın olan Mara ve çevresi, merkeze giden sanayi yolu çok metruk ve korkutucu. Ayrıca kale civarı gibi yerlerde tekinsiz kişilerin olduğunu söyledikleri için bu bölgelerden geçemiyorum." (K34, 23, Kadın).

Çalışmada görüşmecilerin birçoğunun tenha, ıssız ve karanlık mekânlardan tedirginlik duymakta oldukları görülmektedir. Bu görüş, literatürde belirtilenleri destekler niteliktedir. Karaman özelinde görüşmecilerin cevapları derlendiğinde, kampüs ve yurtlar bölgesinde kadın öğrencilerin tedirginlik duyduğu sonucuna varılabilir. Özellikle geç saatlerde üniversiteden yurtlarına dönen kadın öğrencilerin çoğunluğu korktuklarını dile getirmektedirler.

Araştırmanın vereceği sonuçlar Karaman'ın güvenlik önlemleri için önemli olduğu düşünüldüğünde, Karaman özelinde görüşmeci öğrenciler tedirginlik veren yerleri belirtmişlerdir. Devlet yurtlarının olduğu bölge, akşamları üniversite içerisi, hastane yolu, üniversiteden merkeze giden sanayi yolu, Mara ve çevresi diye adlandırılan yer, çoğunluğu öğrencilerin yaşadığı Doğukışla Mahallesi, Cumartesi Pazarının olduğu mevkii, Tapduk Emre Mahallesi civarı, Kale ve civarı, Kazalpa denilen bölge ve Karaman'ın çıkışı yollarının

tedirginlik verdiği söylenmektedir. Bunun yanında, yurt bölgesinde araçların konuşlanmasının ve bu araçlarda bekleyen gençlerin kadın öğrencilere tedirginlik verdiğini bildirmesi bu konuda ciddiyeti gözler önüne sermektedir.

Okuldan eve veya yurda dönerken bir korku duyuyor musunuz? Sizi en çok tedirgin eden ne olurdu?

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde, kent içinde okul ile ev/yurt arasında tedirginlik duyup duymadığı barınma durumuna göre kategorize edilirse; devlet yurdunda kalan 15 kadın görüşmecinin 11'i okul ile yurt arasında giderken tedirgin olduğunu bildirirken, 4 kişi tedirgin olmadığını bildirmiştir. Diğer evde kalan 8 kadın görüşmecinin hepsi okul ile ev arasında tedirgin olduğunu beyan etmişlerdir. Erkek görüşmecilerden devlet yurdunda kalan 1 kişi ve evde kalan 2 kişi okul ile ev/yurt arasında giderken tedirgin olurken, diğer 14 erkek görüşmeci de tedirgin olmadıklarını bildirmişlerdir. Bu soru çerçevesinde kadın ve erkek katılımcıların tedirgin olup olmadığı durumlar ile ilgili cevaplara yer verilmiştir:

"Okul ile evim arasında korku duyuyorum. Evimin (Doğukışla Mahallesi) yakınında 2 genç tarafından tehdit edilmiştim. O günden sonra sürekli arkamı kolluyorum ve okuldan çıkınca oyalanmadan hızlı hızlı eve gitmeye çalışıyorum." (K3, 22, Kadın).

"Evet, korku duyuyorum. Özellikle başıboş dolanan sokak hayvanları ve alkol vb. bağımlısı kişiler beni korkutuyor." (K5, 21, Kadın).

"Okul çevresinde öğrenci dışında farklı amaçla bulunan kişiler tedirginlik veriyor." (K12, 24, Kadın).

"Yurdumuzun önünde sürekli arabalar bekliyor, kimin hangi amaçla geldiği belli değil. İkinci öğretim olduğumuz için geç saatte çıkmamız dezavantaj bizim için ve okul ile yurdum arasında giderken tedirgin oluyordum." (K13, 22, Kadın).

"Korku duyuyorum. Okuldan yurda dönerken sözlü saldırıya maruz kalmıştım, o olayın da etkisiyle en çok grup halinde gençlerden ve yurdun yakınlarındaki tekinsiz arabalardan korkuyorum." (K14, 23, Kadın).

"Okul ile ev arası mesafede korku duyuyorum. Laboratuvardan geç çıktığımda eve dönerken korku hissederim fakat güvenlik olduğunu bilmek beni biraz olsun rahatlatıyor. Bir de eve dönerken toplu taşıma içinde tek başıma isem bu beni çok korkutuyor." (K15, 25, Kadın).

"Evet, yurdun önünde bekleyen birçok arabadan dolayı tedirginim." (K16, 23, Kadın).

"Okul etrafında görülen sokak hayvanları, özellikle köpek saldırısına uğrama korkusu beni tedirgin eder."(K19, 27, Erkek).

"Yurt ile okul arasında gidip gelirken tedirgin olmuyorum. Beni en çok tedirgin eden durumun okul civarının ıssız olmasıdır." (K22, 22, Erkek).

"Ev ve okul ile iş arasında tedirgin olmuyorum. Herhangi bir olayla karşılaşmadım." (K24, 27, Erkek).

"Sokak hayvanlarından korkuyorum. Özellikle okul civarındaki köpekler saldırgan olabiliyor." (K27, 22, Kadın).

"Ev ile okulum arası giderken tedirgin olmuyorum. Engelli bireyim ve ailemden yardım alarak gidip geldiğim için kendimi güvende hissediyorum."(K28, 22, Erkek).

"Yurdum ile okul arası giderken tedirgin olmuyorum. Beni en çok tedirgin eden, silahlı bir saldırı arasında kalmak olurdu." (K29, 22, Erkek).

"Evet, korku duyuyorum. Yaşadığım takip edilme olayından sonra arkamda yürüyen herkese karşı içimde bir şüphe oluşuyor. Hele karanlıkta asla yalnız yürüyemem illa ki biri

yanımda olmalı ya da o saatte mecbur olmadıkça çıkmamaya özen gösteririm." (K30, 23, Kadın).

"Hayır, okul ile yurt arasında giderken tedirgin olmuyorum." (K32, 24, Kadın).

"Evet, tedirgin oluyorum. Geç saatte yurt yolu ve civarı tekinsiz oluyor. En çok yurt civarı bekleyen araçlardan biri çıkıp saldırırsa diye aklıma bin bir türlü kötü şey geliyordu." (K40, 24, Kadın).

Yukarıdaki soruyla ilintili olarak katılımcıların verdiği cevaplar değerlendirildiğinde: K12, K13, K14, K16 ve K40 kod numaralı katılımcılar, yurtlar bölgesinde bekleyen kişi veya araçlardan dolayı tedirginlik duyduklarını iletirlerken, K5, K19 ve K27 katılımcıların sokak hayvanları veya köpeklerden dolayı tedirginlik duyduklarını bildirmişlerdir. K3, K14 VE K30 kod numaralı katılımcıların grup halindeki gençlerden dolayı yaşadıkları suç korkularını yaşayacakları korkusu endişesiyle tedirginliklerini dile getirmektedirler. Bunun yanında K22, K24, K28, K29 ve K32 kod numaralı katılımcılar tedirginlik duymadıklarını dile getirmişlerdir.

3.3.5. Karaman'da Güvenliğe ve Ulaşıma İlişkin Algılar

Kente ilişkin suç korkusunu ölçmeye yönelik olarak sorulan diğer bir soru da; *"Yaşadığınız kent içinde gece vakitleri dışarı çıkmaya ilişkin güvenlik algınız nedir? Kenti gece vakitleri güvenli buluyor musunuz?"* sorusudur.

Gece ve gündüz vakti kente ilişkin güvenlik algısı arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Özellikle Uludağ ve Dolu (2013) çalışmalarında, gece ve gündüz vakti hissedilen korku düzeyinde önemli farklılıklar bulunduğunun altını çizmektedirler. Görüşmecilerin güvenliğe ilişkin verdiği cevaplar da bu kanıyı destekler niteliktedir ve 10 (on) katılımcının görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir:

"Hayır, güvenli bulmuyorum. Geç saatlerde Karaman çok korkutucu olabiliyor." (K2, 24, Kadın).

"Karaman'da gece dışarı tek başıma çıkmayı güvenli bulmuyorum. Bu güvensizlik şehir içinde duyduğum suç haberinden kaynaklı." (K4, 23, Kadın).

"Hayır, güvenli bulmuyorum." (K5, 21, Kadın).

"Hayır, güvenli bulmuyorum şehrin suç oranları bu güveni sağlamıyor." (K12, 24, Kadın).

"Hayır, güvenli bulmuyorum sosyal medyadan duyduğum olaylardan dolayı Karaman güvenli bir şehir olarak gelmiyor bana." (K13, 22, Kadın).

"Belli zamanlar güvenli buluyorum, ailemle, tanıdıklarımla çıktığım zamanlar. Bunun dışında tek başıma güvenli bulmuyorum." (K15, 25, Kadın).

"Yaşadığım muhit çok tenha olduğu için, gece yürüyüş yaparken çekinirim (Üniversite çevresi)." (K19, 27, Erkek).

"Hayır, güvenli bulmuyorum." (K23, 23, Erkek).

"Güvenli bulmuyorum. Hele geç saatlerde Karaman daha tedirgin ediyor. Çünkü o saatte dışarda ne bir polis görüyorum ne bir bekçi. Vardır belki ama merkezi yerlerde. Onun dışında başımıza bir şey gelse müdahale edecek yakınımızda kimse yok diyebilirim." (K30, 23, Kadın).

"Güvenli bulmuyorum. Arkadaşımın başına gelen olay geç vakitte olmuştu bu yüzden." (K34, 23, Kadın).

K2, K4, K15, K19 ve K34 kod numaraları ile belirtilen katılımcılar kenti geç vakitlerde güvenli bulunmadığını belirtirlerken, 'gece vakti tek başına çıkamayacakları'

ibaresini de eklemektedirler. Bunun yanında K4, K12 ve K13 Katılımcıları, şehrin suç oranları ve haberleri nedeniyle güvenli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Karaman'da ulaşım ile ilgili bir endişe yaşanıp yaşanmadığı ile ilgili soruya gelecek olursak;

Karaman'da akşam toplu taşıma aracı kullanıyor musunuz? Cevabınız evet ise bunu güvenli buluyor musunuz açıklar mısınız?

Aşağıda yer alan 14katılımcının bu konu hakkındaki düşünceleri şu şekildedir:

"Evet, toplu taşıma araçları kullanıyorum. Arkadaşlarımla birlikte kullandığım zaman güvenli hissediyorum fakat tek başıma geç saatte toplu taşımayı güvenli bulmuyorum." (K3, 22, Kadın).

"Evet, toplu taşıma aracı kullanıyorum. Yürüyerek gitmektense, araçla gitmek daha güvenli geliyor." (K5, 21, Kadın).

"Toplu taşıma aracı kullanıyorum. Belediye otobüsü kullandığım zaman güvenli buluyorum fakat dolmuş kullandığım zaman dolmuşta az kişi olması beni tedirgin ediyor." (K6, 24, Kadın).

"Evet, işim olduğu zaman mecburen toplu taşıma kullanıyorum fakat güvenli bulmuyorum. Özellikle tek başıma toplu taşıma kullanacaksam bu korku iki kat artıyor. Özgecan Aslan cinayeti haberlerinde olayın toplu taşıma aracında gerçekleşmiş olması yaşadığım korkuyu tetikledi." (K7, 23, Kadın).

"Toplu taşıma öğrenci ve sivil halkı barındırdığı için ister istemez çekince duyuyordum." (K13, 22, Kadın).

"Evet, toplu taşıma kullanıyorum fakat güvenli bulmuyorum. Özellikle dolmuş gibi araçlarda tek başıma olduğum zaman Özgecan olayı aklıma geliyor ve inene kadar telefonla konuşuyorum." (K15, 25, Kadın).

"Evet, toplu taşıma kullanıyorum, güvenilir. Bu zamana kadar kötü bir olay yaşamadım." (K16, 23, Kadın).

"Kullanmamaya çalışıyorum ama kullandığım zamanlarda da kendimi güvende hissetmiyorum." (K18, 21, Kadın).

"Evet, akşam saatlerinde belirli bir güzergâh doğrultusunda ilerlediği için özellikle belediye otobüslerini güvenli buluyorum." (K23, 23, Erkek).

"Evet, kullanıyorum. Güvenlik konusunda kendi adıma endişe duymuyorum." (K25, 23, Erkek).

"İkinci öğretim olsaydım muhtemelen korku duyardım." (K27, 22, Kadın).

"Toplu taşıma aracı kullanıyorum ve güvenli buluyorum." (K29, 22, Erkek).

"Toplu taşıma aracı kullanıyorum ve özellikle belediye araçları güvenli diyebilirim." (K33, 21, Erkek).

"Mecbur kalmadıkça akşam toplu taşıma kullanmamaya çalışıyorum. Kullandığım zamanlarda da tek gitmemeye özen gösteriyorum." (K34, 23, Kadın).

Bu soruya verilen cevaplar derlendiğinde, ilginç olan bir konu karşımıza çıkmaktadır. Kadın görüşmecilerin akşam toplu taşıma aracı kullanmasından kaynaklı korkunun nedenlerinden birisi, Özgecan Aslan olayıdır. Bu olay da cinayete kurban giden kişinin bir toplu taşıma aracında olması özellikle kadınlar açısından bir güvenlik endişesi yaratmaktadır. Görüşmecilerin verdiği bazı cevaplarda bu olayın ana neden olduğu açıkça belirtilmektedir. Diğer kıstas ise, tek başına veya toplu olarak kullanım noktasında olmuştur. Görüşmecilerin

bu soruya verdiği cevaplar, "tek başıma toplu taşıma kullanıyorsam korku hissederim, toplu olarak kullanıyorsam korku hissetmem" şeklinde olmuştur.

Diğer bir soruda, *"Kentte karşılaştığınız aşağıdaki kişilerden hangisinden en çok tedirgin olursunuz?" ş*eklinde korku ve endişe yaratabilecek çoktan seçmeli şıklar eklenmiş olup, soruyla ilintili olarak *"Bu gruplardan birisi ile olumsuz bir deneyiminiz oldu mu?"* sorusuyla bağlanmıştır.

Soruya verilen cevaplar derlendiğinde, erkek öğrencilerin hemen hemen hepsi kent içinde "sarhoşlar, madde bağımlıları ve akıl sağlığı yerinde olmayan" kişilerden endişe duyduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında kadın öğrencilerin verdiği cevaplar ise "sarhoşlar, grup halinde gençler, madde bağımlıları" olmuştur.

"*Evet, grup halindeki gençlerin sözlü saldırısı ve tehditi olayını yaşadım. Üniversite çıkışından eve (Doğukışla mahallesi) giden yollar ışıksız ve güvensiz. Okul çıkışı iki genç beni eve kadar takip etti. Konuşmayınca 'seni rahatsız ederiz' şeklinde tehditlerine maruz kalmıştım."* (K3, 22, Kadın).

"Grup halindeki gençlerin sözlü saldırısına maruz kaldım. Ben ve kız arkadaşlarım bu hadiseyi çok kez yaşadık. Arkadaşlarımla yaşadığım olayın dışında, tek başıma yurttan okulun yakınındaki mahallede arkadaşlarımın evine notları almak için gidecektim. Görüntüm de nasıl tarif edeyim, erkek gibi. Böyle tek başıma çıkacağım zaman özellikle dikkat çekmemeye çalışırım, bol kıyafetler giyer, bere takarım. Benim o halimle bile dolmuş beklediğim esnada yanıma yaklaşıp gideceğim yere bırakmayı teklif ettiler. Olumsuz cevap verilince de burada ifade edemeyeceğim şekilde sözler sarf edildi." (K2, 24, Kadın).

K2.'nin beyanında belirttiği ilginç bir nokta şudur: "…*Görüntüm de nasıl tarif edeyim, erkek gibi. Böyle tek başıma çıkacağım zaman özellikle dikkat çekmemeye çalışırım, bol kıyafetler giyer, bere takarım."* İfadesi kadın olmaktan dolayı yaşadığı korkunun en açık

örneğidir. Bu konunun kadın olmanın suç korkusu ile eşdeğer olduğu ibaresine çıktığı düşünülürse, ülkemizde de suçun mağduru olmamak adına fiziksel görüntüsünü değiştirmeye çalışan kadın profiline örnek nitelikte bir cevap olmuştur.

Ferraro (1995) ve Stanko'nun (1990) belirttiği gibi, kamu alanlarına kadınların erişimi, kadınsı yaralanabilirlik beyanlarının dolaşımıyla kısıtlanır. Kadınların evlerinin dışında bulundukları her an tetikte olmak zorunda olduklarını ima ederler. Ataerkil sistemlerde kadın olmaktan kaynaklı olarak güçsüzlük psikolojisi ile daha güçlü olanın saldırı durumuna geçtiği ve güçsüz olanın korunma durumuna geçtiği görülmektedir.

Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerinin, kadınlar ve erkekler üzerinde korku duydukları suçlar konusunda da devreye girdiğini söyleyebilmek mümkündür.

3.3.6. Karaman ile Yaşadıkları Mekânın Karşılaştırmasına İlişkin Bulgular

Güvensizlik duygusuyla ilişkili olarak gelişen suç korkusu üzerine yürütülen çalışmalara göre, suç korkusu ile çevrenin fiziksel durumu arasında bir ilişki olduğu ve bireylerin kendilerini güvensiz hissettiği yerlerde suça maruz kalacaklarına dair korku duydukları savunulmaktadır (Çardak, 2011; Snedker (2011), Ferguson ve Mindel, 2007; Apak ve diğ., 2002). Güvensizlik algısı ve suç korkusu giderilmediği takdirde toplumdaki bireylerde uzaklaşmaya yol açar, bu da toplumdaki sosyal ilişkilerin zedelenmesi, mekân kullanımlarının ve kentlilerin rutin faaliyetlerinin etkilenmesi, kişilerde psikolojik bir takım rahatsızlıklara yol açabilmesi gibi pek çok olumsuz sonucu da beraberinde getirmektedir. Bu sebeple kamunun kentsel çevrede tehdit oluşturan unsurları tespit edip, iyileştirmesi gereklidir. Bu sayede yaşanılan mekânda güvenli çevreler yaratabilir.

Yaşanılan mekânı değerlendiren öğrencilerin farklı çevrelerden geldiği düşünüldüğünde, hem Karaman'da suç korkusunu değerlendirmeleri açısından hem de alınabilecek önlemler açısından karşılaştırma sorularına yer vermekte fayda vardır.

İlk olarak, *Karaman'dan önce bulunduğunuz kentte kendinizi güvende hissediyor muydunuz? Herhangi bir suç türü ile karşılaştınız mı?* Sorusuna verilen cevaplar derlendiğinde, 12 (*oniki*) katılımcı şu şekilde görüşünü belirtmektedir:

"Geldiğim şehirde güvende hissediyorum. Orada bir suç türü ile karşılaşmadım fakat olmadığı şeklinde de bir beyan vermek istemem. Duyduğumuz olaylar vardı. Dolandırıcılık, hırsızlık, kapkaç olayları gibi…" (K1, 23, Erkek).

"Aslında bulunduğum kent tehlikeli diye bilinir, terör olayları sık yaşandığı için haberlere konu olur. Fakat tanıdıklarımla birlikte yaşadığım için güvenli hissediyorum. Yaşadığım kentte çevremde herhangi bir suç türü yaşamadım." (K4, 23, Kadın).

"Güvenilir hissetmiyorum aslında bu olay Karamana göre bir şey değil ülke olarak suçlara karşı korku yaşıyoruz. Laf atma, tehdit gibi sorunlar yaşadım." (K13, 22, Kadın).

"Kendi memleketimde daha güvende hissediyorum. Oturduğumuz çevrede herkes tanıdık ve ailem yanımda olduğu için olabilir. Memleketimde hırsızlık olayı yaşamıştık, ona rağmen endişe duymuyorum." (K14, 23, Kadın).

"Memleketimde daha güvenilir hissediyorum. Aslında evimizin bulunduğu bölgede akrabalarım ve tanıdıklarım yaşadığı için kendimi güvende hissediyor olabilirim. Herhangi bir suç ile karşılaşmadık." (K17, 23, Kadın).

"Önceden yaşadığım yerde çok güvende hissediyordum. Aslında suç korkusu uyandıracak kişi ve durumlarla karşılaşılsa da şehir merkezinde yaşamış olmak güvende hissettiriyordu." (K19, 27, Erkek).

"Memleketimde daha güvende hissediyorum. Antalya Karaman'a göre kalabalık bir şehir ve yazın nüfusu artıyor. Buna rağmen ne bir sözlü saldırı, ne bir tehdit olayı duydum." (K26, 22, Kadın).

"Memleketimde daha güvende hissediyordum. Kendi mahallemde sözlü saldırı yaşamış olsam da, yine de ailem, komşularım var diye düşünüyorum. Karaman'da ise bir olay yaşadığımda kendimi savunmasız hissediyorum ve bu benim korkumu arttırıyor."(K30, 23, Kadın).

"Geldiğim şehir de Karamanla aşağı yukarı aynı özelliklere sahip. Geldiğim şehirde biraz daha güvende hissediyorum." (K27, 22, Kadın).

"Karaman dışında yaşadığım yer büyükşehir. Büyükşehirde ister istemez her suç türünün yaşandığını duyuyoruz ki, çevremde de yaşandı. Ailemle yaşadığımız apartmanda komşumuzun evine hırsız girdi. İstanbul'da hırsızlık çok yaşanıyor. Ona rağmen ailemle olduğum için güvenli hissediyorum." (K34, 23, Kadın).

"Karamandan önce bulunduğum kentte kendimi güvende hissediyordum. Herhangi bir olayla karşılaşmadım." (K39, 30, Erkek).

Karaman'ı karşılaştırılan ilk soru ile ilintili olarak diğer bir soru ise, "*Sizce geldiğiniz yer mi, yoksa Karaman mı daha güvenli?"* sorusu idi. Değerlendirmeler ışığında görüşmecilerin neredeyse tamamına yakını geldikleri kentin daha güvenli olduğunu söylemişlerdir. Burada Karaman'ı suç korkusu konusunda değerlendiren görüşmecilerin profilinin önemli olduğunu düşünüyorum. Değerlendirme yapan görüşmecilerin yaş aralığının 20-25 olduğu düşünüldüğünde, hemen hepsi ailesiyle birlikte yaşayan bireylerdir. Hâl böyle olunca, aile koruması ve desteği gören bireylerin yaşadığı mekânı daha güvenli bulması normaldir. Burada yaşanılan mekânda ne suç işlenirse işlensin ulaşabileceği, güvenebileceği insanlarla bir arada yaşayan ve evlerinden belki de ilk kez üniversite eğitimi için ayrılan bireyden bahsediyoruz. Bu açıdan kendilerini geldikleri yerde daha güvende hissetmeleri sadece Karaman ile açıklanamaz.

İlk soruda bahsedilen Karaman'dan önce yaşanılan mekânda güvende hissetmekle alakalı olarak diğer bir husus da, herhangi bir suç türüyle karşılaşan kişiler kıstasıdır. Bu noktada herhangi bir suç türüyle karşılaşan bireylerin kenti değerlendirmeleri farklı olacaktır. Hem geldikleri kentte hem de Karaman'da suç ile karşılaşmış kişilerin güvenlik algıları zedelenmektedir. Söz konusu suç ile karşılaşma durumunda kişilerin geçmiş deneyimleri tamamen ilerleyen zamanlarda karşılaşabileceği korku boyutuna etkisi bulunmaktadır.

Karaman'ın geldiğiniz kente göre suç konusunda dezavantajı var mıdır? Varsa nedir?

Kentin büyüklüğü ve konumu yani kısaca bulunduğu bölge suç korkusuna etki eden diğer bir etkendir. Nitekim yukarıdaki soruya verilen görüşler de bunu doğrular niteliktedir. Bunun yanında kent içinde çevrenin fiziksel durumu ile suç korkusu arasında bir ilişki olduğu düşünüldüğünde, kişilerin kendilerini güvensiz hissettikleri yerde suça maruz kalacaklarına dair korku endişelerinin artabileceği savunulmaktadır. Little ve diğ.'e göre (2005), çevrenin fiziksel koşulları ve çevre düzenlemesi suç korkusu oluşumunda ve güvenlik algısı hususunda önemli bir yere sahiptir.

Söz edilen soru kent özelinde dezavantajları dile getirdiğinden dolayı katılımcıların çoğunun görüşüne yer verilmeye çalışmıştır. Bu bağlamda 16 (*onaltı*) katılımcının görüşü şu şekildedir:

"Karaman konum olarak dikkat çekmeyen bir bölge gibi duruyor. Bundan dolayı uyuşturucu gibi suçlar ve buna bağlı olarak ta cinayetler daha çok işleniyor, bunlar dezavantaj diyebilirim." (K1, 23, Erkek).

"Geldiğim kent Denizli. Denizli'de de suç olayları var fakat kendimi bildiğim bir ortamda daha güvende hissediyorum. Karaman'ın Denizli'ye göre dezavantajı güvenlik güçlerinin yetersiz ve ıssız bölgelere her zaman ulaşamıyor olmasıdır." (K3, 22, Kadın).

"Evet, dezavantajı var. Genel olarak toplumun suça ve suçluya bakış açısında problemler var. Ayrıca toplum bilinci eksik diye düşünüyorum." (K5, 21, Kadın).

"Karaman'ın dezavantajı güvenlik konusunda yetersiz olması, özellikle yurtlar bölgesinde polislerin beklemesi gerekli diye düşünüyorum. Ulaşımının yetersiz oluşu kent içinde güvensiz hissettiren diğer bir durumdur." (K6, 24, Kadın).

"Yaşadığım şehir büyükşehir fakat burada birbirini tanıyan, samimi ilişkilerin olduğu insanlarla iç içe yaşadığım için suç korkusu yaşamıyorum. Karaman geldiğim yere göre nispeten küçük olduğu için, en küçük suç bile şehir içinde çabuk duyuluyor veya suç yakınımızda işleniyor. Bu yüzden dezavantajlıdır." (K14, 23, Kadın).

"Karaman daha küçük bir yer olduğu için geldiğim kente göre daha avantajlıdır." (K16, 23, Kadın).

"Geldiğim kent Mersin'in ilçesi Tarsus. Karaman'a göre nispeten küçük fakat algıdan dolayı mıdır bilmiyorum, Karaman da kendimi sürekli tetikte hissettiğim için daha çok korkuyorum. Karaman'ın dezavantajı şehrin ıssız bölgelerinin çok ve denetlenmiyor olması olabilir." (K17, 23, Kadın).

"Yurtların bulunduğu çevrenin tenha olması dezavantajdır." (K18,21, Kadın).

"Karaman'ın tenha bölgeleri daha fazladır." (K19, 27, Erkek).

"Evet, vardır. Suçun önüne geçilmesi hususunda alınan güvenlik tedbirleri yeterli değil." (K25, 23, Erkek).

"Geldiğim kent Antalya. Yaz dönemi daha da kalabalık olan farklı milletlerden insanların geldiği bir şehir. Fakat ona göre önlemini almış ve akşamları dolmuş, taksi sürekli geçmekte. Karaman'da bu durum yok. Hem dolmuş az geçiyor hem de taksi bile yok Üniversite çevresinde." (K26, 22, Kadın).

"Geldiğim kent büyükşehir. Dezavantajı kalabalık ve kozmopolit olmasıdır. Karaman ise daha küçük bir il ve güvenlik konusu dezavantajı olabilir. Küçük olması suçluları yakalama anlamında bir avantaj sağlasa bile, suç ile karşılaşma olasılığı daha fazla diye düşünüyorum." (K30, 23, Kadın).

"Karaman'ın dezavantajı geç saatlerde taşımanın sıkıntılı olması diyebilirim. Belli saatten sonra okul, yurtlar bölgesinden hiçbir taşıt geçmiyor, taksi bile bulmak sıkıntılı." (K36, 23, Erkek).

"Karaman'ın dezavantajı, takip edilmeyen genç nesil olduğunu düşünüyorum." (K39, 30, Erkek).

Görüşler ışığında, Karaman'a göre nispeten büyük kentlerden gelen kişiler, Karaman'ı suç takibi açısından avantajlı görse de, suç ile karşılaşma olasılığı olarak dezavantajlı görmektedirler. Karaman, bulunduğu konum dolayısıyla tercih edilme sebebi olabilmektedir. Bunun yanında ise, kentte karşılaşılan ıssız alanlar ve denetlenememe durumları da kentin dezavantajı olarak yansımaktadır.

Görünüş olarak aydınlatmanın yetersiz olduğu alanlar, eski ve bakımsız evlerin bulunduğu alanlar kişilerde tedirginlik yaratacak mekânlardır. Böyle bir ortamda ne ile karşılaşacağını bilemeyen kişilerde korku oluşmaktadır. Bulunduğu bölgede aydınlatma yetersiz olduğu için gece evinden çıkmak istemeyen kişiler, bu sorun ortadan kaldırıldığında evinden daha çok çıkacak, önceden tenha olan park ve bahçeler daha fazla kalabalıklaşacak ve dolayısıyla azalan güven hissi artmaya başlayacaktır.

Bunların yanında medyada yer alan olaylar da kişilerin bilinçaltına yerleşmektedir ve bu durumda kişilerin korku seviyelerine etki etmektedir. Örneğin son yıllarda kadın cinayetleri, kaçırılma vb. haberlerin medyada fazlaca yer alması, bunun sonucunda bu haberlerden etkilenen kişilerin gece sokağa çıkmaya çekinmesi durumlarına neden

olmaktadır. Bu tarz haberlerden etkilenmiş kişiler çıksa bile, ıssız yerlerden geçerken bir korku duyacak, aydınlatmanın yetersiz olduğu kent bölgelerinden ürperecektir (Dolu ve dig. 2010).

Karaman'dan önce yaşanılan mekân ile suç korku analizinde bir diğer karşılaştırma şu şekildedir: *"Geldiğiniz yerde suç korkusu hissediyor muydunuz?"*

Sözü edilen karşılaştırma sorusuna 11 (*onbir*) katılımcının ifadeleri şu şekildedir:

"Geldiğim yerde Karaman'daki gibi suçlar çok duymadığım için pek fazla suç korkusu yaşamıyordum." (K1, 23, Erkek).

"Karaman ya da kendi yaşadığım kent olarak bir ayrım yapmaktan ziyade, Türkiye'nin neresinde olursak olalım kadın olduğumuz için en çok korkuyu biz hissediyoruz diyebilirim." (K3, 22, Kadın).

"Suç korkusu hissediyorum ve Karaman'da tedbirli oluyorum." (K11, 20, Kadın).

"Geldiğim yerde suç korkusu hissetmiyorum." (K12, 23, Kadın).

"Geldiğim yerde tanıdıklarım olmasına rağmen yine de suç korkusu hissediyorum ve önlemimi alıyorum." (K13, 22, Kadın).

"Genel olarak Karaman ya da kendi yaşadığım yer olarak bakmamak lazım. Eğer kız ve kadınsanız bu korku her yerde aynı diye düşünüyorum." (K16, 23, Kadın).

"Karaman'daki gibi uyuşturucu madde kullanımı haberleri ve sıkça duyduğumuz yakınımızda işlenen cinayet haberleri çok duymadığım için geldiğim yerde suç korkusu pek fazla yaşamıyordum." (K17, 23, Kadın).

"Evet, geldiğim yerde suç korkusu hissediyorum." (K25, 23, Erkek).

"Genel olarak her yerde suç korkusu hissediyorum. Kadın olmak başlı başına korku ile birlikte yaşamak demek." (K30, 23, Kadın).

"Geldiğim yer İstanbul gibi karışık bir şehir fakat gece de olsa her yer açık ve korku hissetmiyorum." (K34, 23, Kadın).

"Hayır, suç korkusu hissetmiyorum." (K39, 30, Erkek).

Bir diğer karşılaştırma sorusu da *"Karaman'da suç korkusu hissediyor musunuz?"* sorusudur. Yine bu soru özelinde verilen cevaplar derlendiğinde, 10 (on) katılımcı şu şekilde ifade etmektedir:

"Evet, bu şehirde her an bir durumla karşı karşıya gelebilecekmişim hissi maalesef ki var." (K1, 23, Erkek).

"Evet, bu şehirde suç korkusu hissediyorum." (K5, 21, Kadın).

"Evet, suç korkusu hissediyorum. Bu yüzden Karaman'da kendimi her zaman tedbirli olmak durumunda hissediyorum." (K13, 22, Kadın).

"Evet, hissediyordum." (K18, 21, Kadın).

"Hayır, Karamanda da suç korkusu hissetmiyorum."(K20, 22, Erkek).

"Evet, Karaman'da suç korkusu hissediyorum." (K21, 23, Kadın).

"Hayır, suç korkusu hissetmiyorum." (K28, 22, Erkek).

"Hayır, suç korkusu hissetmiyorum." (K32, 24, Kadın).

"Hayır, Karamanda da suç korkusu hissetmiyorum." (K33, 21, Erkek).

"Evet, Karaman'da çok çeşitli suç türleri var ve çok yakınımızda işleniyor olması korku hissettiriyor." (K37, 23, Erkek).

Suç korkusu konusunda bu iki karşılaştırma sorusu görüşmecilerin cevapları ışığında değerlendirildiğinde; görüşmecilerin yarısı geldikleri kenti çeşitli sebeplerle (tanıdıklarının olması, bilindik simaların olması vs.) daha güvenilir olduğunu beyan ederken, diğer bir yarısı da suç korkusu hissedip güvenli bulmadıklarını beyan etmektedirler. Karaman'dan önce bulundukları kenti suç ile ilişkilendirdiklerinde yine suç korkusu yaşadığını bildiren kesim, konuyu Karaman özelinde değil de, Türkiye'nin neresinde olursa olsun aynı görüşe sahip olacağını bildiren ifadeler kullanmışlardır. En dikkat çeken nokta ise, kadın görüşmecilerin *"Türkiye'nin neresinde olursak olalım kadın olmamızdan kaynaklı korku hissediyoruz."* ifadesi yine yapılan çalışmaları destekler niteliktedir. Bunun yanında bu ifade son yıllarda kadınların belleğine öyle çok yerleşmiş ki, neredeyse kadın olmanın korku ile eş değer olmak olduğunu bildirmektedirler. Bu ifade, korku konusunda durumun ehemmiyetini gözler önüne seren en acı ifade olarak görünmektedir.

Sonuç olarak, görüşme kısmında elde edilen bulguları araştırmanın hipotezleri doğruluğu açısından değerlendirmek gerekirse: "Suç ile karşılaşmış kişilerin suç korkusu daha fazladır." hipotezi, daha önce suç ile karşılaşmış 19 kişiden tamamına yakınının verdiği "suçun mağduru olma korkusu yaşamaktayım." beyanı ile desteklenmektedir.

"Suç ile karşılaşma korkunuzu medya ve haber kaynakları etkilemekte midir?" sorusuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde 40 katılımcının 32'sinin de "Medya ve haber kaynakları suç korkumu etkilemektedir" beyanı ile "Medyadan veya çevreden edinilen bilgiler suç korkusuna sebep olur." hipotezi desteklenmektedir.

Yine "Kadınların suç korkuları erkeklere göre daha fazladır." ve "Kadınların erkeklere göre korku yaşadığı suç türleri farklıdır." hipotezleri, katılımcılardan 23 kadının en çok korktuğu suç türü içerisinde 19 kişinin belirttiği "cinsel saldırı" suçu olmuştur. 17 erkek görüşmecinin beyanı ise 13 ve 12 kişinin yanıtı ile "silahlı saldırı ve dolandırıcılık" suçları olmuştur. Kadın ve erkek katılımcıların en çok korktuğu suç türleri farklı sonuçlar vermiştir.

Ayrıca 23 kadının 19'u da suç mağduru olmaktan korktuğunu ifade ederek hipotezleri destekler beyanlar vermektedirler.

"Üniversite için büyük kentlerden nispeten daha küçük kentlere gelen öğrencilerin suç korkuları daha azdır." hipotezi büyükşehirden gelen 12 kişinin tamamının "Karaman'da daha az suç korkusu yaşamaktayım." beyanı ile desteklenmektedir. Son olarak, "Yaşadıkları yerin tenha ve ıssız olması kişilerin suç korkusunu artırır." hipotezi, Karaman'da en çok ıssız ve tenha yerlerden korktuğunu bildiren çoğunluğun beyanı ile desteklenmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Suç ve suç korkusu, günümüz modern toplumlarının kaçınılmaz olarak nitelendirilen önemli toplumsal problemlerinin başında gelmektedir. İnsan dünyaya korku hissedebilme özelliği ile birlikte gelmektedir. Korkuyu tehlikelere karşı savunma mekanizmasına geçme hali olarak tanımlayabiliriz. Bu bağlamda düşünüldüğünde insanın doğası gereği korku her yerde vardır ve tehlike anında kendiliğinden ortaya çıkabilmektedir. Suç korkusu ise, korkunun kaygı durumunu da aşmış halidir. Bireysel olmaktan çıkıp, toplumsal boyutlara etki etmesi bakımından üzerinde durulması önem arz etmektedir.

Bireyleri etkileyen suç korkusunun getirileri bakımından ciddi anlamda araştırılması ve her bilimin kendi yaklaşımlarıyla incelenmesi ve sonuçlarını ortaya koyması bakımından önemli olduğu için bu çalışmada, teorik çerçevede her bilimin farklı perspektifiyle konu değerlendirilmeye çalışılmıştır. İlgili literatür değerlendirmesine göre, asıl çalışma konusu olan suç korkusunu anlayabilmek adına suç konusunu tarihsel geçmişi ile ele alınıp, suça etki eden nedenleri her bilimin farklı teorileriyle anlamlandırmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda kimi teoriler suç davranışının nedenini bireysel faktörler olarak görmüş, kimi psikolojik, kimi çevresel, kimi biyolojik farklılıklarda, kimi ise sosyolojik faktörlerde ele almıştır. Geliştirilen bu teoriler elbette suç olgusu konusunda değer taşımakla birlikte suçu tek bir faktörle açıklamanın mümkün olmadığını da bize göstermektedir.

Çalışmanın birinci kısmında suç olgusuna derinlemesine bakılarak nedenleri ve sonuçları ile tespit edilen ve asıl çalışma konusunu oluşturan suç korkusu konusunda zemin oluşturulmuştur. İkinci kısımda ise, suç korkusunun nasıl ortaya çıktığı ile başlayıp, suç korkusuna yönelik teorik yaklaşımlar ile suç korkusunu etkileyen faktörler ele alınmaktadır. Böylelikle suçtan mağdur olma korkusu şeklinde açıklanan konunun görüşme kısmında elde edilen verilere teorik çerçeve hazırlanmış olmaktadır. Suç korkusu konusunda etkileyen

faktörleri bireysel düzeyde cinsiyet, yaş, statü ve gelir olarak, toplumsal düzeyde ise çevresel yapı, medya ve mekân olarak ayrı ayrı tasnif edilmiştir. Bu tasnifin suçtan mağdur olanları etkileyen faktörler olması sebebiyle özellikle yaş, cinsiyet faktörleri üzerinde durulmaktadır. Cinsiyet bağlamında özellikle kadınların suç korkularının erkeklere kıyasla daha fazla olduğunu ortaya koyan çalışmalarda ayrıca gençlerin daha fazla suç mağduriyeti yaşadıklarına dikkat çekmektedir. Tüm bu değişkenler düşünüldüğünde çalışmanın görüşme kısmı için seçilen örneklem konusunda fikir sunmaktadır.

Üçüncü kısım uygulamalı çalışmanın yapıldığı kısımdır. Karaman ili içerisinde bulunan Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencilerinden tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 40 kişiye önceden hazırlanmış açık uçlu sorular sorularak derinlemesine mülakat yapılmıştır. Görüşmeye katılan öğrencilerden 23'ünü kadın, 17'sini ise erkek öğrenci oluşturmaktadır. Görüşmecilerin yaş aralığı ise, 20-26 olarak saptanmıştır. Bununla birlikte suç korkusu geçmiş deneyimleri esas aldığı için, özellikle bir yıl ve daha uzun süre kentte yaşamış kişilerden seçilerek yaşanılan mekân açısından suçtan mağdur olma korkuları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Mülakatta kullanılan sorular görüşmeci öğrencilerin suça bakış açısını, suç korkusunu hangi yollarla edindiklerini, geldikleri kent ile yaşadıkları kent arasında güvenlik karşılaştırmalarını ve kentte korkuya sebep olabilecek kriterlere ilişkin sorular sorularak cevap aranmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda üçüncü kısım, derinlemesine mülakat soru ve cevaplarının analiz edilmesi, çalışmadan elde edilen bilgilerin sunulması, birbiriyle ilişkilendirilmesi yapılan çalışma doğrultusunda öneriler, eleştiriler ve çalışmanın sonucunun ortaya konulması ile sonlandırılmıştır.

Görüşme kısmında elde edilen sonuçları teorik çerçevede ileri sürülen unsurlarla destekleyerek ortaya çıkan bulgular değerlendirilmiştir. Bulgular neticesinde: Görüşmecilerin suç korkularına ilişkin algıyı içeren ve en çok korktukları suç türlerinde verilen cevaplar

doğrultusunda görüşme yapılan 23 kadının en çok korktuğu suç türü 19 kişinin belirttiği "cinsel saldırı" suçu olurken; 17 erkek görüşmecinin beyanı 13 ve 12 kişinin yanıtı ile "silahlı saldırı ve dolandırıcılık" suçları olmuştur. En çok korkulan suç türlerinde kadın görüşmecilerin cinsel saldırı suçundan sonra beyanları sırasıyla "kaçırılmak, fiziksel saldırı ve silahlı saldırı" suçları şeklinde olmuştur. Yine örneklem grubu içerisinde yer alan erkeklerin silahlı saldırı ve dolandırıcılık suçlarından sonra korku yaşadığı suç "fiziksel saldırı" olmuştur.

Beyanlar sonucu şu şekilde göstermektedir: Kadınların yüzde 90'ı cinsel saldırı suçundan korktuklarını bildirmektedir. Cinsel saldırı suçunu kaçırılmak, fiziksel saldırı ve silahlı saldırı suçları takip etmektedir. Sayılan suçları bildirenler neredeyse grubun yüzde ellisini oluştururken, diğer yanıtları sözlü saldırı, tehdit, gasp ve kapkaça uğramak şeklinde devam etmektedir. Tüm bunlar neticesinde kadınların genel olarak fiziksele karşı işlenebilecek suç türlerinde korku eğilimlerinin fazla olduğu çalışmada göstermektedir. Diğer çalışmalarda da bahsedildiği üzere kadınlar birebir yaşamamış olsa bile savunmasızlık psikolojisi neticesinde cinsel saldırı ve fiziksel saldırının odağında hissedip korku duymaları bunun bir nedeni olabilmektedir.

Erkek katılımcılar ise, fiziksel ve silahlı saldırı ile dolandırıcılık suçundan sonra hırsızlık suçundan korktuklarını bildirmişlerdir ve erkeklerin yüzde seksenin beyanı bu suçlardır. Diğer yüzde yirmi cevabı ise, gasp, tehdit ve sözlü saldırı olmuştur. Erkeklerin genel olarak korktukları suçu bildirmelerinde daha çekingen davranıyor olabilirler. Diğer bir tespitte çalışmada erkeklerin fiziksele yönelik suçlarda kadınların aksine yanıt vermeleri, bununla birlikte kadınlardan farklı olarak hırsızlık suçundan daha çok endişe duyduklarını bildirmeleri olmuştur.

Aynı şekilde verilen cevaplar değerlendirildiğinde, katılan kadın görüşmecilerin neredeyse tamamına yakını suç korkusunun günlük yaşam faaliyetlerini etkilediği

bildirmişlerdir. Kısıtlama sebepleri düşünüldüğünde, bunların başında kadın olmaktan kaynaklı savunmasızlık psikolojisi gelirken ayrıca geçmiş deneyimlerin etkisi, medya ve haber kaynakları ile çevreden edinilen bilgilerin de önemli yer tuttuğu gözlenmiştir.

Suç korkusu ile çevrenin fiziksel durumu arasında bir ilişki olduğu ve kişilerin kendilerini güvensiz hissettiği yerlerde suça maruz kalacaklarına dair korkularının arttığı noktasındaki görüşler ışığında, uygulama kısmında görüşmecilere kent özelinde sorular sorulmuştur. Bu sorularda kentin güvenlik önlemleri için önemli olduğu düşünüldüğünde, Karaman'ı suç konusunda geldikleri kent ile karşılaştırması istenerek, şehrin güvenlik algısı ölçülmeye çalışılmıştır. Bununla ilintili olarak çalışmada görüşmecilerin vereceği sonuçlar literatürü de destekler nitelikte olup, kent içinde en çok ıssız ve karanlık mekânlardan tedirgin olduklarını bildirmişlerdir. En çok kadın öğrencilerin okul ile ev veya yurt arasında korku duyduklarını bildirmeleri olmuştur. Özellikle geç saatlerde Üniversiteden yurtlarına dönen kadın öğrencilerin çoğunluğunun korktuğu sonucuna varılarak, en çok tedirginlik veren yerler içerisinde Devlet Yurtlarının olduğu bölge, akşamları Üniversite içerisi ve Üniversiteden merkeze giden yolun olduğunu bildirmeleridir. Verilen cevaplarda suç korkusu yaşayan kadın görüşmecilerin birçoğu yurtlar bölgesinde araçların beklemesinden ve bu araçlarda bekleyen kişilerin kim olduğunun bilinmemesinden rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.

Yaşanılan mekânı değerlendiren öğrencilerin farklı çevrelerden geldiği düşünüldüğünde, hem Karaman'da suç korkusunu değerlendirmeleri açısından hem de alınabilecek önlemler için politika yapım sürecinde karar alıcılar açısından sonuçların önemli veriler teşkil edebilecek olması noktasında önemli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada suçun mağduriyeti olarak ifade edilen suç korkusu, en az suç olaylarının kendisi kadar kişilerin hayat kaliteleri üzerinde azımsanamayacak bir etkiye sahiptir ve bu korkunun giderilmesi noktasında devletlerin kamusal güvenliği sağladığı çevreler sunması gerekmektedir. Bu bağlamda devletlerin suç korkusunu en alt seviyelere

indirebilecek tedbirleri geliştirmenin ve uygulamanın en önemli görevlerinden biri olduğu unutmamasında fayda vardır. Henry Miller'in "Suç işleyen değil, ona sarılarak sürekli onunla yaşayandır gerçek suçlu. Dolu dolu yaşamama cinayeti yüzünden suçluyuz hepimiz" sözleriyle noktalayarak, suçu tanımanın ve bu korkunun üzerine gitmenin bizi her zaman sonuca ulaştıracağını bildirmek isterim.

KAYNAKÇA

Aytaç, S. Derdiman, R. C. Baştürk, Ş. & Öngen, B. (2015). *Kent Güvenliği Olarak Suç Korkusu: Bursa Örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi, S:3, 259-267. Isparta.

Bektaş, M, Erkal, P, Çetin, D. (2019). *Kırık Camlar Teorisinin İşletmelere Uyarlanması: Ölçek Geliştirme Çalışması*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21 (3) , 596-617.

Beccaria, C. (2004). *Suçlar ve Cezalar Hakkında*. (Sami Selçuk, Çev.). 1. Baskı. İmge Yayıncılık. İstanbul.

Becker, G.S. (1968), "*Crime and Punishment: An Economie Approaeh," Journal of Political Economy*, 76: 169. 217.

Bilgiç, Ş. (2014). *Mahkûmların Suç Algısı*, KMÜ Sosyal ve Ekonomıik Araştırmalar Dergisi, 8-17.

Bozdemir ve Argun (2011). *Suç Önleme Sempozyumu*. Bursa Emniyet Müdürlüğü Yayınları. Bursa.

Bölükbaş, K. ve Kırık, A. M. (2020). *Siber Zorbalık Bağlamında Twitter Fenomenleri*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, vol.17, no.2, 944-966.

Burke, R. H. (2009). *An introduction to criminal theory* (4. baskı). Willian Publishing.

Cornish, D. B., Clarke, R. V. (2008). *The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending*. New York: NY Springer-Verlag

Cops, D. ve Pleysier, S. (2010). *'Doing Gender' in Fear of Crime, British Journal Criminal*, 58-74.

Cömertler ve Kar, (2007). *Türkiye'de Suç Oranının Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Analizi,* Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 2007, Cilt:62, Sayı:2, Nisan-Haziran.

Cullen T. F. &Agnew R. (2003).*Wilcox, Pamela,Criminological Theory Past to Present: Essential Reading, Second Edition, Roxbury Pub.*Company, Los Angales.

Çalıcı, C. (2019). *Türkiye'de Suç Trendleri Tarihsel Kriminolojik Değerlendirme*. İstanbul. Legal Yayıncılık.

Dağ, H. (2003). "*Suçla Mücadele",* Polis Dergisi, Sayı 34, s.106-109, Ankara.

Darçın, M. (2017). *Suç Sebeplendirme Yaklaşımları*. 1. Baskı. Nobel Yayınları. Ankara.

Demirbaş, T. (2012). *Kriminoloji*. Seçkin Yayınları. 4. Baskı. Ankara.

Doğan, H. İ. ve Sevinç, B. (2011). *Suç Teorileri ve Şehir Güvenliği: Bitlis İliyle İlgili Genel Bir Değerlendirme*. Polis Bilimleri Dergisi, 13(4), 27-54.

Dolu, O. (2012). *Suç Teorileri*. 4. Baskı. Seçkin Yayınları. Ankara.

Dolu, Uludağ ve Doğutaş, (2010). *Suç Korkusu: Nedenleri, Sonuçları Ve Güvenlik Politikaları İlişkisi.* Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. 2010. C:1. Sayı:1. Syf. 57-81.

Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji*. Beta Yayınları. İstanbul.

Durkheim, E. (1933). *Division of Labor in Society*. Glencoe. IL: Free Press.

Ferraro, Kenneth F. (1995), *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk* (Albany: State University of New York Press).

Ferraro, K. ve F.-LaGrange, R. (1987). "*The Measurement of Fear of Crime*", Sociological Inquiry, 57, 70-101.

Fox, K. A., Nobles, M. R., & Piquero, A. R. (2009). *Gender, crime victimization and fear of crime. Security Journal*, 22(1), 24-39.

Franklin, C.A. ve Franklin, T.W. (2009). *"Predicting Fear of Crime Considering Differences Across Gender", Feminist Criminology*, 4(1), 83-106.

Gates, L. B. ve Rohe, W. M. (1987). *Fear and Reactions to Crime. Urban Affairs Quarterly*. 22 (3): 425- 453.

Giddens, A. (2005). Sosyoloji. (Haz. C. Güzel), Ayraç Yayınevi. Ankara.

Gölbaşı, S. (2008), *Kentleşme ve Suç*. On İki Levha Yayıncılık. İstanbul.

Güçlü, İ. ve Akbaş, H. (2016). *Suç Sosyolojisi*. Seçkin Yayınları. Ankara.

İçli, T. G. (2004). *Kriminoloji*. Bizim Büro. Ankara.

İçli, T. G. (2012). *Kriminoloji*. 8.Baskı. Seçkin Yayınları. Ankara

İçli, T.G. (2013). *Kadın Suçluluğu*. Seçkin Yayınları. Ankara.

İçli, T.G. (2014). "*The Effects Of Terrorism on Turkey's Socıal And Cultural Structure" Academy of Criminal Justice Sciences Congre, Boston, Massachusetts*, Romer, Jamieson & Aday, March 4-8 2003.

Kalaycı, A. R. (2015). *Gündelik Yaşam, Medya ve Suç*. A. Solak (Der.) Suç Korkusu Kongresi içinde (s. 35-40). Hegem Yayınları. İstanbul.

Kaner, S. (1992). *Suçluluğu Açıklayan Yaklaşımlar*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 25 (2), sayfa 473-496.

Karakuş, Önder/Mcgarrell, Edmund F./Başıbüyük, Oğuzhan (2010), *"Fear of crime among citizens of Turkey*", Journal of Criminal Justice, No: 38.

Karasu, M. A, (2017). "*Türkiye'de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi*", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.57, Sa.4.

Keser Berber, L. ve Kaya, M. (2010). *"Siber Güvenliğin Hukuki Boyutu".* Milli Güvenlik Akademisi, Ankara.

Kızmaz, Z. (2005). *Kriminolojide Yeni Yönelimler: Bütünleşik Suç Kuramları I*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.349- 377 Elazığ.

Kul, M. (2009). *Toplumda Suça İlişkin Korkunun Yapılaşması, Doktora Tezi, Ankara*: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kul, M. (2013). *Suç Korkusu İstanbul'da Bir Alan Araştırması*. Yeni Yüzyıl Yayınları. İstanbul.

Liska, Allen E. , Lawrance, J.J. ve Sanchirico, A. (1982). *"Fear of Crime as a Social Fact"*, Social Forces, 60(3), 760-770.

Maguire, M., Morgan, R. Ve Reiner, R. (2002). *The Oxford Handbook of Criminology*. Third Edition. Oxford University Press, England.

Mervyn E. J. Richardson (2004).*Hammurabi's Laws: Text, Translation and Glossary,* Published by T & T Clark International, London, s. 25-27.

Moore, M.H. ve Robert C.T. (1988). "*Policing and the Fear of Crime"*, U.S. Department of Justice, 1-8.

O'Block, R., J. F. Donnermeyer ve S.E Doeren (1991).*Security and Crime Prevention,* Boston: Butterworth-Heinemann.

Oktik, Önkal ve Sarı (2016). *Suçun Sosyolojisi Cezanın Felsefesi*. 1. Baskı. Nobel Yayınları. Ankara.

Ömeroğlu, Ö. (2012). *Suç Korkusu, Cezanın Caydırıcılığı Ve Küçük Suçlar.* Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. 2012, Sayı 4. Ankara.

Öztürk, M. (2015). *Medya ve Suç Korkusu Arasındaki İlişki*. The Journal of Academic Social Science Studies. 36: 251-263.

Pantazis, C. (2000). "*Fear of Crime; Vulnerability and Poverty"*, British Journal Criminol, 40, 414-436.

Prunckun, H. W., (1990).*Special Access Required,* London: The Scarecrow Press, Inc.

Sevinc, B. (2008), *Participation in Terrorist Organizations: An Analysis of Left Wing DHKP/C and Religiously Motivated Turkish Hezbollah Terrorist Organizations, Unpublished Dissertation*, Michigan State University.

Sipahi, E. (2016). *Suç Korkusu: Türkiye Kentlerinde Bir Alan Araştırması*. Çizgi Kitabevi Yayınları. Konya.

Sipahi, E. B. (2017). *Üniversiteli Kız Öğrencilerin Suç Korkularına "Toplumsal Kaygı" Perspektifinden Bakmak: Konya Örneğinde Bir Alan Araştırması.*Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, Kadın Özel Sayısı 9(9), 383-400.

Skogan, W. G. (1981*). Issues in the Measurement of Victimization. U.S. Department of Justice*.

Skogan, W. G. (1987). *The Impact of Victimization on Fear. Crime and Delinquency*, 33, 135-154.

Sokullu-Akıncı, F. (2013). *Kriminoloji*. 10. Baskı. Beta Yayınları. İstanbul.

Solak, Adem& Öner (2015). *Suç ve Suç Korkusu*. Hegem Yayınları. Ankara.

Solak, Adem& Öner (2016).*Gündelik Hayat sosyoloji Açısından Suç ve Suç Korkusu*. Hegem Yayınları, Ankara. 2016.

Sözer ve Balcıoğlu (2016). *Kriminoloji*. 1. Baskı. Nobel Yayınları. Ankara.

Şimşek, C. & H. Ömrüuzun, (2001).*Polisin Görev ve Yetkileri,* Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı.

Talu, E. (2015). *Annelerin özgeci suç korkusunu etkileyen faktörlerin incelenmesi, Doktora Tezi,* Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2019.

Taylor, R. & Hale, M. (1986). *Testing Alternative Models of Fear of Crime. Journal of Criminal Law and Criminology,* 77(1), 151-189.

Warr, M. (1985). *"Fear of Rape Among Urban Women"*, Social Problems, 32(3), 238-250.

Wilson, O. W. and R. C. McLaren, (1977).*Police Administration* (4rd ed.), New York.

Yılmaz, Yunus. (2018). *Siber Suç Korkusu ve Önlem Alma Stratejileri: Ankara'daki Teknokentler Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yücel, M.T. (2004). *Kriminoloji*. 1. Baskı. Umut Vakfı Yayınları. İstanbul.

Zembroski, D. (2011). *Sociological theories of crime and delinquency. Journal of Human Behavior in the Social Environment,* 21: 3, 240-254.

https://www.aa.com.tr/(Erişim Tarihi: 10.02.2021).

https://www.hurriyet.com.tr/(Erişim Tarihi: 08.02.2021).

http://www.karaman.gov.tr/-nleyici-guvenlik-arastirmalari (Erişim Tarihi: 21.02.2021).

http://www.kriminoloji.com/ (Erişim Tarihi: 13.01.2021).

https://www.tdk.gov.tr/(Erişim Tarihi: 12.01.2021).

EK-1

GÖRÜŞME SORULARI

SUÇ KORKUSU: KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR İNCELEME

Merhabalar,

Bu araştırma, KMÜ SBE Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi anabilim dalında yürütülen "Suç Korkusu: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir İnceleme" başlıklı tez çalışması kapsamında yürütülmektedir. İsminiz çalışma kapsamında verilen kod numarası ile anılacak olup, kesinlikle bilgileriniz ve cevaplarınız isminiz ile verilmeyecektir. Çalışma kapsamında isminiz tamamen gizli tutulacaktır.

Suç kavramının en az kendisi kadar önemli bir boyutu olan Suç korkusu, yaşanılan mekâna ilişkin bıraktığı algının psikolojik boyutları bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda vereceğiniz cevaplar kentte suça maruz kalma korkularını değerlendirebilme açısından faydalı olacaktır. Cevaplarınızı bu görüş çerçevesinde açıkça ifade edebilirsiniz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Şerife PEKKÜÇÜKŞEN &Ayşegül BOZTOPRAK

Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü

KİŞİSEL BİLGİLER VE DEMOGRAFİK SORULAR

Ad- Soyad:

Doğum yeri: Yaş: Cinsiyet:

Medeni hal:

Öğrenim Durumunuz:

Öğrenim Türünüz:

Öğrenim Görülen Sınıf:

Çalışma Durumunuz:

GÖRÜŞME SORULARI

1- Lütfen Karaman'a Gelmeden Önce Yaşadığınız Yeri belirtiniz.

Köy	( )
İlçe	( )
İl	( )
Büyükşehir	( )

2- Lütfen Karamana Gelmeden Önce Yaşadığınız Bölgeyi belirtiniz.

İç Anadolu Bölgesi	( )
Akdeniz Bölgesi	( )
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	( )
Doğu Anadolu Bölgesi	( )
Ege Bölgesi	( )
Marmara Bölgesi	( )
Karadeniz Bölgesi	( )

3- Karaman'da İkamet Ettiğiniz Yeri belirtiniz.

Özel Yurtta	( )
Devlet Yurdunda	( )
Ailem İle Birlikte Evde	( )
Arkadaşlarımla Birlikte Evde	( )
Tek Başıma Evde	( )
Diğer	( )

4- Karaman'da Yaşam Süresiniz ne kadardır?

…….

SUÇ VE SUÇ KORKUSU İLE İLGİLİ SORULAR

5- Suç korkusuna ilişkin algınız aşağıdaki suç türlerinden hangisi olurdu, 3 tanesini seçiniz.

Sözlü saldırı / sözlü taciz	( )
Tehdit	( )
Evde değilken eve hırsız girmesi	( )
Evdeyken eve hırsız girmesi	( )
Bir eşyamın çalınması (yurt/okulda)	( )
Gaspa /kapkaça uğramak	( )
Kaçırılmak	( )
Dolandırıcılık	( )
Fiziksel saldırı	( )
Silahlı saldırı	( )
Cinsel saldırı	( )
Diğer (Lütfen belirtiniz)	( )…….

6- Yukarıdaki suç türlerinden herhangi birine maruz kaldınız mı? Cevabınız evet ise lütfen hangisi/hangilerine maruz kaldığınızı yazınız.

7- En çok hangi suçun mağduru olma korkusunu yaşamaktasınız? Lütfen tek bir cevap veriniz.

8- Suç mağduru olma korkunuz günlük yaşam faaliyetlerinizi ve çevreyle olan ilişkilerinizi kısıtlamakta mıdır?

9-Suç ile karşılaşma korkunuzu medya ve haber kaynakları etkilemekte midir?

10- Suç mağduru olma korkusu ile nasıl başa çıkmaktasınız?

KARAMAN'DA SUÇ KORKUSU İLE İLGİLİ SORULAR

11- Karaman'da sizi en çok korkutan suç türü nedir?

12- Kent içinde bir yerden başka bir yere giderken tedirgin olur musunuz? Cevabınız evet ise lütfen sizi tedirgin eden mekânları yazar mısınız?

13-Okul- ev/yurt arasında bir korku duyuyor musunuz? Sizi en çok tedirgin eden nedir?

14- Karaman'da gece dışarı çıkmayı güvenli buluyor musunuz?

15-Karaman'da akşam toplu taşıma aracı kullanıyor musunuz? Cevabınız evet ise bunu güvenli buluyor musunuz açıklar mısınız?

16-Kentte karşılaştığınız aşağıdaki kişilerden hangisinden en çok tedirgin olursunuz?

Evsizler	( )
Dilenciler	( )
Sarhoşlar	( )
Grup halindeki gençler	( )
Yabancılar/ Suriyeliler	( )
Akıl sağlığı yerinde olmayanlar	( )
Madde Bağımlıları	( )
Hiç kimseden tedirgin olmam	( )
Diğer	( )

17- 16. Sorudaki kişi ya da gruplardan birisi ile olumsuz bir deneyiminiz oldu mu? Lütfen kısaca olayı yazınız.

KARŞILAŞTIRMA

18- Karaman'dan önce bulunduğunuz kentte kendinizi güvende hissediyor muydunuz? Herhangi bir suç türü ile karşılaştınız mı?

19-Sizce geldiğiniz yer mi, yoksa Karaman mı daha güvenli?

20. Karaman'ın geldiğiniz kente göre suç konusunda dezavantajı var mıdır? Varsa nedir?

21. Geldiğiniz yerde suç korkusu hissediyor muydunuz?

22. Karaman'da suç korkusu hissediyor musunuz?

EK – 2

KOD	YAŞ	CİNSİYET	ÖĞRENİM TÜRÜ/ SINIFI	KARAMAN'DA İKAMET SÜRESİ
K 1	23	ERKEK	Y.LİSANS/ N.Ö /2	12 YIL
K 2	24	KADIN	LİSANS /N.Ö/ 4	4 YIL
K 3	22	KADIN	LİSANS / N.Ö /3	3 YIL
K 4	23	KADIN	LİSANS / N.Ö /3	3 YIL
K 5	21	KADIN	LİSANS / N.Ö /4	4 YIL
K 6	24	KADIN	LİSANS / İ.Ö /4	4 YIL
K 7	23	KADIN	LİSANS / N.Ö /3	3 YIL
K8	23	ERKEK	LİSANS / İ.Ö /2	2 YIL
K9	25	ERKEK	Y. LİSANS / N.Ö /2	25 YIL

K 10	22	KADIN	LİSANS / N.Ö /3	3 YIL
K 11	20	KADIN	LİSANS / N.Ö /2	20 YIL
K 12	24	KADIN	LİSANS / İ.Ö /4	6 YIL
K 13	22	KADIN	LİSANS / İ.Ö /4	4 YIL
K 14	23	KADIN	LİSANS / İ.Ö /4	4 YIL
K 15	25	KADIN	Y.LİSANS / N.Ö /2	25 YIL
K 16	23	KADIN	LİSANS / İ.Ö /4	4 YIL
K 17	23	KADIN	LİSANS / N.Ö /3	3 YIL
K 18	21	KADIN	LİSANS / N.Ö /4	4 YIL
K 19	27	ERKEK	LİSANS / N.Ö /2	7 YIL
K 20	22	ERKEK	LİSANS / N.Ö /3	22 YIL
K 21	23	KADIN	LİSANS / İ.Ö /4	4 YIL

K 22	22	ERKEK	LİSANS / N.Ö /3	3 YIL
K 23	23	ERKEK	LİSANS / N.Ö /4	4 YIL
K 24	27	ERKEK	LİSANS / N.Ö /4	6 YIL
K 25	23	ERKEK	Y. LİSANS / N.Ö /1	5 YIL
K 26	22	KADIN	LİSANS / N.Ö /3	3 YIL
K 27	22	KADIN	LİSANS / N.Ö /4	4 YIL
K 28	22	ERKEK	LİSANS / İ.Ö /2	22 YIL
K 29	22	ERKEK	LİSANS / N.Ö /3	22 YIL
K 30	23	KADIN	LİSANS / N.Ö /4	4 YIL
K 31	34	ERKEK	LİSANS / N.Ö /2	8 YIL
K 32	24	KADIN	ÖNLİSANS / N.Ö /4	4 YIL
K 33	21	ERKEK	LİSANS / İ.Ö /2	2 YIL

K 34	23	KADIN	LİSANS / N.Ö /3	3 YIL
K 35	23	ERKEK	LİSANS / N.Ö /2	4 YIL
K 36	23	ERKEK	LİSANS / N.Ö /4	4 YIL
K 37	23	ERKEK	LİSANS / İ.Ö /4	4 YIL
K 38	24	KADIN	LİSANS / N.Ö /4	24 YIL
K 39	30	ERKEK	Y. LİSANS / N.Ö /1	20 YIL
K 40	24	KADIN	LİSANS / N.Ö /3	3 YIL